UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00632935 3

15 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 15

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

Приредио

МИЛАН РЕШЕТАР

PG
1414
A5

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/antologijadubrov00reet

Broj 64.

[redacted] Srpska Književna Zadruga

[Redovna izdanja]

15 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 15

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

ПРИРЕДИО

МИЛАН РЕШЕТАР

У БИОГРАДУ
ШТАМПАНО У ДРЖ. ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1894

584776
2.7.54

PG
1414
A5

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА

Предговор · стр. V.
Преглед развитка дубровачке лирике · « VII.
О језику и метру старијех дубров. пјесника · « —

I. Пјесме љубавне:

Бунић Џ.: Посвета · стр. 5
Менчетић Ш.: Од тебе далеко још се више мучим · « 6
  Блажена ти и сва твоја љепота · « 7
Држић Џ.: Залудње муке · « 8
  Дјевојчин вијенац · « 9
  Дјевојка и славуји · « 10
  Дјевојка се са сунцем бори · « 12
  На лову · « 14
Бунић М.: Љубовник и вила (по Хорацу) · « 15
Мажибрадић М.: Љубави, освети ме · « 17
Рањина Д.: Каже зашто је жестока његова госпођа · « 19
  Ужези, љубави, њено срце · « 20
  Не броји целове · « 22
  Хвала ти, бистра водо · « 23
  Нема мјеста двострукости · « 25
  Дај ми да се напијем · « 26
  Пјевајући туге бројим · « 27
  Каже зашто у љубави смртно мре · « 28
  Ни ноћу немам мира · « 29
  Опет ћеш к мени · « 30
  Пјесан од кола · « 31
  Пјесан од кола · « 32
Златарић Д.: Неће да ми се смили · « 33
Гундулић Џ.: Љубовник срамежљив · « 37
Бунић Џ.: Дјевојка и ружа · « 48
  Срце од срца не дијели · « 49
  Пламени поглед а ледене прси · « 50
  Њене су руке слатке узе · « 51
  Ко је ружа? · « 52
  Црне очи · « 53
  Уживај док можеш · « 55

Бунић Џ. : Љубавно помирење . . . . стр. 57
Чија ћеш бити? . . . . « 59
Твоја ме коса зароби . . . . « 61
Стан љубави . . . . « 63
Ти дан доводиш . . . . « 64
Дај да пијем . . . . « 65
Њена уста . . . . « 66
Ђорђић И. : Згода љувена . . . . « 67
Раклици која је сумњила бит љубјена . . . . . . « 70
Љубица срамежљива . . . . « 72
Љувено уживање . . . . « 74
Тужба љувена . . . . « 77
Зорки увријеђеној . . . . « 79
Вјернос у љубави . . . . « 83
Срце изгубљено . . . . « 86
Попијевка . . . . « 88

II. Пјесме шаљиве и уједљиве:

Држић Џ. : О динару . . . . стр. 93
Рањина Д. : Једному завиднику . . . . « 94
Једному ки ништо не учини а туђе све хули . . . . . « 95
Старац и младац . . . . « 96
Ђорђић И. : Смијешан разговор . . . . « 98
Супроћ ненавиднику . . . . « 103
Димитровић Н. : Николи Нале . . . . « 105
Ветранић М. : Ланци Аламани . . . . « 111
Наљешковић Н. : Сужњи . . . . « 115
Чубрановић А. : Јеђупка . . . . « 120
Ђорђић Ст. : Дервиш . . . . « 144

III. Пјесме побожне и моралне:

Менчетић Ш. : О Исусу . . . . стр. 157
Ветранић М. : Пјесанца против охоласти . . . . « 158
Пјесанца штурку . . . . « 160
Димитровић Н. : Из „причица“ . . . . « 165
Рањина Д. : Једному скупу чловику . . . . « 168
Није се уздати у жену . . . . « 169
Женска нарав . . . . « 170
Гундулић Џ. : Псалам VI . . . . « 171
Бунић Џ. : Људски живот . . . . « 173
Ђорђић И. : Псалам CXIX . . . . « 174

Рјечник . . . . « 177

ПРЕДГОВОР

Многи ће се можда чудити што се задругина управа сканила да изда ову антологију старе дубровачке лирике: које једва задовољавају наши садашњи пјесници како ће се задовољити старијем Дубровчанима који садржином и обликом за њима заостају а једнијем и другијем толико су нам од њих даљи? Али се ова антологија не износи пред свијет за то, да старе наше пјеснике мјеримо о нове, а још мање за то, да би се ми за њима поводили; њој је једна задаћа, да учини приступачнијим један дио наше књижевне старине, који је нарочито у источнијем крајевима слабо познат.

У ову књигу узимата је само лирика, да би се једном књигом дала потпуна слика барем једне чести дубровачке поезије. Да би се то постигло, ја сам изабрао најљепше и најхарактеристичније пјесме из разнијех грана лирике и разнијех вијекова, а нијесам марио да буду заступани *сви* облици дубровачкијех пјесама, јер мислим да овако мала антологија не смије бити избор *свега* већ само најважнијега што има. Величина књиге није нити дала да се узму у цјелини Гундулићеве *Сузе сина разметнога*, а сакатити их нијесам хтио: ваља да ће се други пут моћи изнијети цијела пјесма.

Текст је редовно узимат из издањâ југославенске академије с некојим исправцима који се не могу овдје правдати. У уводу је у кратко казано што треба знати о развитку дубровачке лирике и о дубровачком диалекту: нарочито ово друго треба да пажљиво прочита ко није дослије читао старијех дубровачкијех пјесника, јер ће иначе сваки час запињати при читању самијех пјесама. У напоменама редовно сам тумачио само оно што је потеже читаоцу који није вјешт говору и слогу старијех пјесника дубровачкијех; број, који се уз многу напомену налази *у заградама*, каже под којим је бројем у чланчићу о дијалекту говорено о оној језичној особини. У рјечник су узете све ријечи које се више не говоре или се не говоре изван Приморја а које се понављају више пута у антологији, док су ријечи, које се само једном налазе, нарочито туђинке, одмах протумачене у напоменама.

У Бечу, 8 октобра 1894.

Милан Решетар

ПРЕГЛЕД РАЗВИТКА ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

Дубровник има у историји нашега народнога живота уопће а нарочито у историји литературе сасвим одвојен положај. Изникавши као неко острво, на које се спасе нешто романског елемента што надживје словенску поплаву, Дубровник се није нигда сасвим изједначио са својом српском околицом: политичкој самосталности дуго помагаше и етнографска одвојеност, а када се стари романски град нешто присељавањем Срба са стране а нешто посрбљавањем домородаца мало по мало, барем у погледу језика, претвори у српски град, Дубровчани опет сачуваше своју индивидуалност; говораху српски али се не осјећаху Србима, јер њима српско бијаше у првом реду оно што припада српској држави, док Дубровник никада не бијаше у њенијем границама. Али нијесу само политичке границе дијелиле Дубровчане од осталијех Срба: врло је јака преграда била и вјера и уопће културни правац. Док је на име ново основана држава Немањићâ одлучно пригрлила православну вјеру те се готово у свему поводила за Византијом, Дубровник не прекиде старијех веза што су га у погледу вјере и друштвенога живота везале за запад — за Рим и Италију. То су узроци с којих је Дубровник, премда се говором посрбио, опет остао усред српскијех земаља као неко несрпско мјесто, које је својим властитијем животом живјело. Ово треба имати на уму кад се хоће да одреди положај што га дубровачка књижевност има у историји наше литературе; излази наиме да дубровачка књижевност нема никакве свезе са старом нашом литературом

XII—XV вијека, па опет и да наша новија литература XVIII и XIX вијека својим заметом нема никаква посла с дубровачком књижевношћу XV—XVIII вијека. Ове три периоде наше литерарне историје иду само временом једна за другом а иначе свака стоји за се: стари дубровачки пјесници нијесу ни знали за св. Саву као писца ни за Доментијана, а Доситеј и Вук једва ако су чули за име Гундулићево кад отпочеше свој рад. Гледајући дакле с овога становишта на дубровачку књижевност или на коју њену грану не треба нам се ни за што освртати на нашу стару ћириловску литературу, јер она нити је дала повода да се покрене књижевни рад у Дубровнику, нити је доцније имала каква утјецаја нањ. Образованост и љубав за књигу дође наиме у Дубровник не с истока већ са прекоморског запада.

Као у свим крајевима у средњем вијеку тако и у Дубровнику образовање бијаше у најстарије доба на врло ниском степену: осим свећеникâ и опћинскијех писара ваља да је мало ко умио читати и писати. Али се набрзо и унутрашње и спољашње прилике у том погледу сасвим промијенише: Дубровчани будући збијени на врло малом простору између брда и мора искаше да себи теку ужитак изван својих ускијех граница. А како су имали врло згодан положај на међи српскијех крајева, који су и имали сирове материје да извозе и којешта требали да увозе, а опет морем били у свези с напреднијим западом, то они наскоро посташе посредницима великог дијела трговине, што је ишла међу тијем крајевима и западом. Трговачкому се раду придружи и индустријски: у Дубровнику се подигоше свакојаке фабрике, па те производе своје домаће индустрије Дубровчани разносише по цијелом Балкану („дубровачке браве“ !). Када се пак године 1358 Дубровник оте испод млетачке власти, под којом је био од почетка XIII вијека и која је доста сметала његову трговачкому развитку, јер Млечићи нијесу пуштали да њихови поданици с њима озбиљно конкуришу, тада се и с морске стране Дубровнику отвори још шире и слободније поље за његову трговину. И тако мало уточиште бјегунаца из порушенијех градова постаде богатијем трговачкијем и индустријскијем средиштем.

Ово материјално благостање, које бијаше посљедицом географскога и политичкога положаја града Дубровника, донесе опет за собом да су се Дубровчани одслије радо поводили за питомијим и углађенијим живљењем сусједне им Италије, с којом су од старине били у непрекинутој свези. И у тому погледу XIV вијек каже неки прелом: нова талијанска литература и наука, која је с Дантом одскочила тако високо, захвати и Дубровник. У почетку тај је утјецај био врло скроман: зват је само по који учитељ. Али доскора млади су Дубровчани ишли сами у Италију на науке, а у XV вијеку налазимо већ цијелу чету научника и књижевника Дубровчана. Него вас тај научни и књижевни рад није био на српском већ на латинском језику, јер су се у то доба у цијелој Европи научне ствари писале само латински а и у књижевности латински је језик имао још увијек прво мјесто.

Српски се у Дубровнику поче писати тек при крају XV вијека. Сва је прилика да је то покренуто споља и да је почело с црковнијем стварима (пјесмама, еванђељима), које су доношене у Дубровник из Далмације, гдје је служба божија на старом словенском језику, која је тамо била у обичају од краја IX вијека, без сумње помогла те је народни језик ушао од части и у латинске цркве. У сјеверној Далмацији, — која је с Италијом била у истијем одношајима у којима бијаше и Дубровник, и гдје се у XV вијеку такође разви знатан научан и књижеван рад на латинском језику, — рођен је и књижевник за којега се с правом узимље да је између приморскијех пјесника први увео народни језик у књижевност. То је Спљећанин Марко Марулић (1450—1524) који осим научнијех и побожнијех дјела на латинском и талијанском језику написа такође и многе побожне и моралне пјесме па двије повеће епске пјесме (*Јудиту* и *Сузану*) на народном језику.

Марулић нађе одмах насљедоватеља̂ и у Спљету и у другијем приморскијем градовима. У Дубровнику му се одазваше два млада човјека, *Шишко* (Сигизмундо) *Менчетић Влаховић* и *Џоре* (Ђорђе) *Држић*, о којима само то знамо да су живјели у другој половици XV вијека и у почетку XVI-ога и да су били присни пријатељи. У поезији само се малијем дијелом својих пјесама поводише за побожнијем смјером Марулићевијем: иначе обојица су одлучни имитатори талијанске љубавне поезије Петраркине школе. Него они далеко заосташе за талијанскијем пјесницима: нема наиме у њих ни правога пјесничкога осјећања а нити лакоће и елеганције облика, којом су барем Талијанци умјели да често прикрију недостатак осјећања. Све њихове пјесме (а има их неколико стотина) могу се свести на неколике мотиве, који се једнако понављају те до зла бога досађују читаоцу, јер уз празнину мисли̂ успоредо иде неспретност форме. Стога много вишу цијену него ли све стотине њиховијех љубавнијех и побожнијех пјесама имају оне неколике пјесме, које су од њих (по свој прилици од Држића) испјеване на народну (исп. стр. 9—14). То управ и нијесу њихове пјесме, већ праве народне пјесме, које су они тобоже исправили сведавши их на стихове са сли̂ком, да би их тако примакли умјетној поезији. Ове пјесме испјеване на народну имају за нас још и ту велику вриједност, што су то *најстарије* наше народне пјесме које су записиване и ако су при тому донекле мијењане. — Држић, који је уопће бољи од својега друга, оставио нам је и најстарију дубровачку уједљиву пјесму: њом баш немило шиба жене (в. стр. 93).

Иза ова прва два пјесника дубровачка се лирика у главноме кретала онијем смјером, којим су најприје Менчетић и Држић ударили. Изникавши као имитација талијанске поезије она и надаље није готово ништа марила за народну пјесму, тако да је до краја остао на њој тај туђи печат, који се доцније још више истиче свакојакијем пријеводима с талијанскога. И у погледу садржине пошло се истијем путем: љубавне пјесме пјевао је готово сваки дубровачки пјесник, тако да је то количином најглавнија чест и дубровачке лирике и цијеле дубровачке поезије. Али у безброју пјесника, који иза Менчетића и Држића пјеваху за преко три вијека свакојаке љубавне пјесме, мало се који налази у којега има онога, чега се од таквога пјесника баш најприје и највише иште — наиме правога осјећања! Један се од другога готово само именом разликују; иначе сваки од њих једнако и на исти начин каже, како је његова драга најљепша и најплеменитија жена на свијету, како га њена љубав до неба диже а њен немар и невјера грозно унесрећује итд. итд. — све саме ријечи, које читалац исто тако хладно чита као што их пјесник без заноса писа. — Упоредо с љубавнијем пјесмама, бавио се редовно сваки пјесник и око побожнијех и моралнијех. Да боме то се највише чинило у зрелијим годинама, када су пјесници хтјели да плаштем побожности прикрију младеначке гријехе! па стога и у тој грани дубровачке лирике има у мало којега пјесника истинитога осјећања. — Нова је грана лирике, која се иза Менчетића и Држића у Дубровнику живо гојила, шаљива и уједљива пјесма, па како су Дубровчани имали природни дар за шалу и сатиру, то је једина страна литературе у којој су они подоста оригинални. Међу шаљивијем пјесмама истичу се композицијом и хумором „пјесме од машкарате“. Њих су о месојеђама или појединци под маском говорили у друштвима (така је нпр. и *Јеђупка*) или су их цијеле дружине пјевале по грацкијем улицама и веселијем састанцима (у ову другу врсту иду нпр. *Ланци Аламани* и *Сужњи)*; код овијех задњих пјесама један је само пјевао текст пјесме а остала је дружина понављала рефрен. И ова је врста пјесме дошла у Дубровник из Италије, гдје су се, нарочито у Фиоренци, врло радо пјевале, па у њима има, као и у талијанскијем, којешта што се данданас не би смјело ни полако говорити пред поштенијем друштвом а камо ли у све гласе пјевати! Али по ондашњем схваћању то је било сасвим друговачије: такове су пјесме врло радо слушали и најфинија господа, мушка и женска. Уопће Дубровчани су јако вољели крупну шалу па су је радо сипали из својих шаљивијех пјесама а нарочито из таквијех пјесама које су наперене против неке одређене личности. — Врло су обичне биле у Дубровнику и пригодне пјесме које су пјесници сачињали поводом свакојакијех веселијех и жалоснијех догађаја својих пријатеља. То је без сумње најслабија страна дубровачке лирике — пусто поље на којем царује празна фраза! Често су таке пригодне пјесме састављане у облику писама — „посланицâ“ како су их стари Дубровчани звали.

Млађи врсник првијех двају пјесника био је *Никола Ветранић* (1482—1576), који млад пође у калуђере* и тада се прозва Мавром. Већи дио живота проведе као пустињик на пустом острвићу код Дубровника, гдје је имао довољно доколице да уз четири драме и једну повећу (недовршену) епску пјесму испјева врло много мањих, понајвише лирскијех пјесама. Ветранић је имао дара за поезију, нарочито је фино схваћао природу: у његову самовању очи му увијек бијаху у њу упрте. Али како му је писање пјесама била једина забава и једини посао, то је готово сваку пјесму изводио без краја и конца; примјера ради да споменем његову *пјесанцу врху оченаша* у којој је оченаш преточио у 466 стихова по 12 слогова сваки! Осим дужином својих пјесама Ветранић се међу свим дубровачкијем пјесницима истиче и неким реалистичкијем тоном, који каткад (нпр. у *Ремети* гдје описује своје живљење на пустом острву) прелази у тривијалност. — Како је већ из млађијех година био свећеник, тако од њега нема никаквијех љубавнијех пјесама: његове су лирске пјесме побожне и моралне, али опет гледао је и што изван њега и изван Дубровника бива те се у двије три пјесме дотакао и напредовања Турака, које он наравски узимље као казан божју за гријехе кршћанскијех народа. Преводио је — онако на широко како је мало прије казано — и неколико псалама. Од Ветранића имамо и нешто шаљивијех пјесама, пјесама од машкарате, за које се очито види да су постале према сличнијем талијанскијем, само што побожни калуђер није у њима прекорачио граница пристојне шале.

---

* У Дубровнику су се звали калуђерима фратри бенедиктинци.

У колу млађих другова и насљедоватеља Ветранићевијех најприје се истиче *Андрија Чубрановић*, за којега само то знамо, да је био златар и да је године 1527 саставио своју *Јеђупку*.* За ту се његову пјесму прича да ју је он у покладно вријеме изговорио преобучен као Циганка (Цигани се у Дубровнику зваху Јеђупци) пред неколико госпођа, међу којим је била и једна коју је он волио. То је она шеста госпођа, којој Јеђупка открива љубав момка што за њом гине те је моли да се нањ смилује (в. стр. 120—143). Колико је оригинална пјесникова мисао, којом он — прости грађанин — умје да искаже своју љубав охолој владици,** толико је собом вриједна сама пјесма: нарочито су пуне угодне шале првијех пет пјесама, којим Јеђупка проriче срећу и мудро свјетује пет госпођа из друштва, док је пјесма шестој госпођи већ по калупу обичнијех љубавнијех пјесама. Свакако Јеђупка је један од најоригиналнијех производа дубровачке поезије, а стари је Дубровчани толико цијенише, да за њом постадоше још неколике такове *Јеђупке* и налике јој пјесме а и најбољи познији пјесници радо узимаше у своје пјесме по који стих из ње.

Никола Нaљешковић († 1587) и *Марин Држић* († око 1580) били су слаби лиричари; од првога још су најбоље неколике пјесме од машкарате, од којих су неке запапрене баш крупном шалом. Обојица су напротив добро познати као писци веселијех *комедија* из тадашњега дубровачкога живота, које су без сумње најљепше и најоригиналније што има у дубровачкој драматици. — Вјешт трговац али слаб пјесник био је и *Никола Димитровић* (око 1510—1553); њега је опет вриједно спомињати с његове шаљиве посланице, коју из Александрије у Египту писа пријатељу и рођаку Наљешковићу живо описујући тамошњи свијет и начин живљења (в. стр. 105—110). Још већу цијену имају његове моралне „причице“, јер међу њима има и таковијех, које су с малом промјеном у облику праве народне пословице што се још данданас говоре (в стр. 165—167).

---

* По некијем језичнијем особинама Јеђупке и по имену Чубран (лат. Cyprianus), које не бијаше у обичају у Дубровнику већ у сјевернијем приморскијем крајевима. могло би бити да сам Чубрановић или му отац не бијаше Дубровчанин.

** У Дубровнику се свака племићка зове *владика*.

Динко Рањина (1536—1607) уноси у дубровачку поезију имитацију старијех пјесника латинскијех и грчкијех, која је у XVI вијеку била преотела мах у Италији, гдје је и Рањина дуго живио. Он је доста ситнијех пјесама и преводио из класичкијех литература те се уопће за њима поводио, тако да се подоста удаљио од Менчетића и Држића, тијех слабијех имитатора Петраркине школе, па док су ова двојица (и њихови насљедоватељи) непјесници који се играју стихова, Рањина је прави пјесник који не саставља своје пјесме из ријечи већ их из срца изводи. Жалити је само што је Рањина од старијих пјесника прихватио њихов неспретни стих, с чега облик његовијех пјесама доста често храмље. Ваља да је од Менчетића и Држића и то прихватио, што се донекле обазире на народну поезију, те и од њега имамо неколике пјесме које су садржином и дикцијом чисто народне (исп. стр. 31, 32). Велика је штета што пјесник тако јаког и финог осјећања није ишао даље тијем путем — али колико се у Европи у XVI вијеку марило за народну поезију? — Нови класички смјер Рањинин не прође без приговора са стране литерарнијех конзервативаца, којим Менчетић и Држић бијаху ненадмашни узори, него им Рањина не оста дужан одговора (в. стр. 95). И иначе је Рањина умио да наоштри своје перо шибајући своје личне непријатеље или опће људске мане (исп. стр. 94—96). Оставио је и доста побожнијех и поучнијех пјесама.

Много је слабији од Рањине био нећак му *Динко Златарић* (1556—1607), који као пјесник више спада драматици него ли лирици, на којем је пољу заступан само малијем бројем понајвише пригоднијех пјесама. — Рањини је достојан замјеник тек *Џиво* (Јован) *Гундулић* (1588—1638). Пјесничком снагом, финоћом осјећања, племенитошћу мисли, елеганцијом дикције и љепотом језика он без сумње наткриљује све остале пјеснике дубровачке, али опет и њему доста смета вријеме у које је живио. Крајем XVI вијека наиме преотимље у Италији мах онај покварени укус у литератури, с којега је XVII вијек у хисторији талијанске литературе изашао на тако рђав глас (*seicento*). Имитовање старе класичке поезије попушта а на његово мјесто ступа насљедовање тадашње надуте шпањолске књижевности: пред обликом садржина губи сваку вриједност; не ишту се више топли осјећаји ни лијепе мисли, већ се иде само за тиме да се пјесме тобоже ките свакојакијем необичнијем метафорама, чуднијем упоређењима, претјеранијем изражајима, играма у ријечима. Тому неприродному укусу није се могао отети ни Гундулић, јер су и њему Талијанци били мајстори и узори, па се и у његовијем пјесмама налази доста и превише тога нелијепога кићења, које је углед Гундулићев у дубровачкој литератури сачувао и онда када је у Италији тако писање пјесама замијењено природнијим и трезнијим.

Својим пјесничкијем радом Гундулић је драматски и епски пјесник: у млађим годинама писа драме митолошког и романтичког садржаја а у зрелијим главни му је посао био његов *Осман*. Али душом Гундулић није ни драматски ни епски пјесник већ лирски, тако да је и у његовијем драмама и у Осману лирски елеменат много јачи него ли смије бити. Па опет поред тога што је тако одлучно нагињао лирици, он се њом слабо бавио; него може бити да се којешта и изгубило, јер и од његовијех драма, које он сам изријеком спомиње, неке од части а неке сасвим пропадоше. Између лирскијех пјесама Гундулићевијех да споменемо прије свега *Љубовника срамежљива*, преведену, управ прерађену пјесму Талијанца Џиролама Прети, који бијаше један од коловођа горе споменутога новога смјера у талијанској поезији. Пјесми је предметом разговор љубавника с писмом што га шаље драгој, којој не смије да каже своју љубав, а за нас је важна, јер се из ње лијепо види, за каквијем се начином поезије поведе Гундулић. Осим *Љубовника срамежљива* Гундулић још преведе седам Давидовијех псалама под именом *Пјесни покорне*; оба су пријевода сасвим слободна, као што су уопће Дубровчани преводили: по једна је главна мисао оригинала узимата за једну строфу, па је преводилац од својега додавао што је недостајало да се напуни строфа. Обично ти преводиочеви додаци нијесу него излишни баласт, којим су пријеводи само много дужи али никако љепши од својих изворника. — У лирске пјесме Гундулићеве мора се свакако узети и повећа пјесма *Сузе сина разметнога:* спољашњи јој је оквир доиста епски, али јој је садржина чисто лирска. Предметом јој је позната еванђелска прича о расипном („блу́дном“) сину, али објективно причање обухвата само мали дио пјесме; иначе она састоји из три лирска пјевања — три „плача“, како их сам Гундулић назва: у првому расипни син — а њега је пјесник узео као представника цијелог човјечанства — исповиједа своје гријехе, у другоме признаје колико су тешки, а у трећему се за њих каје и иште да му се просте. Нарочито у трећем плачу ишчезава пјесничка фигура: није више расипни син који оцу говори, — ту је већ сам пјесник који с правијем чувством понижења и кајања плаче своје гријехе те у страху гледа на великога суца. — Ни једна друга пјесма није Гундулићу тако из срца истекла као што је ова, те прави Гундулић није пјесник *Љубовника срамежљива* ни *Дубравке* а нити пјесник *Османа*, — прави је Гундулић пјесник *Суза сина разметнога*: оне су плод његова срца док су *Осман* и драме плод његове фантазије. У побожној лирици дубровачкој нема наравски ништа што би се могло с њима испоредити.

Прави је контраст Гундулићу његов нешто млађи врсник и имењак Џиво Бунић Вучићевић († 1658).

Њих се двојица разликују и садржином и пјесничкијем обликом: док је Гундулић — својим пјесничкијем радом — понајвише драматски и епски пјесник, Бунић је само лиричар; док се Гундулић доста поводи за новијем покваренијем талијанскијем смјером, Бунић још увијек иде за старом класичком поезијом, тако да је он ближи Рањини него ли Гундулићу. Он је у томе паче успио још боље од Рањине, јер је још више од њега умио да себи присвоји лакоћу и природност класичкијех лирскијех пјесника. У самој лирици Бунић је прије свега љубавни пјесник, којему је пред очима, више него ли апстрактна *љубав*, конкретна *жена*. Уопће он је умио и хтио да ужива сласти живота, па је то чисто и бистро говорио у својим пјесмама: он је међу дубровачкијем пјесницима фин реалиста. Писао је дабоме и побожнијех и моралнијех пјесама, али те су већ слабије: писао их је без сумње преко воље, само да угоди тадашњој моди која је искала да сваки пјесник саставља и такијех пјесама.

Много се више поводио за Гундулићем *Џоно* (Јуније) *Палмотић* (1606—1657) у својим драмама и у својој епској пјесми *Кристијада* (живот Исусов преведен с латинскога), премда га ни из далека не достиже ни пјесничком снагом ни богаством мисли. Од њега су нам сачуване само неколике лирске пјесме, међу којима је и *Гомнаида*, погана сатира против једног његова личног непријатеља, у којој је у преко 600 стихова скупио све што ражљућен а вјешт пјесник може казати несрећнику који га је увриједио.

Из Гундулићева је времена, а по свој прилици од *Стијепа Ђорђића Џимана*, пјесма *Дервиш*. У погледу концепције Дервиш је имитација Чудрановићеве Јеђупке, јер се под дервишем као и под Јеђупком сакрива пјесник који изјављује своју љубав; али је опет Дервиш сасвим друговачије изведен: док се Јеђупка једва некако скањује да срдачнијем ријечима изјави тужну љубав својега штићеника, Дервиш сам правце исказује своју смијешно озбиљну љубав. И дикција је сасвим друговачија: Јеђупка говори финијем и изабранијем тоном образованог чељадета—дервиш на против говори једноставнијем ријечима човјека из простог народа. Дервиша још народнијим и пластичнијим чине и многе турске ријечи.

Задњи дубровачки лиричар и уопће задњи дубровачки пјесник, којега је вриједно спомињати, јесте *Игњат Ђорђић*. Роди се године 1675 и на крсту доби име Никола; у 22-ој години живота пође у исусовце, а доцније пријеђе у калуђере и тада се прозва Игњатом. Поред озбиљнијех наука, којим се нарочито као монах радо и успјешно бавио (хисторијом, старинама, литературом), био је и врло плодан пјесник. Већ у младим годинама писа којекакве љубавне и шаљиве пјесме, које превиру бујном фантазијом и пецкавијем хумором, а лакоћом и елеганцијом стиха не заостају поништо за Гундулићем или Бунићем. Него Ђорђић није озбиљно схваћао љубав, те и у љубавне пјесме врло радо уплиће шалу и иронију. Па опет тај обијесни пјесник љубави и шале већ је и у младости пјевао побожне и моралне пјесме а и преводио их с латинскога и талијанскога. Чим пак ступи у исусовце, наста дабоме сасвим друга периода његова пјесничког рада. Ђорђић паче хотијаше да уништи своје младеначке пјесме те их спали, како он вели, „кô ствар залиху и мале сцијене“, али се оне опет сачуваше те их је под старост сам Ђорђић исправљао и попуњао још некијем побожнијем пјесмама.

Плод ове друге периоде Ђорђићева пјесничкога рада јесу *Уздаси Мандалијене покорнице* и *Салтијер словински*. *Уздаси* приказују по светом писму гријех, па кајање и покору св. Магдалине, али као што Гундулић учини код својих *Суза сина разметнога*, тако је и овдје еванђелска прича само оквир, у који је Ђорђић збио не само кајање и туговање светице покорнице, већ и своје субјективне мисли о гријеху, о таштини љубави и љепоте, о божанству, о љубави и милости божјој. Он је без сумње хтио баш да се такми с Гундулићевијем *Сузама*, него је у тому слабо успио: пјесма му је доиста нарасла на осам дугијех пјевања, али већа половица није пјесничко осјећање већ теолошко мудровање. — *Салтијер* (=псалтир) *словински* је пријевод цијелога псалтира с јеврејскога оригинала. Пријевод је наравски сасвим слободан, али опет озбиљном, од чести баш величанственом дикцијом лијепо пристаје уз изворник. — Како је Ђорђић од младости био наклон на шалу, тако се и у зрелије доба поред озбиљнијех пјесама није ње сасвим оканио; из тога је времена његова шаљива пјесма *Сузе Марункове*. То је имитација *Дервиша:* и у њој заљубљен момак Марунко жалосно јадикује што га драга неће, иште да је примами приказујући јој све што има и што би за њу учинио, па напокон пријети јој да ће јој се осветити ако му се оглуши. Као што је пак старији Ђорђић искао да повећа комичност пјесме приказујући заљубљена дервиша и његов напола турски говор, тако и наш Ђорђић изабра за своју пјесму Мљећанина* и његов говор пун свакојакијех нагрђенијех и необичнијех ријечи.

За Ђорђића је већ често пута казано да је у дубровачкој литератури као задњи пламен којим засјаје свијећа прије него угасне. То нијесу празне ријечи већ пука истина; све што је иза њега рађено, то је слабо преживање и имитовање старијих пјесника — дубровачка литература пропада као што је уопће и стари Дубровник, нешто са спољашњих неприлика а нешто с унутрашњих размирица, политички и економски пропадао док се у почетку нашега вијека сасвим угасио. Нови књижевни покрет нашега вијека пробудио је ода сна успаваног старца али му није могао улити нова живота — Дубровник се истрошио! он је учинио своју у хисторији нашега народа те пушта да млађа браћа настављају његов рада, он

... сједи накрај мора
и валове броји низ пучину,
како старац на камен сједећи
што набраје своје бројанице.

---

* Мљет је острво код Дубровника; Мљећанима се Дубровчани још дандавас радо ругају.

О ЈЕЗИКУ И МЕТРУ СТАРИЈЕХ ДУБРОВАЧКИЈЕХ ПЈЕСНИКА

Језик у старијех дубровачкијех пјесника доста се разликује од данашњега српскога књижевнога језика: с једне стране наиме има у њих много обликâ и ријечи̂ а и гласовнијех и синтактичкијех појава, којих је у старије вријеме више или мање било у свим српскијем крајевима па су позније замијењени новијим, а с друге стране налази се у њих и подоста такијех особина, којима су се дубровачки или уопће приморски говори разликовали од загорскијех.

1. Између гласовнијех појава највише удара у очи што у пјесника XV и XVI вијека врло се често, код некијех паче већим дијелом, налазе икавски облици поред јекавскијех нпр. *вриме, лип, вира* поред *вријеме, лијеп, вјера*. Тако су пјесници по свој прилици само *писали*, поводећи се у тому за икавскијем писцима далматинскијем, а нијесу тако и *говорили*, јер што год је у то исто доба писано у Дубровнику прозом (и од самијех пјесника!) готово је чисто јекавски, а тако су писане и дубровачке повеље из XIV и XV вијека. С Гундулићем ушао је јекавски говор и у дубровачку поезију, а икавски је изговор сачуван редовно само ондје, гдје се збиља слушао, нарочито у приједлогу *пре* — нпр. *пристати, придати* мјесто *престати, предати*. Али стари Дубровчани имају каткада јекавске облике, гдје су сада у књижевном језику обични млађи екавски или икавски нпр. *њеки, посрјед, трјебује, врјећа, хтјеј* (хтиј), *насмијеју* (насмијем)итд.; напротив у дубр. облицима *чијем, пасти-*

јер јекавски је изговор млађи од књиж. *чим, пастир.* Што се може наћи и *вапиње* или *нидан* мјесто *вапијење* и *нијѐдан,* — гдје *ије* није постало од старога *Ѣ* па се дајбуди у старије доба свуда говорило *ије* а нигдје *и,*—то је како ја мислим погрешка или „пјесничка слобода“ дубр. пјесника, који су каткада тако мијењали ријечи само да би изашао рим (сли̑к).

2. Доста се често налази на крају слога (готово увијек на крају ријечи) старије *л* мјесто садашњега *о* нпр. *видил, поднил, мисал.*

3. У посесивнијем (присвојнијем) замјеницама врло су обични сажети облици, и то не само *мога, твому, свом* који се и данас говоре, већ и други: *ма* (моја), *тве* (твоје), *мој* (мојој), *сву* (своју), *свом* (својом), *свим* (својим), *твих* (твојих). Гдје пак у књиж. језику има *-ао* ту се у Дубровчана (као и у сријемском дијалекту) налази и само *-ô*: *имô, стекô, кô* итд. Сажимањем је постало и *стећи* од *стојећи.*

4. У некијем приликама групе сугласника̂ у Дубровчана су сачувале старији облик; тако је у њих још доста често *тј* мјесто данашњега *ћ*: *братја, тја, питје, листје* (лишће), *крстјанин* (кршћанин), *тамностју* (тамношћу); *дј* мјесто *ђ*: *родјак, дјавил* (ђавао), *гвоздје* (гвожђе); *бј, вј* мјесто *бљ, вљ*: *дўбје, љубавју, здравје.* Амо иде и то што се у некијех писаца у облицима глагола *ићи-идем,* који су сложени с приједлогом, налази често *јт, јд* мјесто *ћ, ђ* нпр. *дојти, дојдем.*

5. У замјеничној, па зато и у придјевској деклинацији (промјени) која се с њом изједначила, гдје пред *и* од наставка долази грлени сугласник *(к, г, х),* овај се глас по старијему правилу мијења у *ц, з, с*: *танци, оволицијех, дрази, друзијем, суси* итд.

6. Мјесто *ђ* и *шт* књиж. језика готово се никада не налази *ј* и *шћ* како је у некијем западнијем и сјевернијем дијалектима; изузимљу се ријечи *госпођа* и *међу,* од којих се прва врло често налази у облику *госпоја,* док се од друге ријетко налази облик *мѐју,* али је за то сасвим обично *меу* без онога *ј* по сриједи.

7. Као што је у *овај, онај* придодато *ј* с краја тако је у старије доба могло бити готово у свим падежима: *тај* (та), *сај* (ова), *тој, такој, овогај, тогај, сеј* (ове), *овомуј* итд.

8. Напротив пјесници доста често избацују *ј* између два самогласника, да би им тако та два самогласника (на талијански начин) бројила у стиху као један слог: *што 'е, на 'едном, свое, кое, твоем, моу* итд.

9. У дубр. дијалекту од два сугласника што су на крају ријечи често се избацује друго *(т, д)*, да је лакше изговарати: *љепос, младос, болес, слас, шес, вјеш, даж* итд.

10. Од облика треба најприје споменути неке које су по свој прилици сами пјесници стиха ради сковали; таки су без сумње *вил* и *стрил (стријел)* мјесто *вила* и *стријела*, и то не само у првом падежу него тако без промјене и у другијем падежима. Амо иде по свој прилици и *неби* у догађајима као *с неби* (с неба), *под неби* (под небом). Напротив *плами* и *ками* стари су облици мјесто *пламен* и *камен.*

11. Стари је пети падеж и *госпође (госпоје)* мјесто *госпођо*, док су напротив облици као *откупу, везу* облици дубр. дијалекта мјесто *откупе, везе.*

12. У шестом падежу једнине колико именица толико и придјева у старије се доба доста често придодавало при крају једно *е: старцоме, силоме, жељоме, немилијеме, угодноме* итд. Старији су облици и *тамностју, зледју, ноћју* итд. (исп. 4). Особина је дубр. говора што именице мушкога рода с меком основом имају мјесто *-ем* наставак *-ом: ударцом, ступајом, младићом* итд., и што именице женског рода треће деклинације имају у истом падежу наставак *-им: ријечим* (ријечју), *звирим, пу̑тим* итд.

13. Код старијех Дубровчана налази се каткада још седми падеж на *-и (-ѣ)* мјесто млађега *-у: на растанци* (на растанку), *на свити, у сни, у мјести* итд.

14. Као што се још говори у двојини *очи, уши* тако је у старије доба било још другијех облика: *усти* (женског рода као *очи, уши*), *усни, обрви.*

15. Поред новијега другог падежа множине с наставком *-а* доста се често налазе и старији облици без наставка: *младац, рук, рожиц* итд.; има и по који облик с наставком *-и* према трећој деклинацији: *дворици* (двораца), *коси* (ко́са̂), *чичиндари.*

16. У трећем падежу множине држе се још редовно стари облици с наставцима *-ом*, *-ем*, *-ам* нпр. *бродаром, чедом, пријатељем, сузам, људем, ријечем,* али се уз њих појављују све више млађи облици с наставцима *-и, -им, -има, -ами, -ама, -ма,* преко којих се дошло до садашњега наставка *-има, -ама.* Дубровачка је особина што меке основе могу имати и тврди наставак *-ом* нпр. *славицом, спијевцом.*

17. Четврти падеж множине има доста често у мушком роду при крају *-и* (према трећој деклинацији) мјесто *-е* нпр. *вијенци, ушерези.*

18. У шестом падежу множине имена̂ и замјеница̂ још раније и још више него ли у трећем мијешају се стари наставци (*-и, -ами, -ми,*) с новијим; тако поред старијих правилнијех облика *врућими уздаси, плами, зраками* итд. имају и новији *танци* (танким) *прами, дријевми, тим пјесним, стиднијем цвијетим, веселима ричи́м, очим твојиме* итд.

19. Напротив седми падеж множине сачувао је редовно стари наставак на *-х*: *у оковијех, у врућих жељах, у устијех* итд. Млађи се облици (с наставцима *-им, -има, -ами)* дајбуди у пјесника не налазе.

20. Придјеви женскога рода у трећем и седмом падежу једнине имају доста често мјесто (замјеничнога) наставка *-ој* (именски) наставак *-и,* пред којим се грлени сугласници мијењају на познати начин (исп. 5): *велици* (великој), *зелени, густи, млади* итд.

21. Од замјеница̂ треба упамтити облике *ча* и *зач* мјесто *што* и *зашто*, које су дубр. *пјесници* узајмили у Далматинаца; затим старије облике *ки, ка, ко* мјесто *који, -а, -е; ју* мјесто *је* (њу), *ње* мјесто *њих, вас* мјесто *сав.*—Дубровачки су облици *тега, овега, онега; тем(у), овем(у), онем(у)* (према *мојега, мојем*[*у*]) мјесто *тога* итд., а таки су и облици *овезијем (=овијем* у које

је уметнуто *зи* што се налази нпр. и у *њојзи)*, *тезијем* (тијем), *овезијех* (овијех) итд.

22. Глаголи у 1 лицу једнине садашњег времена имају врло често старији наставак *-у* мјесто млађих *-ем*, *-им* (наставак *-ам* утврђен је већ од старине) нпр. *зову* (зовем), *буду*, *плачу*, *пишу*; *броју* (бројим), *тужу*, *говору* итд. Осим тога који глаголи имају у 3 лицу множине испред наставка *-у* грлен сугласник *(к, г, х)* а у осталијем лицима непчани *(ч, ж, ш)*, ти глаголи имају грлен сугласник и испред овакога *-у* у 1 лицу једнине: *реку* (речем), *туку*, *вргу* (исп. *могу*, *можеш* итд.); напротив који глаголи имају испред (садашњега) наставка *-им* тврд сугласник, они га омекшавају пред овакијем *-у* 1-ога лица: *мољу*, *гоњу*, *ношу* *врћу* (вртим), *прављу* (правим) итд. (исп. *виђу-видим*). — Каткада уз новији облик за 1 лице једнине пристаје с краја једно *е*: *сповиме* (исповједим), *виме* (вијем, знам). — Облици *хоћеш*, *ћеш* често одбацују наставак те гласе *хоћ'*, *ћ'*, *нећ'*; и мјесто *можеш* има *мож'*.

23. Заповједни начин је у старије доба имао и треће лице које је једнако другому, па зато у дубр. пјесника нпр. *буди*, *реци* значи кад „буди ти, реци ти“ а кад опет „нека буде он, нека рече он“; према томе нпр. и *тако ме схрани* значи „тако ме схранио!“ — У облика̂, који имају наставак *-ај*, може се избацити оно *ј* нпр. *да'*, *гледа'* мјесто *дај*, *гледај*.

24. Често глаголски прилог садашњи има мјесто наставака *-ући*, *-ећи* старији наставак *-е*: *пасе* (пасући), *озире се* (озирући се), *разбираје*, *стоје* (стојећи), *веле* (велећи), *ходе*, *жуде* итд., а каткада мјесто наставка *-ћи* има *-ће*: *текуће*, *говореће* итд.

25. Имперфекат (вријеме пређашње несвршено), поред облика који су сада у обичају, има и такијех који се више не говоре: мјесто наставка *-ијах (-јах*, *-ах)* може наиме бити и наставак *-ѣхъ*, који обично гласи (икавски) *-их* а ређе (јекавски) *-ијех*: *плових*, *желих*, *растијех*, *гледих*, *зових* (начињено према садашњем времену *зовем)* итд. У старијих писаца имперфекат може се начинити и од перфективнијех (тренутнијех) глагола: *проведих* (од *провести*=провођах), *будише* (бијаше), *рецијеше* (говораше) итд.

26. Прилог прошасти у глагола прве врсте може бити и без наставка или с наставком *-ши* (мјесто *-авши*): *дошад* (дошавши), *рек* (рекавши), *утек* (утекавши); *изрекши* (изрекавши), *двигши се* (дигавши се), *срекши се* (мјесто *сретши се* = сретавши се), *поднамши* (од *поднети* = подузети) итд.

27. Придјев трпни глаголâ треће врсте (којим неодређено вријеме свршава на *-ѣти*) задржава у старије доба *ѣ*: *жудјен*, *трпиње* (постало од *трпин* = *тръпѣнь* мјесто данашњега *трпљен)*; *желиње* (желѣње), *велиње*, *хотиње* итд.

28. Доста често налази се иза приједлогâ четврти падеж и ондје, гдје се по данашњем правилу узимље седми падеж; пјесници су често тако радили због рима или због броја слогова али се из још старијих језичнијех споменика види да се не може сваки случај на тај начин протумачити: *нарав на свит сај... иштети вас створ тај*; *од мене хваљена ћеш бит, о водо, међу све остале*; *погине у најљепшу своју младост* итд.

29. Приједлог *од* с именицом често (према талијанском језику) замјењује посесивни (присвојни) придјев: *лип образ од кога* (= чија) *слава сја*; *свјетлост од сунца*; *срце од лава*; *ћуд од змије* итд.; тако је и што се приједлог каткада налази гдје га не треба нпр. *рука од љубави*; *плијен од гусара ки све стира*; *ти си урешење од љета* итд. Напротив има и такијех догађаја у којим нема приједлога *од*, јер је тако у старије доба било правило да га нема; то нарочито бива испред компаративног и партитивног генитива: *она је слађа* (од) *меда*, *милос је већа* (од) *гријеха*, *свака* (од) *госпој*, *нико* (од) *нас* итд. — Према талијанском је напокон што се у дубр. диалекту говори нпр. *свједочити од њега*, *говорити од мајке* итд. мјесто *свједочити о њему*, *говорити о мајци*.

30. Приједлог *за* у дубр. диалекту има уза се други падеж (а не четврти) кад се њим каже коме је што намијењено нпр. *је ли то за моје душе* (за моју душу)? *за ловаца је ово добро* итд.

31. Мјесто посесивнијех замјеница *њен*, *њихов* редовно, а каткада и мјесто замјенице *његов* узимље се

по старом начину други падеж *ње, њих, њега* нпр. *ње сузе* (њене сузе), *њих жалост* (њихова жалост), *њега ћуд* (његова ћуд). — Према талијанском је што често замјеница *свој* нема своје редовно (рефлексивно) значење већ значи исто што *његов* нпр. *у свом* (његову) *плачу ја га жалим,* затим што се замјеница *исти* узимље и у смислу замјенице *сам* нпр. *он је исти* (сам) *то рекао*.

32. Када иде више енклитика једна за другом у старијех је Дубровчана често глаголска енклитика на задњем мјесту (мјесто на првом) нпр. *који ме сте звали, нити му сам вјешт, сад вам се ће начин рећи* итд.

33. Изнимице садашње вријеме перфективнијех (тренутнијех) глагола може имати (као што има још сада код свих осталијех Словена) значење будућег времена нпр. *он тиме не врати* (неће вратити) *вријеме; веће нигда не потужиш* (нећеш потужити).

34. Често се налази садашње вријеме *будем* с неодређенијем начином некога глагола мјесто садашњег времена перфективнога истога глагола нпр. *друзи желе да им бијела зора буде доћи* (да им дође), *можеш изјести кад гди будеш сјести* (кад сједнеш) итд.

35. Особина је дубр. дијалекта, опет према тал. језику, што врло често мјесто намјерне реченице узимље *за* с инфинитом нпр. *лажу оне само за нас убијати* (да нас убијају), *свадиће се за не дати* (да не би дала) *што обећа* итд.

*
* *

Најстарији стих, који се може констатовати у нашем приморју, јесте осмерац: налазимо га већ у половици XV вијека у црковнијем пјесмама. Њега су врло добро знали и наши најстарији пјесници, али је опет у њих све до Гундулића обични стих био дванаестерац; он је до Гундулића правило исто као што је од Гундулића надаље осмерац правило а дванаестерац изузетак. Поред ова два најобичнија стиха има још којекаквијех другијех (нарочито у Рањине и у Игњата Ђорђића), али и кад се сви узму заједно немају ни из далека онаку важност како осмерац и дванаестерац; зато баш и није потреба овдје о њима напосе говорити.

Осмерац је у старијех пјесника исто онако грађен као данданас, наиме иза четвртога слога има одмор; али и у најбољијех се пјесника налази и такијех стихова гдје тога одмора нема, с чега и јесу такви стихови храпави, а по данашњем схваћању погрешни. Још чешће одступају дубр. пјесници од другога главнога правила што вриједи за (данашњи) осмерац, тј. да четврти и осми слог не буду акцентовани*, али опет у великој већини случајева и у њих се држи то правило, нетом се узме — како се свакако мора узети! — да се у Дубровнику већ у XV вијеку говорило данашњим новијим акцентима (нпр. *дјѐвојка*, *во̀да*, *гла́ва*) а не старијим (нпр. *дјево̂јка*, *вода̏*, *гла̄ва̏*). — Дванаестерац има увијек одмор иза шестога слога а редовно још и иза трећег и деветог, тако да састоји од четири чести по три слога. Што се акцента тиче, не може се рећи да за дванаестерац вриједи правило које вриједи за осмерац, али се опет види да познији пјесници много више од старијих зазиру од акцента пред одмором.

Што се броја слогова у стиховима тиче, треба опазити да Дубровчани по примјеру Талијанаца врло често броје као један слог два вокала што су један до другога било у једној истој ријечи било један на крају једне ријечи а други на почетку друге. Редовно пак дубр. пјесници узимљу као један слог (дуго) *ије* које је постало од *ѣ* нпр. *бијела*, *ријека*, *вијек* итд.; често пак узимљу као један слог и два вокала међу којима је *ј*, па због тога каткада и не пишу то *ј* нпр. *моје*, *који*, *та је* као један слог, или *мо'е*, *ко'и* *та 'е*.

Осмерци се у најстаријим пјесмама (црковнијем и некијем другијем) узимљу по два заједно и везани су римом, док дубр. пјесници од њих редовно граде строфе по четири стиха, од којих обично римује први с трећим а други с четвртијем а ређе први с четвртијем а други с трећим. Дванаестерци се пак, готово без изузетка, вежу два и два двострукијем римом тј. при крају сваке половице од 6 слогова. Најстарији је пјесник, Сплећанин Марулић, ишао још даље те је од чести и свака два пара стихова везао међу собом придржавши други рим првога пара као први рим другога пара; тако је саставио једну пјесму и најстарији дубровачки пјесник, Ш. Менчетић, (исп. стр 157)

---

* Сасвим је криво мишљење да су се наши стари пјесници још више обазирали на акценат ријечи а нарочито у риму у њих је акценат исто тако слободан и у риму и изван њега; као што је у наших садашњих пјесника.

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

I

ПЈЕСМЕ ЉУБАВНЕ

ЏИВО БУНИЋ

ПОСВЕТА

Испразне мê пјесни, кад вас тко успита,
тко с вами тач бијесни и толи махнита,
рец'те му: један луд у млада свâ доба
не знајућ што је труд, не мислећ до гроба,
испразност дâ му мôћ да буде казати
љувену свŷ немоћ ку би имô тајати.
Сан, грло, питје, ласт пјесни му гојише:
он њима даде власт те крила ставише.
Ето се каје сад, ну тиме не врати
то вријеме он никад, кê лудо потрати,
јер таште за пјесни не има плату ину
нег саме бољезни за своју кривину,
и позна најпослије да љепост та мила
у себи друго није нег земља и гњила.

---

7. *грло*, прождрљивост. — 9. *не врати*, неће вратити (33).

ШИШКО МЕНЧЕТИЋ

ОД ТЕБЕ ДАЛЕКО ЈОШ СЕ ВИШЕ МУЧИМ

Сцијенећи у мени, тко зађе далече
да жељи љувени свршено утече,
ја затој отидох у туђе јур стране
тер нађох гди придох већи труд и ране.
Зашто прије у жељах само ноћ проведих 5
а дан се весељах, што желих зач гледих;
ма сада ноћ и дан и с јутром вас вечер
мени је јадован јӓк налип и чемер,
вазди се озире гди могу видити
ону, ка умире срце ме̂ вридити. 10
Нигди још прилику љепости гиздаве
не видих ни дику достојну ње славе;
дил тогај хоћу рећ, — тој сваки знај човик, —
љубави јер утећ не мореш вас твој вик.
Ово ја све кусих једа бих слободан, 15
знам да се насузих, али би све заман.

---

2. *љувени*, љувеној (20). — 5. *проведих*, провођах (25). — 6. *дан*, дању. — *желих, гледих*, жељах, гледах (25). — 9. *озире се*, озирући се (24). — 10. *умире вридити*, умире од жеље да врȉједи. — 12. *ње*, њене (31). — 13. *знај*, нека зна (23). — 15. *једа бих слободан*, једа бих био сл.

БЛАЖЕНА ТИ И СВА ТВОЈА ЉЕПОТА

Блажени час и хип најпрво кад сам ја
видил твој образ лип од кога слава сја.
Блажена сва миста када те гди видих;
дни, ноћи, годишта која те ја слидих.
Блажен час и вриме најпрво када чух
љепости тве име којој дах вас послух.
Блажене бољезни ке патих ноћ и дан
цић твоје љубезни за коју губљах сан.
Блажени јад и вај ки створих досàдê
желећи образ тај све моје дни младе.
Блажено вапиње кад име тве зових
и горко трпиње у жељах кад плòви̂х.
Блажен трак од узе љувене у којој
створих плач и сузе желећи да сам твој.
Блажена љепос тва, блажена тва младос
покли се мени сва дарова за радос.

---

2. *од кога слива*, чија слава (29). — 11. *вапиње*, вапијење (1). — *зових*, звах (25). — 12. *трпиње*, трпљење (27). — *плових*, пловљах (25).

ЏОРЕ ДРЖИЋ

ЗАЛУДЊЕ МУКЕ

Ајме ти почиваш разблудно како хоћ',
слатки сан уживаш, мирна је теби ноћ,
а мене зачути не хоћеш ки тужу,
гди глаш ми плач љути и жалос ку дружу.
Ајме спиш слатки сан, тамна се ноћ траје,
а ја се узаман туку поступаје,
жалосно цвилећи камење јур будим
него тебе спећи, нада све ку жудим.
Ајме спиш покојно а за ме не хајеш:
је ли ти достојно да ме тач скончајеш?
Ево ја умиру, теби се не брине
за службу и виру живот мој гди гине.
Ајме ти не чујеш, а вапим довоље,
брже се радујеш од моје невоље!
Ако т' је драго, вај, да мој глас замукне,
такој се оглушај, чим срце мê пукне.

---

6. *туку се*, тучем се (22); *поступаје*, поступајући (24). — 8. *него тебе спећи*, само не тебе која спаваш. — 14. *од м. невоље*, мојој невољи.

ДЈЕВОЈЧИН ВИЈЕНАЦ

Дјевојка ходи по зелени трави,
круницу носи од рожиц на глави.
Очима мени срдачце замами,
да срце гори љувенима плами;
јоште ме рани двима танци прами,
да желим смрти, хрло ка ме рани.
„Тако ти боже твоју мајку схрани,
може ли бити дијелак мени прави
од вијенца твога који носиш на глави?“
— „Тако ме боже ода зла обрани
и још ми боже ћаћка и браца схрани,
теби се храни вас твој дијелак прави
од вијенца мога који носим на глави,
који сам брала по велици слави.“

---

5. *танци*, тапким (18). — 6. *ка ме рани*, да ме рани. — 7 *тако ме схрани,* тако ме схранио (23). — 14. *велици*, великој (20).

ДЈЕВОЈКА И СЛАВУЈИ

Дјевојка је подранила,
ружицу је брала,
с босилком ју разбирала,
трудна је заспала.
Над њом поју два славица,
дјевојку су звала:
„Устан' гори, дјевојчица,
санка не заспала!
маглица се бријегом краде,
сад је на те пала;
цвитје хоће опалити
које си набрала;
још те хоће приварити,
ако нис' добрала
за вјеначце дробну ружу
и цвитја остала.“
Дјевојка се разбудила,
славицом се озвала:
„А ви славји лужанини,
велика вам хвала,
који ме сте разбудили —
јурве бих заспала

разбираје дробну ружу
  и цвитја остала.
Синоћ ме је моја мајка
  младу храбру дала,
прид којом сам вас вечерак
  свезаних рук стала.
Жими мајка, жими братац,
  прије га нисам знала,
нити му сам росну траву
  прид коња метала —
разма синоћ. Мила мајко,
  теби буди хвала,
ка си мени дјевојчици
  млада храбра дала.

---

23. *разбираје,* разбирајући (24).

ДЈЕВОЈКА СЕ СА СУНЦЕМ БОРИ

Дјевојка је ружу брала
  по равној ливади,
облака је кликовала:
  „Ход’ ми ружу хлади,
да јој листак од суначца
  горка не увене,
да си свијемо два вјеначца
  ружице румене —
један теби, други мени
  гиздавој дјевојци —
нека нам је личцу сјени
  до храбровиx дворци;
јер ти мене храбар чека
  уз коњица сте́ћи,
да му коњиц не присвене
  водице желећи.“
Облак се је умолио
  гиздавој дјевојци,
тер је вихра узмолио
  нека свије вијенци.

---

14. *стећи*, стојећи. — 20. *вијенци*, вијенце (17).

Сунцу се је ражалило
на сиња облака,
тер је вихра узмолило:
„Тако т' мога зрака,
мореш ли ми одолити
сињ облак с ливаде,
јер ћу ружу попалити
да јој листак спа́де.“
Ну дјевојка бјеше свила
оба два́ вјеначца
на срамоту тога вихра
и горка суначца.
Уто храбар с коњем дође
по своју љубовцу
веле љуби: „Туј ти̑ пође
туј брати љубицу?“
Љуби храбру одговори
дјевојчица млада:
„Чему, храбро, коња мори́?
ја бих дошла сама;
суначцем сам бојак била
у дробну ружицу
и теби сам вјенчац свила
на русу главицу.“

---

25. *одолити*, отјерати. — 28. *спаде*, спадне. — 35. *веле*, велећи (24).

НА ЛОВУ

Ловац ловећи, диклице,
  с крагујцем дробне птичице
бјеше т' ми горко суначце
  тер исках хладне водице.
Иштући хладне водице
  нађох си младе диклице,
гди беру цвитак ружице
  тер себи вију крунице;
имаху луке рожанце
  и с перјем злате стрелице.
Смирно се молим, диклице,
  придраге моје сестрице,
једа гди знате водице,
  напојте ваше služице.

---

9. *луке рожанце,* луке рожане.

МИХО БУНИЋ

ЉУБОВНИК И ВИЛА

(по Хорацу)

Љуб. Докли драги твој бјех, вило,
ни ки дражи уживаше
твоје драго лице би̑лô,
честита ме вас свијет зваше
и блажена врх блажених.

Вила Докле бјех ти у милости
ни ка друга би̑лâ вила
уживаше тве љепости,
с божицом се промијенила
не бих ка Адона грли.

Љуб. Друге виле слатки поглед
моје срце сада влада,

---

10. *Адон* је био лијеп момак којега је љубила божица Венера (Афродита).

смрт за ку бих сваку и злед
поднил ер је лијепа млада,
мене у прсијех сама носи.

Вила Лица била, русих коси
младац љепши нер сунашце
сад мê мисли собом носи,
кому у дар дах срдашце
да га он влада, гизда моја.

Љуб. Ал' ну да се врати, вило,
наша прва љубав и ја
сеј вил ођем лице бӣлô,
да с' ти одсад мâ госпоја,
ја твој верни роб и слуга?

Вила Засве ер он сунцу одсива,
ти с' лис, вјетри ким сви крећу, —
с тобом мртва, с тобом жива,
кад би ми имат таку срећу,
хотјела бих прибивати!

МАРОЈЕ МАЖИБРАДИЋ

ЉУБАВИ, ОСВЕТИ МЕ!

Затрави, затрави како си и мене
ову вил, љубави, нек и она јаох вене
срдашца мога лик,
ружице драга мâ!

Устријели ледено тој срце, устријели,
нек и она љувено, како и ја, процвијели,
срдашца мога лик,
ружице драга мâ!

Нек и она усише за дразим, нека и вик
срдашцем уздише а њој није лик,
срдашца мога лик,
ружице драга мâ!

У жељах нека мре и жељом, како и ја,
тужећи нека гре годишта сва своја,
срдашца мога лик,
ружице драга мâ!

Нека зна што 'е тој љувено цвилити
и ки је непокој драгога желити,
срдашца мога лик,
ружице драга ма̑!

Нека јаох вјерује, за дразијем ер се мре,
и кад плач мој чује, нек и она сузе тре!
срдашца мога лик,
ружице драга ма̑!

ДИНКО РАЊИНА

КАЖЕ ЗАШТО ЈЕ ЖЕСТОКА ЊЕГОВА ГОСПОЂА

Најприје скровена тај нарав одзгори
од тврда камена му̑ вилу сатвори,
пак, како се прима свим липим вилами,
путим и костима уреси тај ками.
Ну нарав у томе чињењу на свит сај
прем ствари маломе иштети вас створ тај:
када кип свршено том пути направи,
унутра камено срце јој остави!

---

3. *како се прима*, како бива. — 4. *путим*, пуђу (12); *ками*, камен (10).

УЖЕЗИ, ЉУБАВИ, ЊЕНО СРЦЕ!

О горка љубави,
кроз ову вил, која славан се цвит пра̏ви̑,
тврдости врућ пламен у срце мȇ стави,
у кому јак змија,
ка пије крв, стоји тер небог тужан ја
пријати за мал час не могу покоја:
вик ми стрил твој мира
не хоће да пода, ну хоће да умира
у муци без плате ма̑ служба и вира.
Која ти хвала јес
чинит ми све кроз тај једини ње урес
патити невоље, труд, муку и болес?
Ни̑ право да туже
ти ки т' су подложни, ну они ки друже
охолас тер неће твоју влас да служе.
Знан ловац, добро знај,
за звирим ку има не брза свој ступај,
него ли за оном ка бјежи на свит сај.
Мољу те тим, немој,
љубави немила, дават ми толикој
одвеће чемеран и жесток непокој.

---

11. *ње*, њен (31). — 17. *звирим*, звијерју (12). — 19. *мољу*, молим (22).

Ну ако ћ' хваљено
  на свиту тве да је краљевство љувено,
  твим пламом ужежи ње срце студено;
тој ти ће на сај свит 25
  слава, ча̑с и дика једина вазда бит,
  која се вик неће ни забит ни згубит.

---

24. *ужежи*, ужези; *ње*, њено (31).

НЕ БРОЈИ ЦЕЛОВЕ

Бивши сад здружени у љупко ми дило
разблудних сто мени целова да’ мило,
и кад их разум твој све зброји изнова,
опета смѐти број тих милих целова,
да им ни сврха вик, али да с пожуде
нами ки завидник завидит не буде.
Паче м’ их, вјеруј, дај без броја на свити,
ер мало жуди их тај ки их може збројити.

ХВАЛА ТИ, БИСТРА ВОДО!

„Ови дан прѝмилȋ, ки скрати мȇ труде,
каменак да бȋлȋ биљежат вик буде!
крај воде студене данас се угаси
жеља она ка мене жестоко поrази.
Од мене хваљена у све ћеш бит хвале, 5
о водо студена, међу све остале.
Допу́сти вишња моћ да нидна звир рика
на близу тебе доћ не буде до вика;
да нидна зла трава никнути не буде
кон тебе, ка слава бити ћеш мȃ свуда; 10
да тве дно цаклено, бистрином ко свити,
од стада смућено не буде вик бити;
сјенцу ти пак затим, тве да су све дике,
јаворје гранам свȋм стварало до вике.
Пастири, љувезни који су познали, 15
њих медне вик пјесни уза те спијевали,
и танце њих миле кон тебе непристав
гиздаве све виле водиле за љубав.

---

2. Стари су Трачани (а за њима Грци и Римљани) биљежили бијелијем каменом срећан дан а црнијем несрећан. — 7. *допусти,* нека допусти (23); *нидна,* ниједна (1). — 15. *њих,* њихове (31), своје. — 17. *непристав,* не преставши, непрестано.

Нијадан те вик облак тамностју не обујмил,
ни љетни сунач зрак сви̑м пламом присушил. 20
Нека су тва дила рад дара честита
врху свих све ври̑ла̂ најдража од свита.“
Некоји јур пастир теј ријечи вељаше,
на бистри чиме вир под борјем сјеђаше.

---

22. *све*, увијек.

НЕМА МЈЕСТА ДВОСТРУКОСТИ!

Ки разлог јес овој, нека ми сад реку:
ја згрпјах пећ а у њој сад други крух пеку!
Свак то зна ер веле, а вјеруј много управ,
вла́дала̂ц гди је веле, туј згине брзо плав.
Врх свега говоре да двјема на свити
добро се не море никако служити.
Ни̂ право, цвите мој, ма̂ мила госпоје,
у руци у једној два мача да стоје.

---

4. *владалац,* владалаца (15).

ДАЈ МИ ДА СЕ НАПИЈЕМ

Стражниче, ки гледаш и бљудеш студени
кладенац, зач не даш напит се ти мени?
Купљу се све гнусне звири у њем, нека знаш,
а мени ље усне оквасит вик не даш.
Тај стража тамна је, твој разум сад гди је? 5
за чеса вода је нег да се јур пије?
Мољу те у му̑ хар, жедна ме послужи
прије нег га сунце згар зраками присуши.

---

6. *за чеса,* за што, чему (30). — 7. *мољу,* молим (22); *у му хар,* мени за љубав.

ПЈЕВАЈУЋИ ТУГЕ БРОЈИМ!

На грани кад стоје од дуба зелена
ки славиц успоје свâ пјења медена,
тад стари плач свој, знај, понавља у себи,
ки њекад на свит сај патит му тријеба би,
и цвил тај он слиди толико на свити,
колико јур види да може цвилити.
Тако ја кад поју небавац пјесним тим,
не поју, ну броју ме туге ке патим!

* * *

---

1. *стоје,* стојећи (24). — 3. 4. Прокна, жена трачкога краља Тереја, да му се освети што јој је био невјеран, уби сина којега је с њим родила; она би за тим претворена у славуја те једнако за сином плаче.

КАЖЕ ЗАШТО У ЉУБАВИ СМРТНО МРЕ

У путу се за мој вај, срекши се, састави
  смрт јадна, љута тај с чемерном љубави,
тер када свитлос проћ од сунца видише,
  у једном стану ноћ једнага дијелише.
Сјутра устав пак рано кад се тме одиле, 5
  меу собом незнано проминише стриле
и цић ер веле се сви слијепе нарави,
  сагрехе од те се ниједан њих стави.
С старцоме ја утој идући јур тада
  опрегну смрт лук свој, да њему смрт зада, 10
а љубав проћ мени стрили се свôм стрилом,
  цић да ме по све дни плач мори муком злом.
Тим ја, ки дар прошу прид очим твојиме,
  у лицу смрт ношу с бљедилом чудниме;
а тај, ки праведно имаше умрити, 15
  за тобом нередно види се смамити.
Тако т' се на свит сај, згодив се сај смећа,
  за худ мој плач и вај промини мâ срећа.

---

1. *срекши се*, сретавши се (26). — 6. *незнано*, не знајући, нехоте. — 7. *цић ер*, будући да: и смрт и љубав су слијепе. — 9. *старцоме*, старцем (12). — 12. *цић да*, да. — 13. *прошу*, просим (22). — 14. *ношу*, носим (22).

НИ НОЋУ НЕМАМ МИРА!

Зло ти сам јадован, вај мени небогу!
  ухитит сву ноћ сан мê очи не могу.
Ти сад спиш, а мени, тој хоће мâ вира,
  твој украс љувени све се у сан призира,
тер с' у одру врћу тја све с чела на чело
  сцијенећи наћи ја тве лице весело.
Нӣ доста да обдан нож ствављаш ми у душу,
  ну мрклом ноћју још чиниш ме да тужу.

---

5. *врћу*, вртим (22).

ОПЕТ ЋЕШ К МЕНИ!

Видив те толико огањ ме изгори,
у срцу да мому пакао се сатвори;
и драг ми јес пакао у срцу имати,
зач ће ми радости велике он дати.
А то јес ер не ктећ по̀моћ ме урес твој,
узрок ћеш бит да ја изморим живот мој;
за ку ствар осудит хоће те вишња влас,
да будеш сред пакла отити у пропас.
Тако ти протива хотињу твојему
осудна доћеш стат у срцу мојему.

---

5. *ктећ*, хтећи. — 9. *хотињу*, хоћењу (27). — 10. *доћеш* доћи ћеш.

ПЈЕСАН ОД КОЛА

Ох дјевојко душо моја, ка ми с' смрцу дала,
кад загорјем греду с тобом стадо моје пасе,
тере вргу на те око, и ти гледаш на ме, —
ствар која ми срце жеже огњеном жељоме.
И ако те што зазову, говор мени дајеш;
толи т' реку „почекај ме!“, чекаш мене ви̂ку.
И ако пјевке стану пјети, и ти их са мном пјеваш,
и ако се што насмијеју, и ти смих сатвараш;
ако т' у чем љубав кажу, и ти је мени кажеш,
на један начин мисли мојој свуд одговор дајеш.
Ну ако сласцу туј покоњу ја од тебе прашам,
на туј ричцу глуха мени ончас се укажеш,
тер бесједу хитро моју на друго изврнеш.
Ну промисли право је ли да ме тач скончајеш!
Зашто воду бистру своју прид уста ми дајеш,
ако ми је пака пити слобод не пуштајеш?

---

2. *греду*, гредем (22); *пасе*, пасући (24). — 3. *вргу*, вргнем (22). — 6. *реку*,речем (22). — 4. *ствар која*..., а то (што на ме гледаш) ствар је која..... — 8. *насмијеју*, насмијем (22). — 16. ако ми пака не пуштајеш слобод (слободу) пити је.

ПЈЕСАН ОД КОЛА

Идућ гором у прошету ја дјевица млада
с јутра зором, кад у пјесни славиц боли склада,
нађох млаца гди лежаше у дубрави густи
израњена тровном стрилом ку зао гусар пусти;
кога ставих да оздравим подобнима лицим
њега свеђер зговараје веселима ричим,
и што рана његова се болна оздрављаше,
тој се моја друга нова већма жесточаше.
Кога када здрава створих, молих с муком зломе
да би мене ктил оздравит љувеном жељоме.
Младац хтећи харан бити мени моми млади
оздрави ме лицим својим у разблудној нади.
Зато вељу да речено на свиту је свима:
тко сатвара хар млацима, с младац милос прима.

* * *

---

2 исп. напомену к ст. 3. 4. на стр. 27. — 3. *густи*, густој (20). — 5. *ставих*, заузех се. — 6. *зговараје*, разговарајући (24). — 10. *ктил*, хтио.— 11. *млади*, младој (20).

ДИНКО ЗЛАТАРИЋ

НЕЋЕ ДА МИ СЕ СМИЛИ!

Славју, који с милим пјесни
гласиш да је сврха зиме
и да веће приде вриме
од весеља и љубезни;
спијеваш јер лед худи прође
ки нередно све хараше
а жудјени дни посташе
гди пролитје драго дође.
Свиту нову крипос дава
злато сунце, мучи море,
стјечу ново листје горе,
поља траву, цвитје трава.
Сад живуће све створење
љубав ћути у радости
тер узбијесни од сладости
горко дубје и камење.

А ње она, ку обљуби
  душа моја, тврда стоји,
  тврду сту̏дȇн сама гоји
  с ком љувена сила губи.
Ти си мнократ биљишући
  уставил се с твојом другом,
  чувши мене смућен тугом,
  тужбе моје слишајући.
Није да би у кој сцијени
  тужба моја, нег сва̀ гине;
  жесточија гвоздја и сти́не
  ње су прси против мени.
Венем, гинем, копним, сахнем,
  нигди ли́ка не находим
  тер сва пуста мјеста опходим
  да се истужу, да одахнем.
Вил проћ мени стоји гњивна,
  неће говор мој да чује,
  нег све уши затискује
  и одвраћа лица дивна.
Затој — тако вик чес прика
  твога мира не прикра́ти,
  тако т' дано припијевати
  с твојом драгом тач до вика! —
ти за̄ милос к њој полети
  тер обичај тву слидећи,
  јасним гласом жуборећи
  хтиј јој ријечи ове ријети:

---

20. којој (сту̏дȇни) не може да одоли љубавна сила. — 25. није да би у којој сцијени била тј. није у никаквој цијени. — 28. *ње*, њене (31).

„Један, кога замамише
твоје дике, мира не има,
никад не да сна очима,
вазда плаче и уздише.
Бдећ у тузи ноћи траје,
у жалости дни проводи,
далек људске дружбе ходи
своје боли нарицаје.
И у сваку рич ку рече,
свеђ отајни увјет њеки
спомењује, ки злореки
смете хинац и порече.
Јур за јадне стриле своје
смрт похита, да га рани,
а он сили тој се брани
називајућ име твоје.
Зач имена сладос твога
толику му крипос дава,
да се моћи одрвава
тач пораза усионога.
Ље га живот веће мрзи
гди не може трпит труда,
и пустит ће да смрт худа
подере му дух из прси.
Није дости да погине
у најљепшу своју младос:
покажи му лицем радо́с
и оджени смртне тмине.
У љубави све сад гори,
разблудно је прималитје,

---

52. *нарицаје,* наричући.

свуд је радос, ниче цвијетје
и топи се сниг на гори.
И ти реци да врућими
он уздаси лед растопи,
ки ти срце свê приклопи,
тер љувени пламен при́ми,
а не буди тач немила,
на њега се већ не гњивај,
од младости дни уживај
који бјеже како стрила.“
Тер кад све тој договориш,
милос питај, славју мили,
јер ме оте смртној сили,
ако милос ку издвориш.
Јаох што мислим, што ли чиним?
заман помоћ свуд вапијем:
по пржини морској сијем,
вјетар оптећ мрижом сцијеним!

ЏИВО ГУНДУЛИЋ

ЉУБОВНИК СРАМЕЖЉИВ

Пођи, листе мој љувени,
пођи к оној, цијећа које
мучећи је сила мени
дни у жељах свршит моје;
у мучању тере твому,
кому је дано бесједити,
њој ћеш, ка је узрок тому,
му̑ смрт муче објавити.
Пођи, вјерни, пођ’ мучећи,
навјесниче срца мога,
прид очи оне, ке је већи
поглед зрака сунчанога;
зашто слика и прилика
и ствар у свем подобна је,
од мучећа љубовника
и поклисар мучећ да је.
Пођи, вјерни, пођи, мили,
пођ’, мучећи мој гласниче,

прид очи оне, с којех дан би̂ли̂
ноћи мојој сам истиче.
Да ну ако не знаш пута
ки те одвести има онамо,
гдје ма̂ младост изгинута
пуна жеље стоји само,
траг од узда̂х мојих слиди,
које управља свеђ без броја,
гди се драга љепос види,
друми отајни душа моја;
у љувену тако у себи
путу и у слатку нада свима
моје срце водац теби
и притечник бити има, —
срце моје стрјеловито,
које свак час бјежи од мене,
тер ко̂ у мјесто све̂ влаштито
пут љепости гре љубљене.
Ну ако у удесу мом је худу,
тер инако није моћи,
да ја прије на смрт буду
нег ли тамо ти јаох дођи,
поклони се умиљено,
и ако од очи ње свјетлости
гњевно, срчно, несмиљено
видиш горјет немилости,
смјернијем гласом тад објави
у злу мому дјело твоје:

---

28. *друми отајни*, потајнијем друмовима (18). — 29. *у себи*, собом. — 42—44. и ако видиш да свјетлости њенијех очи гњевно итд. горе немилошћу.

да ти нијеси од љубави
неглиод смрти гласник моје.
Ну ако мога цијећ пораза
глас од смрти чује љути
она, која вијеку гласа
од љубави не хтје чути;
ну за мало од ружица
ако видиш рујнос милу
промијенит ју усред лица
бијелих лијера на бљедилу, —
тко зна да ју не приможе
нијемо писмо на смиљење,
што учинит вијек не може
грозно и тужно ме̂ цвиљење!
Али по мо̂ј смрти веће
тај на вријеме милос није, —
јаох, једному ки мучеће
без ње живје и умрије!
Тијеме брже још ће рити:
„Право жалит није овога:
мре достојно тко открити
не хтје мрећи срца свога.“
Дај, дај, боље да, чим душа
на исходу свом се врти,
да прије један уздах слуша
од љубави нег ли од смрти.
Ах, мој листе исчезнути,
гди је прољетје мојијех лита

53—56. ну ако видиш да усред лица измијени милу рујност ружица̂ бљедилом бијелих лијера. — 63. *мучеће*, мучећи. — 68. *мрећи*, умирући. — 69. *дај*, *дај*, да, да!

упути се веће, упути;
ход’, смјеј, моли, уфа’, пита’.
Пита’ у оне, ка опстире
челу од прама круну злату,
од љубави, од мê вире
милос само, јаох, не плату!
Ја не питам тој савише
мојој срећи, мојој чести
да на уздахе моје уздише,
да се боли мôм болести.
Ах срце има прем камено,
љубовник се тој не вели,
тко уздисат свеђ љувено
своју драгу видјет жели.
На далече да се одиле
од ње муке све љувене:
болес, уздах, јаде и цвиле
ја узимам сье на мене.
Паче — ах јаох нова чуда
од љубави у кој стоју! —
просит није мâ пожуда
да она љуби љубав моју;
ер моја ако лијепа вила
жалос стјече, радос губи
тер јој љубав није мила,
ја вик нећу да ме љуби.
Само жудим, само просим
у живота мога сврси,
да на љубав, ку јој носим,
не гњеви се, јаох, ни мрзи,

---

77. 78. ка челу (око чела) опстире златну круну од прама. — 82. *мојој срећи*, од моје среће. — 94. *стоју*, стојим (22).

тер за плату свега јада,
вај у кому вас вик тужим,
да усхоће само сада
да ју љубим, частим, служим.
Сад од мене, ах јаох боже,
у прилијепе мê госпоје
која ствар се мања може
од љубави питат моје?
Питам оно што бранити
толи мање има она,
коли већма хоће бити
немилосна, неприклона;
јаох ер питам само да је
угодна јој болес, која
јадно срце мê скончаје
и с ње миром да је смрт моја.
На овому твом говору,
листе, кад га буде чути,
ако у лијепом свом позору
ишта видиш да се смути,
ти замукни мраморкоме
тере чини да ријеч друга
не изиде тва прид њоме
нег ли ова: „мре твој слуга.“
Ах да узможеш кô по срећи
још пун жеље теј љувене
изријети јој тад мучећи
ове уздахе моје огњене!
Та ако ријеч ју вријеђа и зледи,
пријека 'е и худа јаох савише,

---

119. *скончаје*, скончава. — 129. *кô*, икако.

забранити ако одреди
да уздише тко издише.
Ну ако је намијенила
већ живота мога осуду
тер усхоће моја вила
да свакако умријет буду,
зарече се паче у себи
не чут уздахе од љубави, —
тко мре, уздах јес му тријеби,
да с њим живот свој остави.
Али видећ да свјетлости
теби обраћа свê љувене,
ако, ах јаох, не с милости,
дај не сасма несмућене,
тад с уздасим даждећ грозно
сузâ ријеке, писмо, твоје
тужно сказање и жалосно
од љубави ријет ћеш моје.
Најприје почни: Кад упазих
ведра лица рај весели —
свијетло сунце, очи̂ дразих
слатки поглед — мој дан бијели,
тада познах вишња крепос,
да свŷ објави влас велику,
сву у једну скупну љепос
стави у саму тву прилику.
Тим мâ душа нагло ступи
и у очи дође моје,
тер у један поглед скупи
свеколике силе своје;

---

140. *буду*, будем (22). — 147. ако (макар) и не буде обраћала к теби очи с милосрђем.

туј љувенијех рај за́ми̑ра̂
  становита, запањена,
  чудећи се чим разбира,
  сва горјаше затрављена.
С једне стране чуда мила
  разгледајућ слатко тима,
  с друге љубав и ње ди̏ла
  бјех лед срцем, плам очима.
Ну чијем се слатко пусти
  жељан поглед размишљати
  лијепе очи, драге усти,
  рајско лице, прам твој злати,
стат запањен пут једнога
  веле мого̂ нигда не би,
  тај час би га од другога
  притегнула жеља к себи.
Ах коликрат чух се ри̑ти
  ја уздишућ: „вишњи боже,
  да се како разлучити
  свуд мој поглед ови може,
да бих тако одасвуди
  гледајући у покоју
  могао уживат у разблуди
  сву уједно лијепу моју;
ер с једнога мјеста драга
  када друго гледат слидим,
  чим ме ово јаох примага,
  друго губим и невидим.“
Од тада сам свеђ желио
  да затвори очи моје

---

177. *пут једнога*, пут једне од тијех ствари (очи̑, уста̂ итд.).

љубав, смрт ли, да видио
љепос не бих мању од твоје.
Ја од тада не упазих
доли умрлу свјетлос ниједну,
ка од љепо̆сти̑ твојих дразих
има у себи зраку једну.
Све што имаше свијет у себи
лијепа, драга и љувена,
мњаше ми се све при теби
кô прид сунцем тмаста сјена.
Лијепе жуђах рајске дике —
звијезде, сунце и небеса,
— у колико бјеху слике
њих свјетлости твога уреса.
Тим већекрат стах вапити:
„Већ се битје мê раство̀ри,
да ми је у рају истакмити
љепости ове с онијем го̂ри.“
Стога ужежен милим пламом
мој се огањ гојит пазих
слатцијех мисли драгом мамом,
тихијем вјетром уздâх пла̏сих;
тим у мени свеђ горећи
таку плам је стекô крепос,
да ја не знам али већи
огањ мој је ал’ тва љепос.
Јер да грозних суза није,
— којема болес ка ме гори

---

203. *мњаше ми се*, чињаше ми се. — 207. 208. у колико њих (њихове) свјетлости бјеху слике твога уреса. — 210. нека се раствори (уништи) моје биће. — 214. гледах гдје се мој огањ гоји. — 216. *пласих*, плахијех (5).

на час врући плам полије,
да ме прешно не изгори, —
ја не могућ ниједан дио
огња угасит разгорјена,
јаох живот бих угасио —
љепирица ужежена!
Тако иста се мука мени
милоснија веле каже
не гли урес твој жудјени,
гди је уфање мê најдраже;
а то ер сузе у плакању
помагат ме не пристају:
и ако узрок мом скончању,
и живот ми оне дају.
Плачем тако све мê вриме,
ну љубовник мучећ ви̑ку,
под срдашцем огњениме
тајећ љубав му̑ велику.
Тако горим вас у себи,
ну мој огањ скровен стоји;
није објављен још он теби
ка га ужеже и разгоји.
Ја и љубав — нитко веће
ни домисли, ни се стави
од горуће ну мучеће
и отајне мê љубави.
Моја младос трпи и куша
муке оне све најгоре,
осуђена које душа
посред пакла поднијет море.

---

229. *иста*, сама. — 235. 36. и ако су узрок итд., опет ми дају и живот. — 246. *ни се стави*, ни се сјети.

Ну да је врх свих му̏ка худа
  и највеће зло ћу рити
  не моћ једно „јаох“ сред труда
  прид вил драгом изустити.
Немилостан сасма паче
  није ни жесток пакô толи,
  ер се цичи дај и плаче
  а не му́чи̑ у њем доли.
Му́чи̑м, и ако срце отправи
  глас за милос тву питати,
  посред усти ријеч устави,
  у уздах се пак обрати.
Али живот чезне и вене
  да су мучећи и уздаси,
  вјетриц пршећ око мене
  да их не чује и не изгласи.
Му́чи̑м, и ако глас икада
  стан жестоцијех мука утече,
  од бојазни и од јада
  достигне се и приспјече.
Ах да гласе те мучеће,
  ке вик језик не отвори,
  затрављена срца веће
  чујеш, нијемо ко говори,
огњило би моје жалосне
  тужбе изело јаох из стијене
  срца твога, јаох, милосне
  искре ако не љувене!

---

262. *за милос* итд, да пита милост. — 270. *стан жест. мука*, тј. прси. — 271. 72. бојазан и јад га (глас) достигне и преспјече. — 273–276. ах да веће чујеш те мучеће гласе затрављеног срца, које итд. — 277–280. ја бих својом тужбом као некаквијем огњилом извабио из каменог твојег срца итд.

Му́чи̑м, али бљедило је
  на мом лицу уписало,
  јаох да за стан срце моје
  разгорјену је огњу мало.
Веће, листе мој, се отправи,
  гди у дружби ми́сли̑ дразих
  срце и душа ма̑ борави
  понесена у уздасих.
То ли би те тко у путу
  пито̂: „ки је труд највећи?“,
  реци: „тајат муку љуту,
  жељу и љубав тву му́че̑ћи.“

ЏИВО БУНИЋ

ДЈЕВОЈКА И РУЖА

Складно ли те нарав мила,
о љубљена ма̂ диклице,
свим приличну сатворила
цвијетку лијепом од ружице!
Краљица је она од цвијетја,
ти си круна свијех госпоја;
она је урес од прољетја,
прољетје је младос твоја.
Под веселијем руменилом
она љуте драче крије, —
под приликом ти премилом
срце од лава, ћуд од змије.
Њу вјетрици тихи и блази
и прозорна роса гоје, —
тебе врући моји уздаси
јох и грозне сузе моје!
Даном зора њу отвори
а вечер је пак повене, —
тва је љепост лијепа о зори
а к вечеру љепша зене!

СРЦЕ ОД СРЦА НЕ ДИЈЕЛИ!

Или ми, госпоје, моје срце врати
  или ми то твоје за уздар хтјеј дати,
јер младост ми вене нередно и пријеко,
  чим оба од мене стоје ми далеко.
Ну ако ку имаш јох искру милости, 5
  тер болест ку пријаш с мȇ тужне младости,
немој их, госпоје, раздијелит нередно,
  нег твоје и моје даруј ми уједно.

---

2. *хтјеј*, хтиј (1). — 6. *пријаш*, примиш.

ПЛАМЕНИ ПОГЛЕД А ЛЕДЕНЕ ПРСИ!

Прсима од леда вил моја гиздава
  усред ње по̏гле̂да жива је жерава!
Љубави, вас твој плам и стријеле све врзи
  кад гориш поглед сам а ледиш ње прси.
Паче свјет узми мој: ил' следи ње поглед
  ил' ужеж' прси њој, да су огањ а не лед.

---

1. моја гиздава вила леденијех прсију. — 2. *ње погледа*, њеног (својег) погледа. — 6. *ужеж'*, ужези.

ЊЕНЕ СУ РУКЕ СЛАТКЕ УЗЕ

О сњежане руке бп̑лê,
слатке узе мê љубљене,
драго ти сте обгрлиле
и разблудно жељна мене!
Тко да икад одрече се
од сужанства мила овако?
тко да одријешит жели везе
кијем га љубав стегну јако?
Нека друзи дни проводе
у слободи на сем свити, —
мене жеља није слободе
докли могу везан бити.
Зато руке прем честите,
у љувеном у покоју
свеђ грлите и вежите
заробљену младост моју!

КО ЈЕ РУЖА?

Чим гледам ја ружицу
која ти зене у лицу
и ону, Ракле мила,
којом си се уресила,
не умијем разабрати
али си ти ружа али је ружа ти.

* * *

ЦРНЕ ОЧИ!

Нека друзи хвале и славе
свê госпоје бијело лице,
ја ћу дике тве гиздаве
спијеват, лијепа црничице!
Црномаста али мила
весела су твоја лица,
али пред њим руса би̑лâ
губи љепост и ружица.
Ако гди је на сем свити
ствар видјети љепша моћи
нег данице двије свијетити
усред мрака црне ноћи?
О веселе моје тмине,
у кијех душа моја ужива,
о разблудне мê мрклине,
с кијех ми био данак сива!
Веома ти су ваше сјени
мо̑ј младости омилиле,
веома ти сте жељну мени
срце и душу освојиле!
Ви сте угљен обљубљени
у ком љубав плам разгори,
који срце жељну мени
без престанка свеђер мори.

Паче звијезде од сјевера
  љувенога ви сте хода,
  по кијех бродећ моја вјера
  не боји се од захода.
Друзи желе да им буде
  прије бијела зора доћи, —
  друго мисли мê не желе
  нег ли тебе, мркла ноћи!
Нека сунце утопи се
  у западу без источи,
  иштом да зрак ваш види се
  мени, црне ведре очи!

* * *

---

25. *звијезде од сјевера*, поларне (сјеверне) звијезде.

УЖИВАЈ ДОК МОЖЕШ!

Немој, немој, ма̂ Љубице,
бистром виру вјеровати,
у ком рајско твоје лице
опћиш често огледати,
јере неће, вјеруј мени,
дуго вријеме казат теби
медне усти, прам злаћени
и двије зоре згара с неби.
Скоро, скоро промијенит ће
вас твој урес и сву дику,
тебе исту теби скрит ће
да нећ' познат тву прилику.
Бјежи младост, дни отходе
веле брже, веле плаше
нег ли истога вира воде
и ка се у њим сјена каже.
Тијеком кратка лете љета,
све под сунцем сатире се,
и засве дан дође опета,
наша доба не врате се.

---

8. *с неби*, с неба (10). — 11. *тебе исту*, тебе саму (31). — 16. и брже од сјене која се у њима (водама) каже.

Одори ће бит и плијени
  од гусара ки све стира
  твој драг поглед, прам жудјени,
  слатке усти, лице од лира.
Тијем се млада не охоли 25
  чим погледаш слику твоју,
  нег се смили на мê боли,
  о љубљени мој покоју!

* * *

---

22. *од гусара ки све стира*, од смрти.

ЉУБАВНО ПОМИРЕЊЕ

„Покли ме остави, млаче немили,
тер се дарова другојзи вили,
видјет те неће мê очи веће.“ —
Покли ти сада, худа госпође,
од мене убјегну а другом пође,
на те мрзјет ћу кô на злу срећу. —
„Љепшему од тебе ја сада хрлим,
дражега од тебе ја одсад грлим;
он има очи — звијезде с источи!“ —
Пољепшу вилу, дику за моју
узео сам мени милу госпоју;
ње су медене усти румене! —
„Он мене љуби правом љубави,
ја с њим сам вазда у сни и у јави;
он је честити мој рај на свити.“ —
Драгахна моја мене милује,
сву љепост дала мени своју је;
она слатко је блаженство моје. —
„Ти си невјеран а он је виран,
ти вазда срдит — он благ и миран,
ти дух од тмина — он дух с висина.“

---

14. *у сни*. у сну (13).

Ну ако љубав опет нас смири
тер нас потврди у бољој вири
и ти госпоја вик будеш моја? —
„Засве ер достојан нијеси милости,
праштам ти, браче, и ти опрости:
с тобом живјет ћу, с тобом умријет ћу!“
Срећне ти свађе наше су биле,
с целовим тако кад су свршиле!
ти си мâ друга а ја твој слуга.

◆

ЧИЈА ЋЕШ БИТИ?

Кому хоћеш, мâ Љубице,
  дати усти тве медене
  сред кијех цвијетак од ружице
  у разблуди многој зене?
  једа л', рају мој љубљени,
  затрављену слузи мени?
Кому ли ћеш црне очи
  поклонити, моја мила,
  у кијех сунце од источи
  сја и ведра зора бӣлâ?
  једа л' с њих ће кадгод доћи
  био дан мојој мрклој ноћи?
Кому ли ће доћ у срећу
  твој прам чисти, моје благо,
  који јасност има већу
  нег источно злато драго?
  једа л' бит ће мени уљудна
  у њем уза прем разблудна?
Кому ли ћеш прси бӣлê
  дат грлити и врат мили,
  бјелоћом су ке добиле
  снијег с планина, лијер прибили?
  ах једа л' су намијењене
  за мê ду́шê затрављене?

---

24. *за ме душе,* за моју душу (30).

Плато обилна мојијех труда,
срећни везу, ки ме смрси,
ако да̂ ми ма̂ разблуда
усти, очи, прам и прси!
не цкни, дај ми, ма̂ госпође,
од жеље ми душа пође!

---

26. *везу,* везе! (11).

ТВОЈА МЕ КОСА ЗАРОБИ!

Слатка душо мом животу,
ах драго ти травиш мене
кроз замјерну тву љепоту
и разблуде тве љувене!
Мило ти ми 'е боловати
угодноме мôм нѐздрâви
и свакому припијевати
тко ме веза и затрави.
Ви сте, ви сте замрсили
моју младост, свијетли прами,
и у ропство поставили
златнијех жица веригами.
Ви сте кривци, кривци ви сте
мê слободе изгубљене,
јер ви сами уловисте
златном мрежом тврдо мене.
Ви, даждећи тихо и благо
врх сњежана бијела врата,
утописте мене драго
ситном росом суха злата.
Ви сте круна златних коси
без процјене славна дости,
кôм се дичи и поноси

---

6. угодноме, угодном (12). — 17. *даждећи,* падајући као киша.

ћесарица од љепости.
О разблудни свијетли власи,
моји горући прами лијепи,
о сунчани зраци дрази
с којијех душа мâ ослијепи!
О дубраво не зелена
нег ли од злата источнога,
слатка плато мâ љубљена,
драги откупу срца мога!
право 'е, право вјеровати
да овим златом стријеле своје
вазда љубав помно злати
када рања срце моје.
Од овога свијетла прама
сплетена му јест тетива,
од овога снује сама
застор којем се засљепљива.
Од овога власа златна,
од њега су изаткане
меке узе, танка платна
којијем лијечи моје ране.
Мâ пјесанце, не наприједа!
устави се, пјесни мила,
ево и ти са мном — гледа' —
у прам си се замрсила!
Оба ћемо робовати
усред веза златнијех жица
и сужни се срећни звати,
ја роб а ти робињица.

---

24. *ћесарица од љепости* је божица Венера (Афродита). — 32. *откупу*, откупе (11). — 38. *му*, богу љубави. — 40. махраму којом очи повезује; љубав наиме не види.

СТАН ЉУВАВИ

Гдје краљество тве постави,
ал' сред очи миле моје
ал' у тужно срце моје,
свемогућа о љубави?
У лицу си сва оному
кад је гледам кô си мила,
кад ли гледам кô с' немила
у срцу си тужном мому.
Ну моћ ако хоћ' и знање
указати, стан преврзи:
мени у очи, њој у прси
стави твоје краљевање.

---

5. сва си у оному лицу, тј. у лицу моје миле. — 10. *преврзи*, превргни.

ТИ ДАН ДОВОДИШ

Изиди веће ван, о зоро пре̏би̑ла̂!
доведи свијетли дан, диклице ма̂ мила,
тере се не лијени, не цкни мѐ разблуде,
нека доћ прије к мени ма̂ драга узбуде.
Ну ти, ма̂ госпође, мој рају весели,
не чекај да дође зора и дан пребијели;
остави тихи сан, јер твојијех сред очи
донијет ћеш мени дан и зору с источи.

* * *

---

4. *нека доћ узбуде,* нека дође (34).

ДАЈ ДА ПИЈЕМ!

О дикло млада,
налиј ми сада
весеља мога,
вина рујнога!
у тве здравице,
мила диклице,
да ти напије
свак најцјелије.
Тко ти напива,
ти га целива'
тер му допусти
тве медне усти,
нека знат буде
у свем разблуде
јесу ли драже
од рујне чаше,
али милије
винце га грије
али медене
усти љубљене.

ЊЕНА УСТА

О прелијепе, о премиле
  усти драге и румене,
  љупко ти сте замамиле
  у разблуди жељна мене!
гди ’е то драго ваше цвијетје
  убирано и у кому
  узгоји га премаљетје
  свом истоку љувеному?
Ах да може икад бити
  да ма̂ душа прем весела
  може из вас мед ку̏пити —
  затворена дробна пчела!
Ви сте, усти драге, мени
  колијевчица обљубљена
  гдје се усхрани смијех медени
  и с њим ријечца разблуђена;
ви перивој изабрани
  јесте од руже прерумене
  љети и зими ка цтећ рани,
  сред ке целов ниче и зене;
ви полача пребогата
  славна раја љувенога,
  ви обилна јесте плата
  моје слу́жбе, труда мога.

---

19. *цтећ*, цватући.

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

ЗГОДА ЉУВЕНА

Трудном свијету ноћ на лице
вргла бјеше сјену блиду,
да од љувезни потајнице
на свој танчац звијезде изиду.
Ја Љубицу кон ње двора
у забитној чеках страни;
кад ње у мјесто згар с прозора
би ми додан лис писани.
Мрем од жеље за прије знати
што ми пише ма̂ јединa,
ну мо̂ј жељи сврху имати
ненавидна брани тмина.

---

3. звијезде су *потајнице од љувезни* јер се љубавници најрадије потајно ноћу састају. — 4. *танчац* (игра) звијезда̂ је њихово трептање ноћу. — 9. *за прије знати*, да што прије знам. — 11. *жељи сврху имати*, намирити жељу.

Није помоћи! иза гора
јасни мјесец још не истјече;
свијеће рајскијех од простора —
звијезде ми су прем далече.
А жеља ме нука и блазни,
тач да скровна драга слова
проштио бих без бојазни
на пламену од трјескова.
Али у цвијетју и у трави
срећном згодом мени тада
крилата се звијерца објави
спријед злаћена, свијетла озада.
Улових је и над свиме
тај лов држах дражи од злата,
тер њим свијетлит научи ме
моја љубав домишљата:
к писму 'е принијех, и по њему
помно водећ плам крилати,
на тем зраку живућему
сва развидјех што хтијах знати.
Ах да ти је увијек хвала,
о свијетњаче пригиздави,
од ливада звијездо мала,
дробна искро од љубави!
Не могу те нег хвалити,
лијепа звијерце, харном пјесни,
чијем достоја помоћ бити
непокојној мôј љувезни.
Урешење не припросто
ти си од љета по нарави, —

---

23. 24. кријесница (свитаљка, свитац). — 31. *тем*, том (21).

дијелак сунца за њим остô
за разговор цвијетју и трави.
Прид твоем златом злато крије
и собом се злато срами:
твој плам златној у теби је
кô у прстену драгиками.
Од земље си ти зеница,
дан ки лети сјемо и тамо,
слика мудријех дјевојчица
ке се у ноћи кажу само.
Свеђ кушала цијећ доброте
драгу радос, звијерце драга;
медном росом дојило те
мило небо, земља блага.

---

51. 52. јер се тада више истиче њихова љепота кад се не види љепота природе.

РАКЛИЦИ КОЈА ЈЕ СУМЊИЛА БИТ ЉУБЉЕНА

Твоме у лицу скупљено је
благо обилно свијех разблуда,
ну ти нијеси добро моје
у ком живе мâ пожуда.
Гиздава си, Ракле, и мила,
али срцу мом замани,
кê Љубица рајска вила
у слаткому ропству храни.
Ах замани прси од лијера,
уста од руже кажеш мени,
заман јасна тва замјера
отвора ми дан љувени.
Пазећ љепос твому у лицу
индје обраћам мисли моје
и размишљам мŷ Љубицу
и ње љепос љепшу од твоје.
У теби се наресива
образ цвијетјем, звијездам очи, —
у ње чело зором сива,
поглед сунцем од источи.
На ње устијех живот прави,
у посмијеху рај се каже;

---

21. *на ње*, на њенијем (31).

на ње прси љубав стави
што је имала слађе и драже.
Зато немој бит сумњива, 25
јер другога роб сам лица:
сваку свјетлос дан добива,
сваку љепос мâ диклица!

ЉУБИЦА СРАМЕЖЉИВА

О Љубице, с твога срама
моја љубав узрастјеће,
ако мога влас од плама
узрастјети може веће.
Срам је у вилâ рајска дика,
од крепости зрака мила,
племенита драга слика
сунчанога руменила.
Али у срцу дикле младе
кад се здружи срам с љубави,
двакрат своју љепос таде
љубовнику љепшу објави.
Виђ у јутро зорну русу
прије нег вас свој цвијет отвори,
гизда се она на свом бусу,
сваки за њом пастијер гори.
Така ’е млада дјевојчица
кад још жељу срамом крије,
цавти и зраком свога лица
сја над зором руменије.
Ах није силе ка добива
и подлага душе и плијени
коли љубав срамежљива
и дјевички стид љувени.

Ах није наћи ствари драже
нег диклица у разблуди
кад помало љубав каже,
да љубовник већма ’е жуди.
Зато уздишем од сладости
кад мој дражиш плам скровити,
кад ми не даш тве милости
ну је пушташ уграбити;
када на ме погледати
узме љепос тва медено,
пак на земљу лице обрати
стиднијем цвијетим накићено;
кад се укаже пуна смеће,
посмјехне се скровно опета,
када хоће кô да неће
и целове бјежећ срета;
кад ки жудим дар највећи
устегнутој у радости
браниш дајућ, даш бранећи
с благодарном лакомости.
Јер знај, она вил на свити
достојна је да ’е свак двори,
ка те ласно не засити,
ка те дуго прем не измори.

---

34. *када узме погледати*, када погледа.

ЉУВЕНО УЖИВАЊЕ

Ах још сумњим је ли истина
  да целивам твоје лице,
  о придрага, о једина,
  о сунчана Сунчанице!
и да мога посред крила
  сад уживам љепос твоју,
  о мê душе душо мила,
  о жуђени мој покоју!
Тач јер мнократ ноћ опака
  сном привари мê пожуде:
  тебе грлих — нађох пака
  само сјену од разблуде!
Ну и сад ако сан ме вара,
  ах молим те, сне весели,
  оволицијех сред добара
  од мене се вик не одијели.
Није сан ово, сјена није:
  тичем, видим, знам очито
  да сад мени на руци је
  моје сунце причестито.
Ово 'е лице кê с погледа
  стави крила мôј пожуди;

---

15. *оволицијех,* оволиких (5). — 22. *стави крила,* даде крила.

ово су оне усни од меда
гди се у ружах љубав блуди.
Ово су оне прси од снијега,
воће од рајскијех перивоја;
ово ’е љепос тијела онега
у ком живе душа моја.
Ах прилијепијех вила круно,
ах приблага мâ госпоје!
ах моји труди, ах потпуно
заплаћене сузе моје!
Ја̀к кошута утруђена
жељна воде вира жива
тебе жеља моја огњена
хлепи уживат, чијем те ужива.
Све што уживам није ми дости:
иза сласти слас ми је дража;
иста обилнос твојих милости
већи у мени плам узмнажа.
Тијем кô брштан ступ камени
грли, а трава земљу своју,
како лоза дуб зелени,
како љубдраг танку хвоју,
грлимо се, мâ госпоје,
љубимо се, ах јаох мени!,
докле од сласти из нас пође
у целовијех дух блажени.
Ах ке даре од покоја
врх мене би чес просула,
сад овако кад би моја

---

27. *онега,* онога (21). — 43. У Италији се често пушта да се лоза пење уз дрвеће, нарочито уз јохе. — 44. *љубдраг,* мјесто *љубидраг* (драгољуб).

душа уздишућ издахнула!
А и чудим се како ми је
допу́штено још живјети,
кад у̀мрлијем дано није 55
узит у р̀ај а не умријети.

---

56. *узит*, узаћи; он је узашао у рај (стекао је њену љубав), па опет није умр̑о.

ТУЖБА ЉУВЕНА

Чујте, хриди камените,
под кијем гла̂си̂м тужбе моје,
и за милос проплачите
на ме̂ горке непокоје.
Ето вајмех привари ме
сво̂м благости љубав прика
и несрећнијем учини ме
моја срећа прем велика.
Двије диклице мало прије
у весељу љубјен љубих:
сад јер љубих обједвије,
обје увриједих, обје изгубих.
Једна о другој чим не знаше
и сцијењаше ма̂ бит сама,
ниједну милос не брањаше
мојим љувенијем пожудама.
Сад у гњеву обје многу
утјечу ме расрчене,
или утећи кад не могу
одврњују лице од мене.
Кад се једној смјерно молим,
она огњена на ме у лицу

---

18. *утјечу ме,* бјеже од мене.

бесједам се пријечи охолим
велећ: „двори Сунчаницу!“
А кад ране мê скровене
другој кажем, није наћ лијека,
јер ми вели: „пођ’ од мене,
Љубица те твоја чека!“
Тако да мој дан љувени,
ки од два сунца свјетлос има,
оста обујмјен смртном сјени
и тамностим пакљенима.
Остах како дуб од горе
зло насрнут двијем вјетрима,
докле год га на тле оборе
и потлаче међу њима.
И заисто би јад немио
тужни живот мој присјекô,
гди сам у час изгубио
што сам с трудом нашô и стекô,
да ме јоште у животу
не уздржи само уфање
да ће ганут њих љепоту
неприставно мê скончање.

---

43. *њих љепоту*, њихову љепоту (31).

ЗОРКИ УВРИЈЕЂЕНОЈ

Зорко лијепа, ка достоја
мјесто у срцу мом највише,
с тебе живе, с тебе моја
уздишући душа издише,
јер под сунцем ма̂ највећа
ти си радос, слава и срећа.
Ах тва освета заточница
са мном тужнијем мира неће,
нег из неба твога лица
на ме огњену стријел измеће,
да ме хара, спражи, умори
тријес од тријеска тежи и гори.
Ево т' падам на кољена
перућ сузам плачно лице:
освети се, ма̂ љубјена,
ма̂ госпође, ма̂ краљице,
ка од мене харач узе —
срце њекад, сада сузе.
Освети се, мој покоју;
твоју испунит жељу устани:
мому у срцу слику твоју
смионом руком смртно рани

---

3. *живе*, живи.

и удорцом једнијем веће
сврши са мном ме̂ несреће.
Ево у горкој кривац смећи
иштем милос, ма̂ једина,
ако милос може стећи
неизмјерна ма̂ кривина;
иштем милос, ма̂ придрага,
покли љепос свеђ је блага.
Иштем милос да ме̂ боли
јур по твојој сврше освети,
кад с узрока лијепа толи
будем живот мој доспјети,
кад тве ране мому узбуду
гријеху плата, лијеци труду.
Ну ако ти си, ма̂ гиздава,
душа којом живем само,
знај да душа смрт не дава,
од ке живот сви примамо:
мртву тијелу она жива
влас живућу удјељива.
Ако од сунца јасну слику
твоја рајска љепос храни,
смртну тамнос знај да ви̂ку
не порађа зрак сунчани;
паче он свјетлос свијету оди
у доходу свом доводи.
А и нада све смртне ваје,
ке достојим с гријеха мога,
мени болес највећа је
с твога лица осветнога,

---

23. *удорцом*, удорцем (12). — 47. *оди*, овдје.

видећ пораз у њем сада,
гди ма̂ радос би њекада.
Ако ти си, ма̂ госпоје,
небескому слична уресу,
ако небу ведром твоје
очи лијепе приличне су,
ако исходи зора бијела
из истока твога чела, —
облак срџбе тве ми узрочи
гознијех суза даж смућени;
оштар поглед из твојијех очи
ведра из неба трјес је мени,
а из чела се твога отвора
мени тамнос, друзијем зора.
Ах што велим! зора и мени,
лијепа моја, тве је чело,
ну ми отоле дан жудјени
не сја и сунце ме̂ весело;
а и да сине, плач ми брани
мо̏ћ уживат зрак сунчани.
Зора ’е мени, ну не зора
ка славицим звана устаје,
ка из рајскијех ходећ двора
навјесница сунчана је,
просипајућ свога из крила
плодне росе, цвијетја мила.
Зора ’е ка се често огласи
кроз цвијељење моје љуто:
ње су вјетриц моји уздаси,
цвијет је уфање — ну свенуто!

---

62. *даж*, дажд (9). — 77. *просипајућ*, просипљући. — 81 *ње*, њен (31).

роса мој плач, кијем се гоје
узрастјеле туге моје.
Тијем, мâ Зорко, не наприједа 85
нег жалосном кривцу прости,
ки свој тешки гријех сповиједа
прид пристољем тве љепости;
прости и на мој гријех прихуди
већа од гријеха милос бу̏ди. 90

* * *

ВЈЕРНОС У ЉУБАВИ

„Ах живио на далеко
  од љувенијех свијех добара
  тко год вјернос тлачи пријеко
  и гиздаве дикле вара!“ —
вељах и још бјех справио
  пријет пр̏ћ варкам од љубави,
  кад љубјењу вјеш Радмио
  овијем свјетим ријеч ми устави:
„Није прикорно љубовнику
  изријет штогод пр̏ћ истини,
  кад вилињу иште дику
  како може да прихини;
јер је свака вил разлика
  и химбена срцу у свому,
  а наравни закон вика:
  „„не буд' вјеран невјерному.““
Лажу оне, и мнократи
  — што је горе — без потребе,
  само за нас убијати
  а припродат драже себе.
Кад што просиш, тај час на то
  сада стражу материну,

---

7. *вјеш,* вјешт (9).

сад сусједство домишљато,
сад изнађе ку лаж ину:
да јој братја близу леже;
да јој није мо̏ћ се украсти;
да те љуби, ну је устеже
глас ки усто̂ је про̏ћ ње части.
Кад не нађе што за ријети,
свадиће се тисућ крати,
ку кривину наврћ ће ти,
што обећа за не дати.
У ријеч једну: по нарави
могући се гласе и сцијене
вепри зубим, ноктим лави,
змије чемером, варком жене.
Буд' ти вјеран врх инога:
с пријатељом вик не хини;
не привари друга твога
у ниједној трговини.
Не дај ријечи доћ на мање
ни на суду ни на збору;
за срамоту држ' варање
свако у мудру разговору.
Чин' с тве химбе да никада
ча̂с никому не погине;
немој сметат мир од града
с твоје варке и хитрине,
пак без страха и обзира
љубећ варај сваку од жена,
јер је свака туј невира
и корисна и хваљена.

---

28. *проћ ње части*, против њене части. — 29. *за ријети*, да рече (35) — 32. *за не дати*, да не би дала (35). — 38. *с пријатељом*, с пријатељем (12). — 41. *ријечи доћ на мање*, порећи.

Знај да ’е крепос, ча̑с и срећа
  кад љубовник хитро умије
  не извршити све што обећа, 55
  тајат што јес, ријет што није,
дјело с ри̏јечим не угодити,
  срце лицем крит свудјера,
  јер невјеран, вјеруј, бити
  невјерницам — није невјера!“ 60
Тако он рече ну замани,
  јер вјерностим бог ме обдари
  и љувеној знам да рани
  смрт је, не лијек, у привари.
Лијепих вила драгу уресу 65
  хоћу вјерно свеђ служити;
  још да и оне невјерне су,
  ја ћу у вијеке вјеран бити.

* * *

---

57. *ријечим*, ријечју (12). — 62. *вјерностим*, вјерношћу (12). — 67. *још да*, макар.

СРЦЕ ИЗГУБЉЕНО

„Једа 'е нашô тко по срећи
изгубљено срце моје,
ке изгубих вај ходећи
за ступајом мê госпоје?
За обиљежу јес у њему
мало уфања и радости,
страха и сумње веле и к тему
много сузâ и горкости;
а нада све удјељана
хитром руком од љубави
мê Љубице слика избрана
и ње урес пригиздави.
Знај користи да у њем није;
поврати га тијем весело:
све пробјено стрјелами је
и напола изгорјело.
А на милос по разлогу
за уздарје ћу поклонити
све што имам, све што могу,
све што умијем ја на свити."

---

4. *ступајом*, ступајем (12). — 7. *к тему*, к тому (21). — 12. *ње*, њеи (31). — 17. *по разлогу*, како је разложито, право.

Творах ову лиџбу у гласе
  вас у плачу, вас у муци,
  кад мâ лијепа приказа се
  носеħ срце моје у руци.
„Ево т' срца — она рече — 25
  сад што обеħа, хтјеј ми дати“.
  Дах све што сам, а она утече
  и срца ми јаох не врати!

---

26. *хтјеј,* хтиј (1).

ПОПИЈЕВКА

Чујте слијепца, госпоје,
  што вам гуде тер поје:
„Љубите се, љубите
  тере дни не губите.
Кад вас туге нападу
  а прами вам опаду,
кад вам зуби испаду
  а очи вам упаду,
тада ћете познати
  тер се љуто кајати.
Није тежега белава
  нег ли старос кашљава,
ка се мучи, и што 'е горе,
  хотјела би а не море.
Само имам сад радос
  јере љубих у младос,
и с вилама неборе
  танце водих до зоре.
Кад сам младос истрајô,
  свак се старца охајô,

---

2. *гуде*, гуди.

тер на сухе мȇ кости
  не находим милости.
Ну за свјете сеј моје
  дајте штогод, госпоје;
врзите ми у торбицу
  хљеба, смока и јасприцу.

II

ПЈЕСМЕ ШАЉИВЕ И УЈЕДЉИВЕ

ЏОРЕ ДРЖИЋ

О ДИНАРУ

Заман ће сваки труд за љубав пријати
без плате љувен блуд који хоће имати:
динар је господар свакојзи љепоти,
жена ће за динар сваку ствар подати.
Лакома и скупа жена је на злату,
а мудра и лијепа не љуби нер плату.
Видил сам лип и млад једну вил служити,
а други грд и груб видил сам љубити.
Могу ли, мој боже, живити теј вике,
да могу видјети чловика с мотике
гди љуби с динаром, а тко вам јур служи,
он бријеме све губи а младос сву тужи.
Сада је јур динар свим женам војвода,
почтење, ча̂с и дар свака зањ јер прода.
Нека се овај рич на сви́ти сад поје:
јоште ће љубити бастаси госпоје.

---

12. *бријеме*, вријеме. — 16. *бастах*, посилац, амал.

ДИНКО РАЊИНА

ЈЕДНОМУ ЗАВИДНИКУ

Завидос, јадни црв, у теби види се
из жила гди ти крв све сиса и гризе:
тамниче, не видиш злед твоју под неби:
ти свима завидиш а нитко вик теби!

ЈЕДНОМУ КИ НИШТО НЕ УЧИНИ А ТУЂЕ СВЕ ХУЛИ

Једовни злече мој, завидос с ким бијесни,
за зле прем толикој не сцијѐни мѐ̂ пјесни.
Ак' у њих нӣ сада онијех све ричи,
ким старо њекада бријеме се тач дичи:
„свитлушто суначце, розице, диклице,
љувено срда́чце, гримизна свилице,
зашто ме тач верна остави, мој венче,
крунице бисерна, мој злаћен прстенче?,“ —
у ова времена, мој худи тамниче,
друга сад имена наше пјесни диче,
јер јак лис у цвитју, тач ниједна на свит сај
у једному битју не трпи обичај.
Такођер и ричи, киме се јур њекад
стара свијес дичи, у сцијени нијесу сад;
и ове сад ке веће јесу, знај, сцијењене,
с временом бит неће од друзих примљене.
Разлики свит ови ки трпи своју чес,
све вѐчӣ и нѐвӣ што годи на њем јес.
Тим не ктећ руг бити свијем спијевцом на свит сај,
кад што хоћ' хулити, прӣ добро размишљај.

---

1. *злече* (од *злeдац*), непријатељу! — 5. *свитлушто*, свијетло. — 11. 12. тако на овом свијету обичај не трпи ниједна (множ. средњ. рода = ниједну ствар) у једном бићу (да буде у истом стању без промјене). — 18. *вечити* (ветшити), чинити старим (ветхим).

СТАРАЦ И МЛАДАЦ

Једна вил у сјени од дуба сједећи.
   цвитак драг румени за косом држећи,
стар јунак јездећ сам туј вилу упази,
   за ком га љувен плам велми зло порази,
на коња тер врже свога њу силоме, 5
   а пак ју најбрже поведе домоме;
упроси ку такој: „језик твој дивичан
   рец' ми, дом ови мој је ли ти обичан?“
Кому вил рече тој: „старче мој несличан,
   није ми дом ови твој никако обичан, 10
ер много јес боље млаца вик желити
   нег велми на воље злостара љубити.“
Чув стар, вил гди сведе рич ку чут не мише,
   опет њу поведе к мјесту у ком при̑ бише.
Домало затим пак у великој снази 15
   јездећи млад јунак туј вилу упази,
на коња ку врже својега силоме,
   тер ју пак најбрже поведе домоме:
упроси ку такој: „језик твој дивичан
   рец' ми дом ови мој је ли ти обичан?“ 20
Кому вил рече тој: „млаче мој приличан,
   мени дом ови твој велми је обичан,

---

8. *рец' ми*, нека ми рече (23). — 12. *на воље*, до воље; *злостар*, ружан старац. — 21. *приличан*, лијеп.

ер много јес боље свим млаца желити
нег велми на воље злостара љубити.“
Туј се у влас млацу да̂ вил велећ жељоме:
„како хоћ’, ти влада’, млаче мој, сад мноме.“
Зато ја сад вељу, ако је чловик стар,
љувену да жељу не слиди никадар,
ер нигда на свити дјевојка до вика
не може љубити злостара чловика.
А грубо вазда крат јес, кад се гди види
да љубав али рат стар чловик ки слиди,
и свуд тим говоре: „све што стар вик двори,
сили се што море, све коња ман мори!“

---

31. *вазда крат,* сваки пут.

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

СМИЈЕШАН РАЗГОВОР

У зеленој сјеђах сјени
кој се около вир извија,
кад Миљена дође к мени
од свијех вила најстарија
и рече ми: „жудим сада
чут тва мудрос што ме свјети,
покли мислим Зорка млада
за драгога војна узети.
Залуду је гора густа,
кад без плода, знај, борави;
без притке је лоза пуста,
пуста ’е вила без љубави.
Ни се срамим младијех љета
што мој урес не има у себи:
стар је мјесец, дика од свијета,
старо ’е сунце, ча̂с од неби.

Призривати ја починам
и приходи доба моје,
ну се кућам и баштинам
а не женам љета броје.
Поглед има вила свака
сваком у доба драг и мио,
и старе смо љепше пака
кад је урес наш сазрио.
Мило ’е видјет кад најприје
сја на дубу цвијетје бијело,
ну је веле гиздавије
убирати воће зрело.
И земља је стара мати,
ну не губи тезијем сцијену,
и лијепо је њу гледати
с младијем љетом садружену.
Стрми поток гнусна тијека
мало дана прије се роди,
а прибистријем давња ријека
прико поља ступом ходи.
Гвоздје, које лицу у свому
тàмнȋ мраком немилијеме,
граби свјетлос сребру истому
кад га излиже дуго вријеме.
Старос реси а не хара
лијепу диклу; али опета
нијесам, вјеруј, тако стара
јер још не имам песет љета.“
Још вељаше, Љубдраг када,
ки се нађе туј по срећи,

---

17. *призривати,* презријевати; *починам,* почињем. — 18. *приходи,* преходи, пролази. — 30. *тезијем,* тим (21), стога. — 38. *немилијеме,* немилим (12). — 44. *песет,* педесет.

неразбора и нескладa
бијесне виле не трпећи
насмија се, пак три крати
криво 'е пазећ и опако
у расрџбу смијех обрати
тер се осјекну на њу овако:
„Глед' изиједи ка здружити
с пастијером се младијем има,
да целове ваволити
устим буде безубнима!
Од свијета се сврха чека
јур приспјела у нарави,
када старос кукуријека
занесена у љубави.
Јер тко неће ријет праведно
да 'е сва нарав у нереду,
видећ с љетом зиму уједно
а с младићом диклу сиједу;
снијег од прама, прси од леда
гди пламена трпе силу
и ноћ сједи тамна и блиједа
недорасла сунца у крилу?“
Рече овако, а Миљена
Љубдрагове чујућ ријечи,
јак лавица убодена
на њега се љуто избечи,
говорећи: „није потребе
да се озивам лудос на ту:

---

51. јер јој се најприје смије па се на њу љути. — 53. *изијед*, нешто што вјештице изију. — 64. *с младиком*, с младићем (12). — 65. 66. (видећи) гдје сњежана коса и ледене прси трпе силу пламена.

хоћу Зорка, нећу тебе,
још да сиваш вас у злату.“
Хитру ставнос тад у лице
дозва пастијер вуховити,
к земљи обрати свое зенице
и ста дворно бесједити:
„Ах смилуј се и прости ми,
о наказни од љепоте!
и у добро, госпо, прими
што проћ теби ријех нехоте.
А одсад ћу ти у спијевању
хвалит љепос куд год ступи,
и чинићу да се на њу
кô на чудо вас свијет кȕпи.
Теби нарав прибогата
рад љувезни пода и сцијене
праме од сребра, лице од злата,
очи русам накићене,
равне прси, уста бијела,
чврсте бедре на те стави:
лȕк је тијело, нос је стријела,
поглед—чемер од љубави.
Паче 'е чудна ствар веома,
твојих направа да с помоћи
како сунце сиваш дома,
јутром зрачна, блиједа у ноћи.
Тијем с толике тве свјетлости,
ка ми пораз и смрт пријети,
ја не могу тве љепости

---

76. *још да сиваш*, па и сивао. — 92. очи опточене крвавијем колутима. — 100. јутром свјежијех, руменијех лица (јер их боји).

смислит, госпо, ни видјети!
И ако сваком љубовнику
òпћӣ љубав свијес занијети,
тко год љуби твоју дику,
потпуно је ван памети.“
Тако изрече, а ја у смијеху
тај разговор, да не изгине,
вас удјељах на поспјеху
овди старе врх чесвине.

---

104. *не могу што смислити*, не могу на нешто ни да промислим, тако ми је мрско. — 111. *на поспјеху*, у хитњи.

СУПРОЋ НЕНАВИДНИКУ

Толи тебе мê весеље
уцвилити може и смести
и највеће тве су жеље
радоват се мôм болести?
О наказни прем жестока,
ка вас пакô с собом водиш,
тер се болиш покли узрока
од болести не находиш.
Руже од града, ја сам обрô
кроз честитос свак час већу
веселит се за мê добро,
веселит се за тву смећу.
Јер двоструку радос примам
с тве болести ка ташта је:
једну коју по мени имам,
другу ку ми твој плач даје.
И тва душа завидница
јер с мê среће плакат узе,
молим небо да јој с лица
вик не уклони плач и сузе.
Без помоћи тужан био!
пȁли у вјетар твоји уздаси!

---

9. *руже,* срамото! (пети падеж од *руг*).

никому се не видио
у твôј тузи тужан да си.
И ако ткогод позно̂ твоје
јаде, тужбе и печали,
реко̂: „све то химбено је
за приварит тко те жали.“
Плако̂ мртва кога љубиш,
плако̂ крвим вријеме у свако;
плако̂ докле очи изгубиш
а и без очи срцем плако̂!
Плако̂ твојијех, плако̂ тебе,
плако̂ у добру највећему;
плако̂ још и без потребе,
плако̂ и не зно̂ плачеш чему!
Твојом тугом у мôј срећи
свеђ се гризо̂ срцу у твому,
и свакому завидећи
незавидјен био никому!

---

30. *крвим*, крвљу (12).

НИКОЛА ДИМИТРОВИЋ

НИКОЛИ НАЛЕ

К Нaљешку Николи, ма књиго ухрли,
с кијем хљеба и соли много смо прождрли,
у лијепи Дубровник, по свијету ки слове
и ки ће словит вик рад пјесни његове.
Куд неће жив човик домакнут и проћи,
гди не би мнил увик ни у сан моћ доћи!
Коли́ке доса̀дê државе прођох ја
и лијепе њих зграде, јур им није броја!
у којих што видих, казати тко би хтил,
и живот ки слиједих, кратко би вријеме бил’.
А сад ме овди чес донесе њека згар,
гди људем образ јес био како хавјар,

Ово је писмо у стиховима Димитровић писао познатому дубровачкому пјеснику а шурјаку своме Н. Нaљешковићу из Александрије у Египту, где је трговао. — 3. *слове*, слови. — 12. *хавјар*, хајвар (посољена икра).

који су сви јаци од млада до стара,
подижу у руци по десет кантара.
А сваки попити и прождријет туј море,
што кљусе попити на плећу не море,
најлише кад сједу, платити гди неће,
попију и изједу пратежи триш веће,
вадећи из криница шаками што море,
како немпавица ки жере гди море.
Они т' не стављају махнице под купе,
нег им се клањају и око њих купе
како око свеца, тере им ча̂с чине
и људи и дјеца, и службе још ине.
Од града гвоздене затворе имају
а кључе дрвене: тако се владају.
Овдје ти јес пака најбоља јур цина
од мора псовака до курвина сина.
Туј мнократи бати дају се без плате,
ну је трјеби бјежати, јӓк кад гре коњ на те.
Од њих ти у очи свак од крстјанина
неправо свједочи за десет мајдина;
и они настоје у тргу варат свих,
ну ријечи не стоје нег ако је посô њих.
Ну засве још затој, како знаш добро ти.
Нањешковићу мој, веље су дȍбȋти
у странах овезијех, како су и прије бил',
које су јур мнозијех богате учинил'.

---

17. *најлише*, парочито. — 18. *пратеж*, што се на пут узме; *триш*, три пута. — 19. *криница*, филџан. — 21. *под купе*, под кров (у лудницу). — 27. 28. овдје ти је најбоља цијена (поштовање) што један другому говори море (мноштво) псовака и „курвин сине!“ — 29. *бати*, штапи: не треба платити да те бију! — 31. *од крстјанина*, о хришћанину (29.) -- 32. *мајдин*, врло ситан новац. — 34. *ријечи не стоје*, не држе ријечи. — 37. *овезијех*, ових.

Откуд Бнетком бише толика имања?
овди их добише у ду̀га̂ њих стања.
Цијећ тога не оходе нигдјере сеј мјесто,
нег ли га походе и скоро и често
с галијам и с дријеви, то̀варе̂ тере њих
не лана, како ми, нег специј свакојих.
Наши Дубровчани за тој се не хају
али им дано ни̑ да трге теј знају:
они карићами и ланом тргују,
до̏би̑ти своје сами друзијема пуштају.
А да би то не бил’, јак Бнеци нећу ри̑т
богати да би бил’ ни да би добил’ свит,
ну би имал’ веле већ него ли имају,
а друго нећу рећ кад ме не прашају.
Зато бих вазел знат, родјаче поштени,
како т’ се згоди ста̏т минуте ове дни.
Ер њеке дриснице тамо су војевал’,
које су тужице мнозим до смрти дал’:
бог да им гријех прости и да их по својој
приведе милости гди је вјечни мир и гој.
Ну теби кад куга није могла врха доћ,
мање ће т’ моћ друга досадит ка немоћ.
Ти с’ костокаменик и, нека знаш, ово
већи ћеш имат вик нег дрво тисово,
од лонзе покли мож’ манипуо изјести,
квартјерић и кокош, кад будеш гди сјести

---

39. *Бнетком*, Млецима, Венецији. — 43. те товаре њих (лађе) не ланом већ специјама (мирођијама). — 47. *карића*, шевар. — 53. *вазел бих знати*, узео бих, хтио бих знати. — 54. како ти је било овијех прошлијех дана (стати = осјећати се). — 55. *дрисница*, пролив. — 59. *доћи кому врха*, свладати. — 61. *костокаменик*, у кога су камене кости. — 63. *лонза*, свињетина; *манипуо*, мноштво. — 64. *квартјерић*, четврт (јагњета); *кад будеш гди сјести*, кад гдјегод сједнеш за сто.

с доброме дружином на новом Парнасу
припијеваје с вином, гулећи кобасу;
пак би бил' грехота и штета љубави,
да ме тва доброта и разум остави.
Тко би већ у пјесни, нег ако наш Матко,
припијевал љувезни тач мило и слатко?
Ну ме страх да и он скоро ће путоват,
ер тако умије Стон, тко буде у њем стат.
Човјеку свакому умријет би драже бил'
у мјесту оному у ком се јес родил;
цијећ тога што је зато, на љето тко иде,
ако и наш Мато појуће отиде.
Ну његов неће глас никадар умријети,
нег ли ће по вијек ва̏с на свијету живјети
рад пјесни, које он меу музе вам даје
љепше нег Арион на риби пливаје.
За ријети ја право и ово јес мјесто
не мало нездраво, у њем се мре често.
Ну стање нађ увијек на свијету не мож' ти,
гди има дваш човјек — не једном — умријети:

---

65. *Парнас* је брдо у Грчкој, које је било свето музама (божицама од пјевања и сваке друге вјештине); нов је Парнас (у шали) мјесто гдје се једе и пије, док се на староме пјесме пјевају. — 66. *припијеваје,* припијевајући (24). — 69. *Матко,* по свој прилици М. Бобаљевић, који је у то доба био пјесник на гласу. — 71. *путоват* на други свијет. — 72. јер Стон умије тако чинити (тј. отправити га на други свијет) оному што у њему станује. Стон код Дубровника и сада је на злу гласу због наступне грознице што у њему влада; код Стона су Бобаљевићи имали своје имање. — 75. 76. ваља да су ријечи нешто искварене; *појуће,* пјевајући (24). — 80. *Арион,* грчки пјесник, којега су једном морнари на лађи хтјели да убију и окраду а он скочио у море те га плискавица (дупин) изнијела на крај; *пливаје,* пливајући (24). — 83. *стање,* мјесто,

могал би живот наш бојат се од смрти,
  гдигоди да га дваш не буде сатрти.
Ну једном само свак, који се јес родил,
  њетко прије њетко пак, има ће пријат цвил;
и овди и тамо, мој Нико разумни,
  путоват имамо, скрити се моћи нӣ.
Љети се бојим ја, а сада могу ријет
  умирем од здравља, уживам ови свијет.
Пуно ти је сад поље травице и цвијетја,
  бо̏жа̂ња̂ до воље јак усред прољетја;
битве и салате и трстја купуса
  набери без плате, и свари тер куса’.
Овди се коњи сад на траву стављају
  и овди људи глад нигдар не имају.
Јагањци сад ти су и добри козлићи,
  притусти који су, и млијека каблићи.
Најпретљу ти кокош, ку не мож’ изјести,
  за мајдин имит мож’ а јаја тридести.
Шес, осам грлица узимаш за динар
  а дробнијех сто птица — тер то није мала ствар.
Скорупми и сиром бијѐлӣ се пазар вас,
  дебелом ки мјером дава се и на ча̑с.
И друге тустине находиш овдје ти,
  нег само сланине не мож’ наћ купити.
А рибе мезалин шестима јес дости:
  ки не би курвин син распрегал туј кости?

---

88. *пријати ње* (њен) *цвил,* бити од ње (смрти) уцвијељен. — 91. љети се бојп због велике врућине, које *сада* (у јануару) више нема. — 94. *божања*, махуна од боба. — 95. *битва*, блитва, цвекла (само лист). — 97. *на траву се стављају*, шаљу се на пашу, које овдје има и у јануару на пољу. — 102. *имит (имјет)*, имати. — 103. *динар*, сребрни новац дубровачки, од којих је у XVI вијеку ишло око 40 у дукат. — 105. *скоруп*, кајмак. — 109. *мезалин* (од тал. *mezzo* = $^{1}/_{2}$), половица од динара; *шестима*, шесторици.

Пак овди петнес хлиб за мајдин узимаш,
  и да т' је сваки хлиб већи нег тамо даваш.
Вода ти боља јес негли тамо вино,
  које је по шеснес: што иштеш ти пио?
Остало т' није моћи, што је овди, дат знати,
  од јутра до ноћи да т' будем казати.
Тијем овди тко кости и живот остави,
  дај у претилости свијета се избави.
Нећу ти друго ри̑т нег кад т' се пригоди
  испразан гдјегод бит, ли́ском ме походи
и поклон од моје Матјелу стране дај,
  то јес жив ако је, и с богом сад остај.
Тисућу пет стотин и песет и три љет
  како се божји син породи на сај свијет,
мјесеца ки ново почина годиште
  пише се сад ово, да свак зна што иште,
у граду ки њекад Лехсандро краљ стави,
  Дмитровић ово сад написа и справи.

---

111. *петнес*, петнаест. — 114. *шеснес*, шеснаест. — 120. *испразан*, докон, без посла; *лиском*, писмом. — 121. *Матјелу*, исто лице које се у стиху 69 зове Матком. — 125. *почини*, почиње. — 127. Александрију је основао год. 331 прије Исуса Александар велики, краљ маћедонски.

МАВРО ВЕТРАНИЋ

ЛАНЦИ АЛАМАНИ

Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Зач смо ланци трумбетари,
добри мештри, нека знате,
ки трубимо под пифари
а не иштемо ниједне плате;
нер за љубав трумбетамо
а нећемо од вас плату,
нер да с вами потринкамо
кад свршимо пимфарату.

Ланци, (њемачки) најамници *(Landsknechte)*; *Аламани*, Нијемци. — 4. *трумбун*, велика труба; *трумбетати*, трубити. — 5. *трумбетари*, трубачи. — 7. *пифар*, свирала. — 11. *потринкати (trinken)*, напити се. — 12. *пимфарата*, свирка.

Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Из далеч смо пришли сада,
наша срца да смиримо,
до овогај славна града,
да трумбамо и свиримо;
и другога не желимо
мии ланци Аламани,
нер ли да се веселимо
заједно с вами Дубровчани.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Меју нами зач се чује,
тамо далеч у Аламањи,
да Дубровник ланце чтује,
perchè stare boncompagni;
и отуд смо се отправили
с трумбетами веле славно,
нека бисмо похвалили
овој мјесто много славно.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.

---

20. *трумбати*, трубити. — 22. *мии* мјесто *ми*, да се напуни број слогова у стиху. — 29. *меју*, међу. — 30. *Аламања*, Њемачка. — 32. талијанска реченица како би је Нијемац изговорио: „јер су весељаци". — 34. *трумбета*, труба.

Ну не вијемо друге ствари
нег чељусти надимати
у трумбете под пифари
и фраскуне нагибати;
навлаш кад се уморимо
пифкајући у трумбуне
мавасију не воднимо
тринкајући у фраскуне.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Дубровчани, братјо драга,
затој ћемо трумбетати,
а пак ћемо сви једнага
заједно с вами потринкати
у весељу и милости,
много радо у здравице,
како дрази ваши гости,
свако винце без водице.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
И када се повратити
ми будемо у наше стране,
тамо ћемо похвалити
нашијем лимфрам Дубровчане;

---

41. *вијемо,* знамо. — 44. *фраскун,* велика боца. — 46. *пифкати,* свирати. — 47. *мавасија,* добро дубровачко вино. — 68. *лимфра,* драга.

тамо ћемо јоште рећи
да смо ланци Аламани
сваку милос могли стећи
међу вами Дубровчани.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Нека знаду лимфре наше,
тамо далеч у западу,
да су чтене гозбе ваше
у овому славну граду,
гдје се тринка у бријеме свако
с нама ланци компањуни
без водице винце слатко
гостарами и фраскуни.
Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.

---

79. *чтен*, поштован. — 82. *компањун*, весео друг. — 84. *гостара*, боца с ускијем вратом.

НИКОЛА НАЉЕШКОВИЋ

СУЖЊИ

Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Без бројá је прошло дана
да у ропству пребивамо,
а ви знате од сужана
колика је жалос само
да слободу не имамо,
што најдраже рећ моремо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
О господо племенита,
покли милос ваша слове
и богаство до крај свита,

---

7. *од сужана,* за сужње (29). — 16. *слове,* слови.

молимо вас, на нас ове
погледајте ви робове,
гди у гвоздијех клопоћемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Тер вашега тогај блага
молимо вас не штедите,
ви господа наша драга,
нег нас тужнијех откупите
тер за робе ви држите
да се од вас не кренемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
А госпође ви гиздаве,
покли славну милос вашу
врх свијех инијех на свијет прäвê,
виђ'те тужну младос нашу
тер не бран'те ствар најдражу,
да се њоме поможемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Добро знамо свака од вас
милостива велми да је,
тијем позрите срцем на нас,
покли знате плата ка је,
за тој дјело ка се даје,
прид очи ју вам дајемо.

Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Благо ваше јес велико
тер се неће ни познати,
кад нам дате њеколико:
неће зато вам липсати;
господари неће знати,
а сповидјет ми нећемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Тој ли слуга кој трјебује,
напријед само приступајте,
кога хоће да купује;
што смо блиједи не гледајте,
ну нам мало меса дајте,
опретиљет како ћемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Рад тогај вас свијех молимо,
почните нас куповати,
вам робоват ер волимо
и копати и орати
и дан и ноћ работати,
а изврсно тој умијемо.

---

65. *кој*, којој. — 70. *опретиљети*, одебљати.

Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Сваки од нас у ледини,
протрапив ју како он хоће,
лијеп виноград да т' учини,
да до љета роди воће,
вјерујте нам, како хоће,
гди фатигат ми почнемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Ови умије вуну прести,
ови други умије ткати,
тај бјечвице умије плести;
томуј меса дај скухати,
да ћеш прсте огризати,
слас му изријет не умијемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
У ваше се затој руке
милостиве придавамо,
молећи вас ове муке
чин'те да ми не пријамо;

---

86. *трапити*, дубоко копати. — 90. *фатигати*, работати. — 97. *бјечва*, чарапа.

хотјејте нас купит само,
да се уз вас притиснемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.

АНДРИЈА ЧУБРАНОВИЋ

ЈЕЂУПКА

Вишњи господ, господичне,
  честитијем вас венцем круни
  и желиње ваше испуни,
  ер сте сунцу све приличне.
Од оних смо, госпо, страна,
  откуд жарко сунце истиче:
  клетва хоће, свит протиче
  да не имамо нигдир стана.
Нити смијемо на ’едном мјести
  божјом клетвом да станемо;
  гди ноћимо, не сванемо,
  ер нас причну црви јести.
Јур два дела сегај свита
  извили смо од тej стране

Јеђупка, Циганка. — 2. *круни*, нека круни (23). — 3. *испуни,* нека испуни (23). — 7. *протиче*, тјера.

ради наше брижне хране
јак цић медна пчела цвита,
и примили, госпо, у путих,
пробијући стране и луге,
многе бриге, јаде и туге
цића звири туј приљутих,
и цић гусе, од ке р̑ити
не даду ми грозне сузе,
мислећ тужни што ми узе,
спомена ме чини мрити.
Имах синке до четири, —
сваки бише како руса!
Данчула ми одни гуса,
ка ме у сан јоште тири;
прид ком бигућ планин-хвојке
биле ми су брашно ходе
и поскупо хладне воде,
ја трим чедом дајућ дојке.
С кима к мору припадосмо
за прибродит сиње море,
пр̑и нер гуса дојде с горе
бродару се сви дадосмо.
И бродећи Аливера
иштом не би вај на броју!
из корабље љуби моју
зани вихар од сјевера.
А Елеза моју дику
за бродидбу подах тужна:

---

18. *пробијући*, пробијајући, проходећи кроз. — 23. *тужни*, тужној (20). — 29. *бигућ*, бјежећи. — 30. *ходе*, ходећи (24), на путу. — 31. *поскупо*, помало. — 35. *дојде*, дође (4). — 39. *корабља*, лађа.

леле! леле! веоми ружна,
да не осушу личца ви̑ку.
Само мени мој Данио
од четири ’јес остао;
како видиш убах мао
али мајци веоми мио.
Кога са мном, госпо, обдари
и љубави тве надили, —
тако те бог не ухили
од најдраже твоје хари! —
не чим стање мê достоја,
да великос твоје славе,
ер достојиш врху главе
круну носит свих госпоја.
А хоћу ти без варчице
чес и срићу казивати,
тако ми се мајком звати,
моја госпо и царице!

Првој госпођи

Али хвала господ богу,
моја кито од ружице,
јур ћеш парјат све тужице
и шчекати срићу многу,
коју веоми веће жудиш
него да си цару лада,
и којој си веће рада
него свитом свим да судиш.

---

44. тако да не осушим (да нећу осушити). — 47. *убах мао*, сасвим мален. — 51. тако те бог не ухилио (лишио). — 66. *лада*, љубовца.

Ер без тога царство свита
  ни њиједна ина радос,
  не весели твоју младос,
  моја круно златом свита.
Ди̑м ти од плоди, моја славо,
  које њијеси вик имила:
  скори ћ' имит, госпо мила,
  тако мени Данио здраво!
Дви ћеш родит мушке главе
  многе срјеће, многе чести,
  од којих ће име рести
  по свем свити вјечне славе.
Први ће имит туј бесиду
  прид господом и то име,
  да ће бити бла̏го ш њиме
  куму, другу и сусиду.
Другога ћеш видит баном
  од језика од свих нају,
  гди столује на Дунају
  по милости згору даном.
Од блага ти нећу ри̑ти,
  ер ћеш имит доста блага,
  ни од здравја, госпо драга,
  ер ћ' грбава стара умрити.
Да ово т' свјета службенога
  ки ћу т' дати на растанци:
  не чин' да ти прођу данци
  без трајања љувенога.

---

73. *дим*, велим; *од плоди*, о плоду, породу. — 79. *рести*. расти, растјети. — 80. *свити*, свијету (13). — 86. *нају*, нас, — 94. *на растанци*, на растанку (13).

Ер госпоја без љубави
што је ино, бога ција,
нер угасла једна свиħа
или т' сух пањ у дубрави?

Другој госпоħи

Имаш војна узовита:
каже с тобом лијепо и дворно —
мисли ротно и рогоборно,
срдачца је, знај, скровита.
Вуховите има очи
и прихвата туħе ладе;
од тебе се ноħно краде,
кад се с којом другом рочи.
Тер ну т' гледај њега ħуди:
неħе дви, три ни четири,
нер ако их сто замири,
он све хоħе, он све жуди.
Колико пак на тој трати,
не требује да т' сповиме,
ер циħ тога добро виме
да се свак дан с тобом рати.
Ни̑ му дости да те неħе
љубит верно како има,
нег још руха тва вазима
тер по блудих свуд размеħе.

---

101. *узовит*, лукав. — 103. *ротно*, потајно; *рогоборно* упорно. — 105. *вуховит*, преварљив. — 109. *њега ħуди*, његове ħуди (31). — 114. *сповиме*, сповијем (22), кажем. — 115. *виме*, вијем (22) знам. — 119. *вазима*, узимље.

Једа брже кој госпоји
  ка полипша јес од тебе,
  ил' ка може бит уз тебе,
  ил' ку рухо тве достоји?
Не, не, не, не на моу вјеру,
  него једним злицам, које
  без пристанка све настоје
  да га гуле, да га деру.
С кима, госпо, о колике
  ноћи траје! а кад лећи
  уз те дође, дав ти плећи
  неће видит тве прилике.
Достоји ли твоја младос,
  твоја вера, тва липота
  туј горчину од живота?
  ну проци́ни твоја радос!
тер виђ ер се не повраћа
  наша младос ни ње славе,
  а худа је жена, пра̏ве̂,
  с врхом зајма ка не враћа.

Третјој госпођи

Ти разлико травје и цвитје
  хоћу да знаш ке је моћи
  и кијем можеш што помоћи,
  моје драго прималитје.

---

131. *дав ти плећи*, окренув ти плећи. — 135. *туј горчину од живота*, тај горки живот. — 136. *процини*, нека процијени (23). — 138. *ње*, њене (31). — 139. 40. а говоре да је неваљала жена, која не враћа зајма на претек.

Ако желиш, моја круно,
  војну бити драга љуба,
  носи цвитја драгољуба
  зањедарје вазда пуно;
тер до вика неће ину
  господичну веселити,
  ни драговат ни желити,
  разми липос тву једину.
То ли ти је вратит жеља
  љубовника с дуга пута,
  носи биља око скута,
  кое се зове вратижеља:
прилетиће стриловито
  да би био на крај свита
  свим бродаром дајућ мита,
  моје, госпо, тихо лито.
Једа ли си још помрла
  бити, душо, златих власа,
  помивај се златовласа
  тер том жељом буд' неумрла;
ако помњу ставиш на то
  и помању нег се проси,
  веруј ми ће твоје коси
  присивати чисто злато.
Ну ако ли, русо, у белу
  копниш личце да т' се лашти
  и том жељом вик не исташти,
  завија' га у русу белу;

---

148. *зањедарје*, њедра. — 156. *вратижеља*, сковано према „вратит жеља“ у ст. 153. — 161. 62. ако умиреш (чезнеш) од жеље да будеш златне косе. — 163. *златовлас*, опет сковано према „златих власи“: умивај се златовласом. — 165. ако будеш пазила. — 171. и (желиш) да ти због те жеље (лице) не исташти (омршави).

тер тако ми добре стаје,
ако будеш тој творити,
неће ти се вик скорити
ни ћеш знати старос ча је.
Од инога што ћу т' рȋти,
моја тиха питомино,
нер да на свит све знам ино
рази само кад ћу умрити.

Четвртој госпођи

Трухава си из срдачца
и језива и мале моћи:
кад замркнеш које ноћи
не мниш свануть до суначца;
ер ти напре болес ника
и утробу т' сву опсине,
тим ти снага и моћ гине, —
да можем ти дати лика!
кога ако примит будеш
у љубави, ма̂ љувезни,
чинити ћу све бољезни
теј срчане да забудеш.
Вазми пони девесиња
биља, госпо, и калопера,
руте и мака до два пера
и још к тому рубазиња;

---

175. *скорити се*, окорети се. — 176. *ча је*, што је. — 181. *трухлав*, слаб. — 182. *језив*, мршава. — 186. *опсине*, опсједне. заузме. — 193. *пони*, барем; *девесињ*, девесиње. — 196. *рубазињ*, нека трава.

вазми руже и љубице
  и с јасенком чичиндари
  тер тој скупа све обари
  а у крви голубице;
ка, тако ми твога лица,
  ако к срцу даш привити,
  тај час хоћеш здрава бити
  како једна пастрвица.
Ја ти вељу, ако опслужиш
  како т' реких твоја сужна, —
  не будијем ви̑ку ружна! —
  веће нигда не потужиш.
Паче, гди с' сад мртва, брижна
  и свенула у тој боли,
  возити те неће коли,
  toли ћ' дођи веоми нижна.
Иштом, госпо, да опоручиш
  најљупчему све тej ствари,
  за ке ако он не узмари,
  чин' по мене да поручиш.
Ја ћу најти све тej ричи,
  ја те товит и блудити,
  ја драговат и љубити
  већ' нег трзан дробне ничи.

---

198. *чичиндари*, чичиндарâ, а чичиндра је неко воће. — 201. *ка*, које ствари. — 204. *пасгрви*, пастрма (риба). — 207. *не будијем*, тако ми не бити. — 208. *не потужиш*, нећеш се потужити (33). — 212. *дођи ћеш*, постаћеш; *нижна*, његована, гојна. — 213. *опоручиш*, препоручиш. — 217. *најти*, наћи (4); *ричи*, ствари. — 218. *блудити*, мазити. — 220. *трзан*, травник; *нич*, трава која је тек изникла.

Петој госпођи

Чуј ме, госпо мила и љупка,
тако т' срићу вишњи узви́ши,
тер у срце златом пиши
што ћу т' ри̑ти сад Јеђупка.
Ако желиш кога и жудиш
прико срца прихватати,
наук ти ћу, душо, дати
да дил тога већ не трудиш.
Починити хоћу теби, —
ер сте, госпо, без почини,
како зеље без зачини,
а то свака зна по себи, —
да тко годи тебе види,
свуд тве личце да призира
и за њиме да умира
и ја̏к осин да те слиди.
Тим Јеђупци давши виру
рец' овако кому с' рада
бити љуби али лада,
да т' са̑м дошад рече „умиру!“:
„како зору сунца свитлос
а све живо осин дружи,
тако дво̀ри вик и слу́жи
твоје срце моју липос;
како липир уз плам свиће
весели се, врти и вије,

---

222. *тако т' узвиши*, тако ти узвисио (умножио). — 229. *починити*, чи̑ни чинити. — 230. *почин*, чини. — 231. *без зачини*, без зачина. — 236. *осин*, сјена. — 237. *давши виру*, повјеровавши. — 240. *дошад*, дошавши (26). — 243. *двори и служи*, нека двори и служи (23). — 245. *липир*, лептир.

тако ти̑ вик уз ћелије
вij се моје мене циће;
како успуца крис об лити
а на огњу јавор стоје,
тако пуца' срце твоје
све желећи мене имити."
Тер ако му ни овиме
ледно срце не раждежеш,
трикрат ово, када лежеш,
рец' тер веће не брин' тиме:
„како изнутра кремен ками
вазда гори а изван сти̑не,
тако срце тве од сти́не
буд' цић мене лед и плами."

Шестој госпођи

Благодари, госпо, бога
и радуј се, ма̑ радости,
ер под сунцем ни̑ младости
ку чес гледи толи многа,
коли тебе, моја славо
дуга здравја и дуге моћи,
неће бо ви̑ку знат немоћи,
тако мени Данчуо здраво!
да вазда ћеш како риба
све дни здраво прибивати;
ти ћеш, госпо, уживати
веће нег је женам триба.

---

248. *циће*, стиха ради мјесто *цика*. — 249. *криjес*, цврчак; *об лити*, љети. — 250. *стоје*, стојећи (24). — 251. *пуца(j)*, нека пуца (23).

Сребро, злато, благо свако
које узмож' пожелити,
истом ти ће у стан плити
а нећ' знат откуд ни како;
тако да ће мнози пуци
скупно и складно говорити:
„право јој је свим дворити,
ер је срића њој у руци.“
Од разума што ћу т' рећи
на тај лита која имаш,
нер да дру́ге овди нимаш
и да желит ни̑ мо̏ћ већи?
Да само га, госпо, грубиш
једном веле малом ствари:
рећу т' — бij ме али кари! —
тко те љуби ер не љубиш!
Да се у то не упада
твоја памет самодило,
не би умнијe од тебе било
од источи до запада.
Кроз тој нека с' у свем сврсна
и мудрија нег све остале
и тве да су у све хвале,
не буд' љубит веће срчна.
Кушај, кушај, ер тко куша
само једном љубав ча је,
реће меда слађа да је
и дражија него душа.

---

285. *грубити*, грдити. — 287. *кари*, стиха ради мјеста *карај*. — 290. *самодило*, самовољно. — 293. *кроз тој*, зато; *сврсно*, изврсна. — 296. *не буди веће срчна љубити*, немој се више срдито отимати љубави. — 298. *ча је*, што је. — 299. *реће*, рећи ће.

Јоште ти бјех, моја круно,
потајнула ја од тебе
ствар, од које сама у себе
не уздах се, знај, напуно;
да вјера ме тва примага,
ком се госпој свака дичи,
да неђ' проnит овеј ричи
ке ђу т' рӣти, госпо драга;
још ако ме која срећа
чини у што заблудити,
да ме нећеш осудити,
ер је милос гриха већа.
Тим од сужна теби твога
с вољом твојом хоћу рећи,
да прид тобом знам смрт стећи,
цесарице срца мога.
Јес у мисти у овому
један, за те ки умире
ciћ горуште љуби и вире
ку т' у срцу носи свому,
а не смије без пригоди
објавити теј љубезни,
горко трпећ вик бољезни
смртју живот, знај, проводи.
Вене, чезне, гасне, блиди,
сахне, гине, копни, таје
и трудећи вик не стаје,
да свуди те слидом слиди;

---

302. *потајнути*, затајити. — 303. *од које*, у коју. — 306. *госпој свака*, свака од госпођа(29). — 311. (вјера ме тва примага) да ме нећеш.... — 312. *гриха већа*, већа од гријеха (29). — 313. *од сужна*, о сужњу (21). — 317. *у мисти*, у мјесту (13). — 319. *горуште*, горуће. — 321. *без пригоди*, без пригоде. — 327. *стаје*, престаје.

тер украдом своди очи
  на те, моја рајска вило,
  да га видит није мило,
  гди ти личцем смрт свидочи.
Ил' му би рек твоја милос
  не вјерује ер не тужи
  дуго вријеме ко ти служи,
  ку љувену трпи силос;
тер тач ротно и горуће
  нањ се твоје личце гњиви,
  како не ктећ већ да живи
  ки те љуби толи вруће.
Не уми, госпо, из далече
  туговати своје боли,
  ер умрити прије воли
  нер да се узна што ти рече.
Тисућ крат је ктил да изусти
  путем теби своје ране,
  а нетом те с дружбом стане,
  рич му умре усред усти;
тер се створи вас од мраза
  и замукне мраморкоме,
  кад је тужит му̑ком коме
  прид свитлости твога образа,
а то нека не објави,
  теби хотећ, свим пореда
  љубав с ке смрт све погледа
  колико га љуто дави.

---

332. *смрт свидочи*, свједочи да умире за те. — 333. *би рек*, регби. — 337. *ротно*, љуто. — 339. *ктећ*, хотећи. — 341. *уми*, умије. — 345. *ктил*, хтио. — 347. госпођу дубровачку требало је на улици да увијек прате слуге. — 354. *пореда*, заједно.

Зато дај ред, моја дико,
како би му бити моћи
отај с тобом дне ал' ноћи
за тве рајне мајке млико.
Нека т' смино тај открије
без пре̏дања на сву вољу
туге ке му срце кољу
и јад ки му душу рије;
и пак нека љубав ваша
скровна буде дер до вика
а не да ју злоб језика
по улицах свуд разглаша.
Меуто видит ли̏ не бра́ни
тве му личце на прозору,
ер о слатком твом позору
срдачце се њега храни.
Паче бахтом вазда устеци,
кад год можеш, да га видиш,
или лежиш или сидиш,
тер му сунце гȏру истеци;
а не тако како чиниш
бигајући свуд прид њиме,
ер ће скори открит вриме
колико се у том хиниш.
Ну ми реци твоја радос:
у чему ти вик загруби,
али ер те веће љуби
него тужан своју младос,

---

357. *ред*, начин. — 359. *отај*, потајно; *дне*, дању. — 360. *рајни*, рајски, који је у рају. — 361. *смино*, смионо. — 366. *дер(и)*, дори, ћа. — 369. *меуто*, међутим. — 372. *њега*, његово. — 380. колико се у тому (што од њега бјежиш) вараш, јер ћеш га тијем од себе одбити. — 382. *загрубити*, грубо (ружно) учинити.

да си тако ти приправна
у нехарство све да обратиш
тере горком смртју платиш
твога слугу толи славна?
Ако служба смрт достоја,
живота га, госпо, избави;
то л' подоба ке љубави,
скажи му ју милос твоја.
Он је од вика дан одзгара
да твој буде, моје злато,
и рођен је — ну виђ! — на то
да љубави твôм изгара.
Противити рич је луда
што годи се гôру одлучи,
ер кому се што заручи,
вик не убигне тогај суда.
Зато јур прим' љувен плами,
моје сунце, ма госпоје,
и омекшај срце твоје
тврђе нег је гвоздје и ками.
Ер отколи тебе гледа
јур би ужгал сиње море
а срдачце тве не море
студеније мраза и леда;
јур би ганул тисућ крати
једну стину становиту,
а не може јадовиту
вољу твоју да приврати;

---

386. *нехарство*, незахвалност. — 392. *скажи*, нека скаже (23). — 393. *од вика*, од увијек. — 397. *рич*, ствар. — 399. *заручи*, одлучи. — 401. *плами*, пламен (10). — 411. *јадовит*, једовит.

јур би сунце, мисец, звизде
могал с висин присећ до̂лу,
а не може вај охолу
немилосцу твоје гизде.
Што ћу ино јур већ ри̂ти
нер ако му у кратко реда
не даш, да га ћ' веле уреда
чут причудном смрти умрити?
Мед му сла̀дак ни̂ без тебе,
цвитице му не мирише,
свака радос њега уздише,
ер мни бити сам без себе,
ташћа како магла идући
прид образом свитле зоре,
ал' како сниг врху горе
кад га жарко сунце сврући.
Сан је згубил тебе ција,
ни пије, ни ије, ни мирује,
нег вик сузе утирује
тере гасне како свића.
Његда стане у забити
поднамши се ним, ухиљен;
његда паче грозно уцвиљен
причне гласит и вапити:
„Што је видит зрак данице
сјајућ го̂ру са прозора
при свитлости ње позора
прид ким сунце греде нице?

---

414. *присећ*, досећи; *долу*, доље. — 416. *немилосца*, немилост. — 419. *уреда*, брзо. — 422. *цвитице*, цвијећице. — 423. свака његова радос уздише, тј. није радост већ жалост. — 424. јер тебе нема. — 425. *ташћа*, ташта (6). — 429. *згубил*, изгубио. — 433. *забит*, скровито мјесто. — 434. *поднамши се*, подигавши се (26); *ним*, нијем. — 439. *ње*, њена (31). — 440. *греде нице*, запада.

што л’ румено и бело цвитје,
ким весело трзан цвѝта̂,
при ње личцу гди освита
све весело прималитје?
што л’ су пјесни морске виле,
ке толико вас свит личи,
при ње́ слатких медних ричи’
ке ми душу срцем диле?“
Тој изрекши већ замукне
и вид згубив дȍлу паде
без живота сваке наде,
како да му срце пукне.
Пак донигди јур затиме
опет мрамор проговори,
и двикши се нагло гори
причне гласит твоје име;
које гласећ како бисан
од љувена од пораза
тргнув мача са појаса
заповрне ову пѝсан:
„Ах ма срићо с сланом пала,
паче с рђом, паче с гра̏дом,
да ли ми би овим на̏дом
погинути тач домала?
Ох притврди и жестоки
клетвом клети оштри мечу,

---

445. стари су Грци причали да у мору живу *сирене* (пола жене а пола рибе) које веома слатко пјевају. — 446. *личити*, оглашивати. — 449. *изрекши*, изрекавши (26). — 451. без сваке наде живота. — 453. *донигди*, донекле, домало. — 455. *двикши се*, дигавши се (26). — 460. *заповрнути*, вратити се; опет почети. — 466. *меч*, мач.

да л' на ово дер у Лечу
подах за те пинез токи,
да се у мојој крви умијеш,
да пролетиш моје прси,
да се име мê замрси,
да ми бритку смрт задијеш?“
А пак њега врх бодезни
направивши к срцу кличе:
„ово плата коју стиче
свак под стигом од љувезни;“
и хотив се нањ априти
хоти сви се и припуче,
а он кунућ не умуче,
ер му не би мо̏ћ умрити.
Не вим ил' је виловито
нико биље ко га тра̑ви̑,
ил' је би рек теј нарави
тве гледање стриловито.
Што год, моје злато, буде,
ли̏ не чини да се рече,
да он горку смрцу стече
толи слатко тебе жу̏дê;
да допус' му за сву̑ службу
истом токо издворити,
да се може зговорити
с тобом један хип у дружбу.

---

467. *Лече (Lecce)* у талијанском приморју према Дубровнику; у њему се ковало добро оружје. — 468. *токи*, толики. — 473. а направивши пак к срцу вр̑х њега (његове) бодезни (шиљка). — 476. под стијегом (барјаком) љубави, тј. свак којим љубав влада. — 478. *хоти*, или је текст искварен или је то непозната ријеч за *мач*. — 481. *вим*, знам. — 488. *жуде*, жудећи (24). — 489. *допус'*, допусти. — 491. *зговорити*, договорити.

Туј му плату буди хрла
за свê верно дат служење —
твоје љупко садружење,
ма̑ липости неумрла!
Ер ку ћ' дòбит на свит дику
да његове грозне сузе
рад љувене твоје узе
обрате се ш њим у рику?
ки ли ћ' стећи живот диви'
да он тебе вик словећи
и љубави твôм горећи
вас отађе у плам живи?
ка ли ћ' круна да т' се свије
кад узвидиш гди пук врви
надањ мртва рана у крви
а прид прагом твê ћелије?
неће ли ти свит зазрити,
неће ли ти спасти лица,
неħ' ли сртат ви̑ку ница
гди те путем тко сусрити?
Чини ми се јур да вију
гди т' говоре све тве друге:
„Ово, цић ке верне слуге
сами себи смрт задију!“
Немој, госпо, бога раде
таком зледју да се обличиш,

---

494. *све*, (своје), његово (31). — 495. (нека му буде плата) да се с тобом мило садружи. — 500. да се он обрати у ријеку сузâ. — 501. *диви*', дивљи. — 504. *отађе*, отиде. — 510. од стида. — 512. *сусрити*, сусретне. — 513. *вију*, виђу (6). — 518. *обличити кога*, доказати његову кривицу, разнијети зао глас о њему.

жити личце ким се дичиш
већ нер цвитком све ливаде;
да прилòми срца вољу
и прими га да је с тобом
или т' сужњем или т' робом,
од стране те вишње мољу.
Туј му плату, тој смиљење
за сву̂ на свит љубав скажи
и само му тим утажи
оно јадно свê цвиљење;
ер нећ' њему у љубави
под небеси наћ прилике
ни верности, знај, толике,
ни ки веће тебе слави.
Откли бо је тве липости,
мила госпо, замирио,
теби се је завирио
за све моћи и крипости;
и откли је скупно у дружбу
великости твôј записал
језик, памет, писни, мисал,
срце, љубав, виру и службу.
Ја ти, госпо, рекох срећу,
ку ти вишњи не пореци,
него ти се све тој стеци
и још ти да' свитљу и већу.
А ти сада да обдариш
ову твоју, рих, Јећупку,

---

519. *жити*, тако ти (жив ти био). — 526. *сву*, (своју), његову (31). — 528. *све*, (своје), његово (31). — 533. *бо*, јер. — 536. *за све моћи*, са свим силама. — 542. *не пореци*, не порекао (23). — 543. *стеци се*, стекло ти се (23). — 544. *да'*, дао ти.

ку ћеш наћи харну и љупку,
ако за њу што помариш.
Дај ми злаца, госпо мила,
колико је теби мило,
тако скори платно бȋлô
на том сињу проминила!
ил’ сребарца, мâ ружице,
у што скују ушерези,
тако сребро златом вези
по све данке, мâ душице!
ил’ везену, моја вило,
твојом руком копреницу,
чим утирам зноја лицу,
жити личце тве прибило!
ил’ кигоди број пинеза
ки просећи свуди кȕпȋм,
једа брижна јур откупим
ил’ Данчула ил’ Елеза,
прȋ нег ми их запродаду
тамо гȏру у Заморе,
ил’ не одведу прико горе
моју, госпо, вељу наду.
Ако ли ти није годи
ништа тога мени дати,
ну ми дај то не закрати
што т’ за пинез́ не доходи:

---

551. 52. тако доскора замијенила сиње (црно) платно бијелијем. — 554. *скују,* (скујем), сковаћу (33); *ушерези,* ушерезе (17), обоце, минђуше. — 564. Данчула јој однијеше гусари а Елеза даде за бродарину. — 566. *Заморе* стиха ради мјесто *Заморје,* а то је старијем Дубровчанима била Италија. — 569. *годи,* (годје), драго. — 571. *дај,* дајбуди. — 572. што те не стоји новца.

дај ми на ов чесмен данак
  сладак поглед, слатку ричцу,
  ил' што 'е слаје у твом личцу
  нег ли трудну зорни санак.
Тој ти срце моје пита
  већ нер бисер, сребро и злато
  и већ душа хлепи на то
  нег на царство свега свита.
Већ нег звиздâ небо здржи
  и пржине сиње море
  и све листја на свит горе,
  веће те се добра држи;
паче нер би ум и мисал
  могли измислит до вик вика
  и свих изрећ мôћ јȅзи̑кâ
  и него би свит уписал;
и већ нег би све желиње
  могло жељом досегнути
  и споменом споменути
  и завелит све велиње.
Све што годи сри̑ћâ у срећи
  ил' је било ил' ће бити,
  све ти буди ри́ком плити
  усред хиже и с врхом тећи.
И сва добра ка су у кипу
  у човичком игда била,
  сва ти буди свршно цила
  у твојему славно липу;

---

573. *чесмен,* честит. — 575. *слаје,* слађе (6), а то је осмијех. — 582. *пржина,* пијесак. — 583. и (веће него) све горе на свијету (имају) лишћа. – 592. *завељети,* исказати; *велиње,* вељење (казивање). — 596. *хижа,* кућа; *с врхом,* на претек. — 597. *кип,* лице (особа). — 595. све нека ти ријеком плови.

и сви дари ки се прȁвê
  у свих нају душ на свити,
  свима душа твоја свѝти
  већ нер свити свитлос славе.
Цафт'ло т', ресло и родило,
  и делила и имила,
  и градила и новила,
  и naприд ти све ходило!
Узмножај ти моћ и здравје
  све то веће дуго лȉта,
  моја круно златом свита
  и мê главе меко узглавје!
Разум, правда, љубав, вира
  вазда у теби станом стале
  и крипости све остале
  којим није број ни мȉра!
сваку т' молбу вишњи услиши,
  свића т' свит'ла коју жежеш,
  земља т' лака у ку лежеш,
  а дух ти се гôру утиши
  с богом ки је од свих виши.

* * *

---

602. *у свих душ(â) нају*: *нају* = нас, наших. — 603. ***свити,*** нека свијети (23). — 605. *цафг(и)ло,* цвало; *ресло,* расло. — 609. *узмножај,* нека ти се умножи.

СТИЈЕПО ЂОРЂИЋ

ДЕРВИШ

Ја сам Дедо ашик дервиш
ки ти израњен падам прид двор;
изид', џанум, да ме видиш
и да чујеш мој разговор —
је ли сладак, ȁ што велиш? —
ја сам Дедо стрављен дервиш!
Од репате љепша с' звизде
и од сунца и од зоре,
пунија си дике и гизде
нег ли чичак посред горе,
а сва у лицу ружом цаптиш —
ја сам Дедо смамљен дервиш!
Побјеља си него груда
прем ожета млијека влашка,

---

1. *ашик,* заљубљен. — 3. *џанум,* душо! — 11. *цаптиш,* цватеш. — 14. *прем,* тек; млијека што Власи (сељаци херцеговачки) доносе.

али вајмех гњевна и худа
моје од мене срце башка
без милости свак час држиш —
увријеђен сам Дедо дервиш!
А ја тебе хоћу боље
нег ли живот мој умрли,
ну ђузелук твој ме коље
и веоми јадно прли,
чим се ништа ти не болиш —
зловољан сам Дедо дервиш!
Нећеш да ме хич пожалиш,
а ја за те гинем радо;
што се тужним Дедом шалиш,
слатка моја харамзадо
ка љепотом многом словиш?
ја сам Дедо јадни дервиш!
Од пилава дража с' мени
и од масла и од меда,
али поглед твој љувени
смртно боде тужна Деда
кад га охоло к њем обратиш —
жалостан сам Дедо дервиш!
Ти си рајски мелек лијепи
који слетје згара с неби,
ки ме опоји и заслијепи,
да већ не знам ништа о себи
ер ми у срцу свеђ ти сједиш —
занесен сам Дедо дервиш!

---

19. *хоћу боље*, више љубим (хоћу добро = љубим). — 21. *ђузелук*, лепота. — 22. *прлити*, жећи. — 23. *болити се*, жалостити се. — 25. *хич*, нипошто, ништа. — 28. *харамзада*, лукаво, лаживо чељаде. — 37. *мелек*, анђео.

Кад те блудно ја пожелим,
вас се тада створим ледом,
али се опет обеселим
твојијем слаткијем кад погледом
печаона ме опоравиш —
ја сам Дедо трудан дервиш!
Тужне т' очи гледат желе, —
ти се кријеш свеђ бјежећи;
мољу ти се, ћеремејле,
ну се Деда не одмећи,
ер хоће адет да га грлиш —
ја сам Дедо биједан дервиш!
Ну од мене ти не бјежи,
љубав ер те, моја лијепа,
у мом срцу забиљежи
златном стријелом кôм га цијепа,
којом џигер свеђ мој раниш —
устријељен сам Дедо дервиш!
Пригрли ме мила и блага,
помилуј ме ради бога,
о гиздава, о придрага
харамијо срца мога,
ка ми душу јоштер грабиш —
ја сам Дедо сужан дервиш!
Хӑмалију већ ћу носит,
кôм ћу тебе моћ усилит,
кад ти љубав дођем просит,
нека ми се будеш смилит,
ако ми се кад не смилиш —
ја сам Дедо мучан дервиш!

---

47. *печалан-она*, жалостан. — 51. *ћеремејле*, угоди ми. — 59. *џигер* мјесто *џигерица*. — 67. *хамалија*, хамајлија.

То ли ме се, душо, одмећеш
  ер ме видиш свеђ крвава,
  али у мени ну видјећеш
  већу снагу нег у лава,
  к теби ако ме ти припустиш —
  јакостан сам Дедо дервиш!
Припусти ме, нећ' се кајат,
  ер ћеш видјет ке сам моћи,
  маскарећи ер пристајат
  нећу у дне ни у ноћи
  шујле бујле да се чудиш —
  тамашан сам Дедо дервиш!
Збабљен, згрбљен ну ако сам,
  не имам веле ја годишта,
  моју младос похаро̂ сам
  не хајући за ме ништа,
  покли хоћ' ме да погубиш
  ја сам Дедо схаран дервиш!
Љуби ако ме свака вила,
  ер обично имам лице,
  и ако ме свеђ љубила
  ђузел Маре од Цернице,
  зацијећ чеса на ме мрзиш? —
  ја сам Дедо гиздав дервиш!
Нијесам чобан ни копиле,
  јок ја нијесам кириција, —
  од кадуне ја сам виле
  с ко̂м ме роди челебија;

---

74. дервиши у својему побожном заносу често сами себе рањавају. — 81. *маскарити*, шалити. — 83. *шујле бујле*, амо тамо. — 84. *тамашан*, шаљив. — 92. *обичан*, пријатан. — 94. *ђузел*, лијеп; *Церница*, варошица у Херцеговини. — 95. *зацијећ чеса*, чега ради.

да чему ме већ не грлиш? —
племенит сам Дедо дервиш!
Ја кадер сам учинити,
ако ми се не изгнијеваш,
за најљепшу на свем свити
под ченгије да се пјеваш
и беитим да се славиш —
разуман сам Дедо дервиш!
То ли нећ' ме помиловат
ер сам Дедо сиромаше,
вала ћу ти дар дароват
ки подобан јес за паше,
ако ти га мило примиш —
милостив сам Дедо дервиш!
Све што имам на сем свити,
мê текије лијепу зграду
ја ћу теби поклонити
и око ње сву ливаду,
твој теферич да туј ставиш —
добростив сам Дедо дервиш!
И то ако теби доста,
мâ јабуко златна, није,
даћу т' кожу каплан-поста
кôм се ресе све делије,
да њом пенџер твој уресиш —
благодар сам Дедо дервиш!
Тиквица ти на дар ова
мајсторије пуна сваке,
ку ми хоџа мој дарова —

---

106. *ченгија*, харфа. — 107. *беит*, стих, пјесма. — 111. *вала*, бога ми. — 116. *текија*, манастир дервишки. — 123. *каплан-пост*, тигрова кожа.

још на бради не имах длаке,
нег бих оглан ђузел голиш —
љубежљив сам Дедо дервиш!
Још кашику имам и штап —
и тој ти ћу даровати!
бенум џанум чин'мо хесап;
могу ли ти већ што дати?
нег ако ћеш и мој капш! —
празнорук сам Дедо дервиш!
Али ашик Дедо даје
заин олди сеј дарове
за ње ер љепос тва не хаје
нит ће да се мени озове,
нег на плач мој глуха стојиш —
ухиљен сам Дедо дервиш!
Ђел на чардак, ђел, ђел, браче,
твој те Дедо гледат жели,
тер веома грозно плаче
и смиљено теби вели:
укаж' ми се да ме утјешиш —
ја сам Дедо плачан дервиш!
Мâ бојнице, чик мејдане,
ђуре шелум, слатко дости,
тер узмножај моје ране
бијући ме у радости
кад пода се мене скупиш —
заточник сам Дедо дервиш!
Ето ухиљен ја се скитам
и уцвиљен ја се тучем,
прид двором ти ја махнитам,

---

131. *оглан,* момак. — 135. *бенум,* моја. — 140. *заин олди,* залуду. — 141. *за ње,* за њих (21). — 145. *ђел,* дођи. — 151. *чик мејдане,* изађи на бојиште. — 152. *ђуре шелум,* рвимо се.

скачем, плачем и јаучем
викајући: што ме мориш? --
уморен сам Дедо дервиш!
Мнократ узмем бритву у руку
тер изрежем вас сам себе;
бака бери коју муку
ја подносим ціћа тебе,
а ти за ме хич не мариш! —
израњен сам Дедо дервиш!
Јарали олдум са свих страна
по мом тијелу притужному,
ну већи је број од рана
у болесну срцу мому,
а ти нећ' ме да оздравиш —
ја сам Дедо болан дервиш!
Најприје ме гњевом схара
а пак мога ціћ пораза
од милости тве бир пара
јадовну ми не указа,
нег ме уморит свак час желиш —
поражен сам Дедо дервиш!
Немој, немој, душо драга,
улмиш Деда твога роба
да кон твога нађу прага,
да те не би нашла глоба;
немој с мене да се окривиш —
праводух сам Дедо дервиш!
Зач у крви вас подушен
кад се смртно ја изрежем,

---

165. *бака*, гледај; *бери*, овдје, сада. — 169. *јарали олдум*, израњен сам. — 177. *бир*, један (једна), *бир пара*, (ни) једну пару, нималo. — 182. *улмиш*, мртав.

у покровцу тер поружен
хукајућ ти прид двор лежем
и завикам „медет!“ до триш —
поружен сам Дедо дервиш! —
све за милос тада мо̏ме,
у горку ме видећ вају,
проплачу се нада мноме
и пака ме упитају:
„чему тај плач, Дедо, тужиш?“
ја сам Дедо небог дервиш!
Одговорим ронећ сузе:
ето Дедо веће гине,
ето ахар за стан узе
а чул оштри за хаљине,
дочим га у греб ти затвориш —
погинуо сам Дедо дервиш!
Не, звјерења од ниједнога
нег ти мило курбан творим
од печена срца мога
ки у пламену свак час горим,
ер погледом свеђ ме прлиш —
изгорјен сам Дедо дервиш!
Под ченгију беит тужан
кликнем мнократ: и дост! и дост!
— вапијући — твој сам сужан,
бегенишем твоју липост,
кôм свеђ ране моје новиш —
ја сам Дедо тужан дервиш!

---

191. *медет,* помоћ. — 201. *ахар,* коњушница. — 202. *чул,* груби коњски покривач. — 206. *курбан,* жртва; *чиним ти курбан од срца,* приносим ти на жртву срце.

Алахисе версе немој
на жељење мê скончано
прилагати већ непокој,
о гиздава мâ султано!
вријеме је да твој гњев утажиш —
погубљен сам Дедо дервиш!
Свака радос бенден ђити
тер ми слатке нијесу сласти,
ер свеђ имам на памети
горкос од тве охоласти;
бенум рахум, што се охолиш? —
чемеран сам Дедо дервиш!
Ако цвилих свеђер тужно
и мê заман срце уздиса,
тва немилос ако ружно
вас мој живот избастиса,
чему и дух још ми глобиш? —
ја сам Дедо скончан дервиш!
Еле свакој мôј пожуди
чиниш јасак без милости,
тијем рамазан чиним худи
вајмех сваке од радости
нег ти што ме јадом појиш —
отрован сам Дедо дервиш!
Срце ми се још разглаба
од љувене горке биједе;
Дедо хљеба ни ћебаба
нелагодан већ не једе,

---

217. *алахисе версе*, за љубав божју. — 223. *бенден ђити*, побјеже од мене. — 225. *имам на памети*, памтим. — 227. *бенум рахум*, моја душо! — 232. *бастисати*, погазити, потрти. — 236. *јасак*, забрана. — 237. *чиним рамазан* (пост) *од сваке радости*, без сваке сам радости. — 243. *ћебаб*, ћевап. печење на комадиће — 244. *нелагодан*, ослабљен.

а ти се злом мојијем гојиш —
ја сам Дедо лачан дервиш!
На мехћеми нит се штује,
ни већ Дедо чорбе куша,
ни се игра ни радује,
нег се у прси стијеном лупа,
једа му се ти умолиш —
погрђен сам Дедо дервиш!
Плачан Дедо већ не руча
нити веће кафу срка,
нег гологлав, без папуча
по највећем снијегу трка
цић пламена ким га гориш —
урушен сам Дедо дервиш!
Само пијем и ноћ и дан
љути шербет мојих суза,
ер се ћутим јаох пробадан
од љувених твих мамуза,
ким нада мном ти господиш —
избоден сам Дедо дервиш!
Ја бих хтио, моја драга,
цић љубави тве једине
да ми 'е чаша тва пашмага
кôм бих чинио теби ашкине,
да ме овако не жалостиш —
жалостан сам Дедо дервиш!
Ну ако ми ћ' обећати
к теби да ме ћ' ти пригрлит,
за те ћу се ђаур звати,
за те резат, за те прлит,

---

247. *мехћема*, судница. — 258. *урушити*, лишити уреса. — 267. *пашмага*, папуча. — 268. *ашкина*, здравица.

тач ако ме обеселиш —
несретан сам Дедо дервиш!
Хаин се учиних Махумеду
рад љепости смијерне твоје,
а ти нећеш биједну Деду
да се смилиш вијек, госпоје, —
зач ми ови зулум чиниш?
ја сам Дедо гњеван дервиш!
Ћафир душман сад ми јеси
покли би ми вас труд заман,
који мени, бре калпеси,
нехарностим плати таман!
већ је Дедо бенден ђитмиш —
једовит сам Дедо дервиш!
Проклет сваки човјек да је
ки се у женску главу узда
ка за љубав хич не хаје;
зато Дедо вољу обузда
докле боље ти промислиш —
слободан сам Дедо дервиш!
Већ за-тебе не уздишем,
душу ми си огријешила,
веће те се курталишем,
бре веће ми нијеси мила;
идем на те дозват тептиш —
расрчен сам Дедо дервиш!

---

277. *хаин*, издајица. — 283. *ћафир*, невјеран. — 285. *калпеси*, варава. — 287. *бенден ђитмиш*, пропао је. — 299. *тептиш*, тефтиш, пријеки суд.

III

ПЈЕСМЕ ПОБОЖНЕ И МОРАЛНЕ

ШИШКО МЕНЧЕТИЋ

◆

ПЈЕСАН О ИСУСУ

Кад годи, дӣм управ, дође ми на памет,
Исусе, тва љубав, останем како спет;
останем вас узет, останем смамљен вас
мислећи, ти прòпêт како се дâ за нас.
Затој те хип и час мољу ја, дан и ноћ,
учини да мој глас прида те буде доћ,
тер ми дај твоја моћ истахти они плам,
ки чини тебе оћ небески двор и крам.
А тој ти хоти сам патит зло тер умрит,
нека даш живот нам и начин к теби прит:
што ћу тој зват и рӣт нер љубав, боже мој?
ком учин' да горит буду ја, слуга твој,
да за те дам оној, што ти дâ за мене,
што него живот свој у муке свршене,
од којих спòмене све чине, дӣм управ,
живот мој да вене желећи тву љубав.

---

7. *дај*, нека да (23). ; *истахти*, исти, прави. — 8. *оћи*, (оћем), оставити; *крам*, стан. — 10. *нека даш*, да би дао.

МАВРО ВЕТРАНИЋ

ПЈЕСАНЦА ПРОТИВА ОХОЛАСТИ

Тко хоће охолас до трага затрти,
јадовну смишља' влас и горк стрил од смрти
и често на кости мртве се озирај
свјетовне љепости тер у њих разбирај;
тер ћеш туј видјети прославну прилику,
како је слиједити охолас и дику
и ови свијет тâман, и њему тко служи,
да је служба тај заман, тко се њим садружи.
Зач да има још плату службеник вајмех тај
у сребру и злату што уздржи вȁс свијет сај,
и к томуј у блуду да живе сто љета,
све би му залуду, зач вријеме излијета
и вријеме, вајмех, тој живот наш прикрати
и у велик непокој охолас обрати.

---

2. *горк*, горак, горки. — 11. *живе*, живи.

Тер тко ће имат страх да не гре залуди,
у гробу гледај прах и гњате од људи,
охолас и љепос у чем је остала,
до шкљанка свака кос гди се је растала;
а обрви и очи и лице прибило
репати црв точи, што се је разгњило.
Туј гледај сам што си, зач се туј разбира,
гди собом тој носи како тко умира;
и туј се познава испразно уфање
и ташта сва слава и охоло гиздање.
Још мисли што си био, што с' сада и што ћ' бит,
и од што се с' породио, напокон гдје ћеш прит!
Вај! није ли пут твоја, реци ми ти сада,
јак врјећа од гноја, пуна свега смрада?
Разбирај још веће и стави сву памет,
од ствари смрдеће нијеси ли ти зачет?
и у смрад нећ' ли поћ, рец' ми рад љубави,
када те вична ноћ у вјечни гроб стави?
При тојзи жалости већа је још туга,
у доњој мрклости, — гдје вајмех ноћ друга
у пакљен јаз стави за свој гријех грјешника,
да сузе не устави по ва̏с вијек до вијека, —
гди у доњој мрклости у плачу вијек траје
и с божјом милости разлучен остаје.
Тијем се свак уклони охоле узице,
тко неће да рони по вас вијек сузице.

---

15. *залуди,* залуду. — 16. *гњати,* голијени. — 18. *шкљанак,* чланак, зглавак. — 19. *обрви,* обрве (14). — 29. *стави сву памет,* сврати сву пажњу. — 39. стога нека се свак уклони.

ПЈЕСАНЦА ШТУРКУ

Штурче, слатки разговоре,
једа те је која вила
у зеленци посрјед горе
чемериком опојила?
Тер није чути твоје пјесни
да ме тихо разговори,
од тужице и бољезни
моје срце које гори.
Зач ве зора бијела праска
а даница зове данак
и жубери птица свака
оставивши ноћни санак:
само пјесан није чут твоју
мимо птице све остале,
ке с даницом рајску поју
тер небеску дјеву хвале.
Драги штурче и љувени,
ако нијесу туге које
у травици у зѐлени̑
обујмиле срце твоје,
покомоли мало главе,
помоли се из травице

---

9. *зач ве*, јер бо. — 19. *у зелени*, у зеленој (20). — 21. *покомолити*, помолити.

без прикора и забаве
од небеске згар данице.
Ље се чудим тој даници,
како тебе с небес згара,
гди се тајиш у травици,
не кори те и не кара?
Зашто би се пристојало
да те кара, да те кори,
меу створење све остало
твоје пјесни гди не чује.
Тијем се болим и тугују
у жалости рад љубави,
сваке птице гди свуд чују
биљишући по дубрави
и појући бријеме трају,
тер краљици свијех краљица
у пјесанце хвале дају,
ка је свјетља нер даница.
Тијем придраги слатки штурче,
умоли се жељну мени,
немој тако стати му̏чê
у травици у зѐлени̂.
Ти се овди у дубрави
у пјесанце у медене
и прогласи и објави
и садружи трудна мене.
Зач се не вије памет моја
сад без тебе приправити
тује госпоју свијех госпоја
у пјесанце прославити.

---

49. *вије*, зна.

Немој трудно срце моје,
драги штурче, расцвијелити,
ко се хоће сад на двоје
од весеља раздијелити
услишаје рајске пјесни,
у висинах ке се поју,
од сладости и љувезни
тер заносе памет моју.
У висинах покли гори
те се пјесни слатке чују
и од анђела рајски двори
хвале и славе туј госпоју;
и на земљи покли птице
с јутра рано подранише,
и остале живинице
туј госпоју прославише;
покли поље, покли гора
веселе се и радују
и с даницом бијела зора,
те пјесанце кад зачују,
и створења сва остала
покли чују те сладости,
гди се дава вјечна хвала
тој дјевици од милости:
и ми сад се приправимо
меу живине све остале,
у пјесни ју поздравимо,
нека јој су вјечне хвале,
и рецимо: о дјевице,
вјечна хвала буди теби,

---

57. *услишаје*, услишајући (24), чујући.

божја мајко и краљице,
и на земљи и на неби.
Приблажени они данак,
вишњу свитлост кад познасмо
и по теби тмасти санак
у свитлости разбирасмо.
Приблажени они часи,
о дјевице приблажена,
кад се име тве прогласи
да си круна од свијех жена.
Здрава, дјево приблажена,
здрава, круно свијех краљица,
од Габрјела поздрављена,
ки прид тобом пада ница.
Слава теби, божја мајко,
која заче и породи
по милости сјеме рајско,
слатко воће тер расплоди.
О дјевице и госпоје,
вјечна теби хвала била,
и блажене прси твоје
кијем си синка подојила.
Теби слава, теби хвала,
ка с' милости сваке пуна
и која си ногом стала
врху змаја и дракуна.
Сад приславна о госпоје,
ја те молим драго и мило,
ти пјесанце ове моје
прим' у славно твоје крило;

---

95. *Габрио,-бјела,* Гаврило. — 108. *дракун,* опет исто што *змај.*

и прида те кад прит буду,
чин', дјевице милостива,
да ме схране и сабљуду
од свакога тужна гњива;
нека грешник могу рећи
да по теби, о госпоје,
онуј милос могох стећи
коју жели срце моје;
да се дјавал не радује,
о дјевице приблажена,
када види и кад чује
мене с тобом сахрањена.

* * *

---

115. *сабљусти*. — *будем*, сачувати. — 121. *дјавал*, ђавао (4).

НИКОЛА ДИМИТРОВИЋ

ИЗ „ПРИЧИЦА“

Одлуку разуман злу брзо промијени
  а човјек безуман слиједи ју по све дни.

Од смрти знанија није сатвар на сај свит,
  ни већ незнанија од часа ки ће прит.

Брат брата убога неће сад да љуби,
  јер убог свакога пријатеља изгуби.
Ако ка привара убогу згоди се,
  сваки га покара и њему чуди се.
Убог кад рече што, чут га се не чине,
  и дружбу за ништо његову не сцине.

---

9. *чине се не чути га,* чине као да га не чују.

Богат кад и луде бесједе говори,
  слишат их свак буде, смјерно их свак зори.
Ако би бил махнит, иштом да богат јес,
  цијењен ће мудар бит — тој чини сад пјенез.

Вијек мјесту добро ни̑, гди млад господује, 15
  ер добријех изгони а са злијем другује.

Свак са пси тко лијеже, с бухами устаје;
  тко се доцна диже, за живот не хаје.

Кокошка и жена ке иду ван свак час,
  једна је украдена, друга зô стече глас. 20

Говоре лисица да је знана до мјере,
  ну већ зна, кожицу који јој одере.

Тко к небу пљувати буде, нањ опета
  слина ће падати и бит му освета.

Што обећаш изврши, не буди лажац вик: 25
  во се за рог држи а човјек за језик.

---

12. *зорити*, гледати. — 24. *слина*, пљуванак.

Човјек ће бит човјек, да не има ни новац,
а осô осô вијек, да има злат покровац.

Прасац у брлогу своје дни проводи,
у бистрој ни ногу нећеш му наћ води.

Нигдар коњ ни осао неће се продати,
добар л' је али зао, што с' неће кушати;
а жену неогледом, с ком има вијек стати,
свак води у свој дом, не хтивши ју кушати.

Прасца ти мојега украсти не имаш,
да послије од њега за бога ноге даш.

---

28. *осао,-сла*, магарац.

ДИНКО РАЊИНА

ЈЕДНОМУ СКУПУ ЧЛОВИКУ

У паклу находи ствар се ова неумрла,
  чловик го у води гди стоји до грла.
Дни му се зло трају грезнући сред вира,
  уста му пуцају, од жеђе умира,
и кад се напити очи му пожуде,
  вода му отити далеко тја буде;
врх њега пак воће туј расте на грани,
  ко убрат кад хоће, грана се одстрани.
Од тебе, скупче, тој приповијес све вели
  ки вик хоћ' да дух твој одвеће све жели;
чим блага доста имаш, скупос те тач влада,
  при њему да умреш од жеђе и глада.
Која ствар вик на свит хуђа се може рȋт,
  убошки нег живит за богат пак умрит?

2—8. Стари су Грци причали за *Тангала*, да је на ту муку осуђен. — 6. *вода му отити буде*, вода му отиде. — 9. *од тебе*, о теби (29). — 14. да пак богат умреш.

НИЈЕ СЕ УЗДАТИ У ЖЕНУ!

У даре љувене право се свуд пра̏вӣ
да су свуд зле жене нехарне нарави
и да свак још има мучење пакљено,
женами тко злима гре служит љувено.
Са злијем још тугами живот свој минује,
одвеће женами тко вјерно вјерује.
Мужу ка вар чини са злијема дјелима,
ње пријатељ љувени уфање зло има.
Нигда се ниједно зло нӣ на свит згодило,
у које уљезло није женско ко дило.
Жена би ствар прика ка врх све нарави
у омразу чловика с вишњиме постави.
Тим тому већу ја, ки дворби дух справља,
да у жене уфање вик свога не ставља.

---

1. 2. жене су нехарне у љувеним дарима (28). — 5. *миновати*, проходити. -- 7. *вар*, пријевара. — 8. *ње*, њен (31). — 13. који се справља да двори жене.

ЖЕНСКА НАРАВ

Чим свитли с неба згар сунчани вјечни зрак,
  замирно ову ствар у сунцу види свак;
кад бјежи ки човик текуће наприде,
  његова сјена вик за њиме да иде;
кад ли се стави пак тјерат ју затиме,
  прид вјетром ја̏к облак да бјежи прид њиме.
Чим жегу нас плами теј миле љубави
  и жене меу нами таке су нарави;
кад од њих љувен дар будемо просити,
  тад оне ниједну ствар неће нам створити:
кад ли пак упазе да што нас ки неће,
  тад се оне поразе велми зло одвеће,
тер с већом силости проћ хтјењу нашему
  хоће нам милости стварати у свему.
Дафне лип сунач зрак од Феба бјежаше,
  Нарчиза а Еко пак чијем бјежи тјераше.
Свакоја тим жена ваздакрат на свити
  чоека да је сјена може се вик ри̑ти.

---

3. *текуће*, текући (24), трчећи. — 15. *Дафну* је љубио Фебо Аполон, бог од сунца и свјетлости, него је она пред њим једнако бјежала, зато је он претвори у ловорику; *сунач*, сунчани; *од Феба*, Фебов. — 16. вила *Еко* (одјек), која је претворена у камен а само јој је глас остављен, љубила је Нарчиза; она је персонификација одјека. — 17. *ваздакрат*, сваки пут, увијек.

ЏИВО ГУНДУЛИЋ

ПСАЛАМ VI

Господине, не ударај
у твом гњеву сад на мене
ни мê злоће неизречене
у расрџби твојој карај.
Врх слуге се смилуј твоје,
у болести зашто гине;
оздрави ме, господине,
јер су у смећи кости моје.
И мâ душа у свом стању
смућена је веоми прико;
ну ти, боже, до колико
смиловат се имаш на њу?
Поглед ока милоснога
сврни и душу слободи ми;
чин' да здравје роб твој прими
милосрдја цића твога.
Зашто међу мртвијем није
да се од тебе тко спомене;

из пропасти зле пакљене
тко да славе тве сповије?
Досле цвилећ у дресељу
моћ сам трго̂ моје снаге,
одсад све ме̂ ноћи драге
умиваћу му̑ постељу,
тер ћу од суза грознијех вире
за неправду, ка ме труди,
око мене лијеват свуди
и без врхе и без мїре.
С гњива, у ком за грих стојим,
смућено око ма̂ пут има,
јер се устарах међу свима
непријатељим худим мојим.
Одступите сви од мене,
неправедни ки сте у себи,
зашто услиша вишњи с неби
глас ме̂ молбе уцвиљене.
Бог добростив, благ и мио
ме̂ мољење услишо̂ је;
господин је душе моје
сад молитву му̑ примио.
Сви ће срамни и смућени
непријатељи моји бити,
натраг ће се тим вратити
веома и нагло зажарени.
Слава оцу, сину дика,
ча̂с светому духу буди,
ко̂ је од прије било свуди
сад и вазда и у вик вика.

---

20. *сповије,* сповједи, каже.

ЏИВО БУНИЋ

ЉУДСКИ ЖИВОТ

Буди нам спомена: људска су годишта
вихар, плам и сјена, сан, магла и ништа.
Вихар се замеће сред љетне тишине,
свијем свијетом ускреће, ну до час пак мине.
Плам сламе у̏зго̑ри к небесим узлази,
ну брзо догори и сам се угаси.
Сјена нас свеђ слиди, ну кад смо у тмини
тере се не види, и сјене с нами нӣ.
Сан луду ускаже да има што жуди,
ну позна да лаже кад се луд пробуди.
Магла све покрије о зори, да ну пак
сва се опет сакрије кад сине сунчан зрак.
Ништа је све вриме, за даном ноћ ходи,
за љетом зле зиме, свака ствар проходи.
Буди нам спомена: људска су годишта
Вихар, плам и сјена, сан, магла и ништа!

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

ПСАЛАМ CXIX.

Краљ од звијезда услиши ме
и мојиме
тужбама се љупко умоли,
кад ја прибјен горком боли
у скончању најтежему
овако се молих њему:
Ах свемоћни господине,
из висине
оправдај ме тер обрани,
да зô језик и погани
до живота не сатре ме
потворањем химбенијеме.
Је ли ку злед наћ икада
ка приклада
вухвеном се потворнику?
реци, ако знаш, злу језику,
о мâ душо, на овем свити
што се може примјерити?

Одговараш: он је стријела
  излетјела
  бодежљиво снажне из руке;
  он без сумње и разлуке
  плам је живи и жерава
  ка што срета, све скончава.
Прем се у дуго мê свагдање
  прибивање
  мјесту у злобном укоријени;
  плачем, тужим, ах јаох мени,
  кô да међу чедарскима
  живем сужањ гусарима.
Леле у дуго без покоја
  душа моја
  живе с пуком ки мир неће,
  ки кад њему мирно одвеће
  забесједим, злобно ужива
  пријечит ми се супротива.
Харна слава свијех од људи
  ћаћку буди,
  сину и духу присветому —
  тројству а богу свеједному,
  кô с почетка свијета овега
  сад дуљином вијека свега.

* * *

---

29. *чедарски гусари,* хајдуци у арапској пустињи.

РЈЕЧНИК

ајме, јаох.
али, (значи често и) или.

бахат,-хта, ба̂т, лупа од нога.
баштина, земља, миљак.
бдјети, бдим, не спавати.
белав, белај.
биљежати, биљежити.
биљисати,-шем, пјевати (о славују).
битје, биће.
блазнити, мамити.
блуд, уживање.
блудити, мазити.
бљусти, бљудем, чувати, стражити.
бо, наиме.
божица, богиња.
бојазан,-зни, страх.
болест, бол, жалост.
бољезан,-зни, болест, бол.
бољети се,-лим се, жалити се.
босилак,-илка, босиље.
братац,-ца, (5 пад. **браче**) брат, али од мила тако зове и драга другога па и драги драгу.
братја, браћа.
брашно, храна.
брже, можда.
бријеме, вријеме.
бршљан, бршљан.
бус, (у прим.) стабљика.

ваволити, ваваљити, ваљати у устима.
вазди, вазда, увијек.
вазети, вазмем, узети.
вазимати, узимати.
вај, жалост, несрећа.
вајмех, јаох.
ван, напоље, напољу.
вапити,-пјем (-пим), викати.
варка }
варчица } пријевара.
вас, сав.
веле, превећ.
велми, }
веоми, } веома.
вијек (вик), увијек; игда.
вику, в. вијек.
вил, вила.
вилињи, виленски.
вјеначац,-ачца, вјенчић.
вјетриц, вјетрић.
влас, длака од косе.
водац, воца, вођ.
вухвен, вуховит, преварљив.

ганути, дирнути (у срце).
гвоздје, гвожђе, жељезо.
гизда, накит, љепота.
гиздав, накићен, лијеп.
гласити, оглашивати, јављати.
гњевати (гњивати), љутити.
гњила, иловача.
годиште, година.
гој, мир.
гојити, гајити.
горки, (значи и) горући, жарки.
гори, }
гору, } горе.
грд, грдан, ружан.
греб, гроб.
гредем, грем, идем.
грезнути, тонути.

гримиз, скерлет.
груб, ружан.
гуса, хајдуковање; хајдучка чета.
гусар, хајдук.

да, (често значи) него.
давњи, давнашњи.
дажд, киша.
дај, барем.
далеч, ⎫
далече, ⎭ далеко.
двакрат, два пута.
дваш, два пута.
двићи, двигнем, дићи.
дер, дори, чак до.
дикла, дјевојка.
диклица, дјевојчица.
дил (с друг. пад.), због.
дим, говорим.
дјавал,-вла, ђаво.
дјевица, дјевојка.
дјевичан (дивичан), дјевојачки.
довоље, довољно, доста.
докли, докле.
домакнути, стићи.
долу, доље.
досаде, досада.
доспјети,-спијем, свршити.
дости, доста.
достојати,-ојим, бити вриједан.
доход, долазак.
драг, (о цијени) скуп.
драча, трн.
дреселље, страх.
дријево, лађа.
дробан,-бна, ситан.
дружити (кога), бити с ким.
дуб, (у Дубр.) дрво уопће.
дубје, дрвеће.

ер, јер; да.

жељење (желиње), жеља.
жерати,-рем, ждерати.
жими, (живио или живјела ми) н. пр. жими мајка, тако ми мајке!
жудјети,-дим, жељети.

забитан,-тна, скровит; сакривен.
забити, забудем, заборавити.
задјети,-дијем, задати.
замани, забадава.
замијерати, гледати.
замјера, (замира), одличност, љепота.
замјеран,-рна, одличан, лијеп.
заплатити, наплатити.
зарећи се,-ечем се, заклети се.
засве, премда.
заточник, замјеник (у боју); бојник.
заточница, бојница.
затравити, опчинити.
заход, лутање.
зач, зашто, јер.
зачетје, зачеће.
зашто, (значи често и) јер.
згар, ⎫
згара, ⎭ озго.
згинути,-нем, изгинути.
згору, озго.
згубити, изгубити.
здравје, здравље.
зеленца, зеленило.
зенути,-нем, цвјетати.
злат, златан.
злед, зло.
зледити, вријеђати.
злица, неваљала жена.
злоб,-и, злоба.
злорек,-а,-о, који зло говори, поган.

извити,-вијем, (неку земљу).
изгнијевати се, ижљутити се.
издворити, дворећи испросити, пропутовати.
изети, измем, извадити.
имјети (имити), имати.
индје, другдје.
ини, други.
испразан, ташт, празан.
испразност, таштина.
истакмити, испоредити.
источ,-и, исток.
истрајати,-ајем, проћи (неко вријеме).
иштом, тек.

ја̏к, као.

јасприца, новчић, пара.
једнага, заједно.
јур, јурве, већ.

ки, ка, ко, који,-а,-е.
кладенац,-нца, студенац.
књига, писмо.
коли, колико.
кон, код.
копрена, махрама.
корабља, лађа.
крат, пут (њем. Mal).
кривина, кривда.
крјепост (крипост), јакост, сила.
круна, вијенац.
круница, вјенчић.
крух, хљеб.
кусити, кушати.

лада, драга, љубовца.
ласт,-и, угодно, комодно живљење.
лачан,-чна, гладан.
лаштјети се,-им се, свијетлити се.
лијер (лир), љиљан.
липсати,-ишем, недостајати.
листје, лишће.
лиџба, јавно оглашивање (да је нешто изгубљено или нађено).
лужанин, који у лугу (шуми) живе.

ље, само, тек.
љепирица, лептир.
љепост,-и, љепота.
љубезан,-зни, љубав.
љуби, љубав.
љубица, љубичица.
љубовник, љубавник.
љувен, љубаван.

ма, али.
мама, мамац.
ман, заман.
махнитати, бјеснити.
махнитац,-ица, луда.
меу, међу.
мештар, мајстор.
милосрдје, милосрђе.
младац, млаца, момак.

мнократ,
мнократи, много кра́ти̑ (пу́та̑).
мраморком(е) умукнути, ућутјети као мрамор.
мрклина, тама.
мучати,-чим, ћутјети, тиху бити.
муче, ћутке.

навјесник, гласник.
навјесница, гласница.
навлаш, (у Прим. значи и) нарочито.
наврћи,-вргнем, бацити на кога.
надахнутје, надахнуће.
надо, челик.
најлише, нарочито.
наказан,-зни, наказа.
наљеп (налип), нека отровна трава, отров.
напивати, напијати.
напријети (наприти), опријети.
нарав,-и, природа.
наресивати, китити.
небавац,-вца, несрећник, јадник.
небог, јадан
неборе, богме.
нездрав,-и, болест.
ненавидан,-дна, завидан.
непокој, немир.
непреставан, непрестан.
неприклон, несклон.
нер, него.
нередан, неуредан, неумјерен.
несклад, неслога; непристојност.
несличан, нелијеп.
несмиљен, немилостив.
нехаран,-рна, незахвалан.
нехоте, нехотице.
ница, нице, ничице.
ну, но, али.

обиљежа, обиљежје.
обичај,-и, обичај.
обичан, (значи и) пријатан.
обљубити, завољети.
обрати,-берем, изабрати.
обујмити, обузети.

ово, ево.
огњило, кресиво.
одар,-дра, кревет.
одврњивати,-њујем, одвраћати.
одијелити (одилити), раставити.
одор, одора, плијен.
одрвавати се, одолијевати.
ођем в. оћи.
озивати се, одзивати се.
ончас, одмах.
опета, опет.
опрегнути, напрегнути, напети.
опретиљети,-им, одебљати.
опћити,-им, вичну бити, обично нешто чинити.
осудан,-дна, осуђен.
отајан,-јна, тајан.
откли }
отколи } откада.
отоле, одатле.
оћи, ођем, оставити на страни.
охајати се (кога), манути се.
оходити, обилазити.
охоласт,-и, охолост.

пака, пак.
парјати, оставити.
пастијер, пастир.
паче, шта више.
перивој, башта.
печал,-и, жалост, брига.
питати (у кога), искати.
питје, пиће.
пјевка, попијевка.
пјенез (пинез), новац.
пјење, пјевање.
пјесан,-сни, пјесма.
пјесанца, пјесмица.
пјети, (појем), појати.
плав,-и, лађа.
плаши, други степен од **плах.**
плитим, плијем, пливати.
подлагати, покоравати.
подобан,-бна, згодан, пристојан.
подобати, достојати, бити вриједан.
подријети,-дерем, истргнути.
пожуда, жудња, жеља.
позор, поглед.
позрети (позрити),-зрем, погледати.
покли, покле, пошто.
поклисар, посланик.
покој, мир.
покоњи, задњи, посљедњи.
полача, палача.
поман,-мна, пажљив, марљив.
посмијех, осмијех.
посмјехнути се, осмјехнути се.
поспјех, хитња.
потајница, која нешто таји.
потиштен, погажен; неваљао.
потратити, потрошити.
почивати, одмарати се.
почтење, поштење.
правити, говорити.
праводух, праведан.
прам, прамен.
пращати, питати.
прȅдати, трести се (од страха).
прем, одвећ, сасвим.
премагати,-ажем, надвлађивати.
премоћи,-ожем, в. премагати.
претилост,-и, дебљина, угојеност.
претио,-ла,-ло, дебео, угојен.
прехинити (прихинити), преварити.
прешан,-шна, хитан, брз.
пржина, (у Прим.) пијесак.
придем, в. прићи.
призирати,-рем, (-рам), видјети.
пријати,-ам, примити.
пријеки, немио.
прикладати, бити сличан.
пријечити се, оспјецати се.
примјерити, испоредити.
присвенути, нестати, погинути.
притечник, претеча.
притка, тачка (од лозе).
прићи, пријђем (придем), примаћи се, стићи.
прихинити, в. прехинити.
причети,-чнем, почети.
прозорни, јутрењи (који бива о прозорју).
промијенити(што на чему), измијенити нешто нечим.

проћ (с 3 пад.), против.
прошета, шетња.
проштити, прочитати.
пук, народ.
пут,-и, месо; тијело.

раждећи,-ждежем, ражећи, распалити.
разблуда, сладост, раскош.
разблудан,-дна, сладостан, раскошан.
разблудити, размазити.
разлик, различан.
разлука, разлика.
разлучити, раздијелити.
разум, ум, памет.
распрећи,-прегнем, раставити.
расрчити, ражљутити.
расрџба, срџба, љутост.
ратити се, ратовати.
ријети, рећи.
родјак, рођак.
роза, ружа.
розица,
рожица, ружица.
рујност, руменило.
рус, плав.
руса, ружа.

сагреха, погрешка.
садружити (кога), придружити се.
сај, са, се, (2 пад. **сега** итд.) овај,-а,-о.
сасма, сасвим.
сварити, скухати.
свеђ, свеђер, увијек.
свијем (свим), сасвим.
свијетити (свитити), сијати, свијетлити.
свјет, савјет.
свјетити, свјетовати.
сврха, крај, конац.
свршено, коначно, сасвим.
свудјера, свуда.
сјемо (симо), амо.
сјен,-и, сјена.
сјенца, сјенка.
сказање, причање.
складан, приличан, згодан, лијеп.
скончавати,
скончати, свршити, уништити.

скори, скоро.
скрован,-вна,
скровен, сакривен, тајан.
скуп (на чему), лаком за чим: тврд.
скупан,-пна, сакупљен.
скупац,-пца, тврдица
скупост, тврдоћа.
славиц,
славје, славуј.
сласца, (мала) сласт.
слиједити (слидити), ићи за ким, настављати нешто.
слишати, слушати.
словити, словем, бити на гласу.
службен, удворан.
служица, (од мила) слуга.
смамити, замамити.
смести, сметем, замрсити, побркати.
смећа, сметња.
смиљење, смиловање, милост.
смион, дрзак.
спати, спим, спавати.
спијевање, пјевање.
спијевати, пјевати.
спијевац,-вца, пјесник.
сповидјети,-дим, приповједити.
спражити, сажећи.
срам, стидљивост.
срдачце, срдашце.
срчан,-чна, љутит.
ставити се (чега), сјетити се чега; спремати се, почети.
ставност, сталност.
стаја, стан.
становит, непомичан.
стидан,-дна, стидљив.
стинути,-ем, мрзнути
стјецати,-чем, добијати, примати.
стравити, опчинити.
стражник, стражар.
стријел (стрил), стријела.
ступ,
ступај, корак.
сужан,-жна, сужањ, роб.
сумњив, који сумња или о којему се сумња.
сумњити, сумњати, двоумити.
сунач,-нча,-нче, сунчан,-а,-о.

сунaчце, сунашце.
схарати, уништити.
сцијена, цијена.
сцијенити, цијенити, мислити.

таман, (значи и) гадан.
тамник, тамни (гадни) човјек.
танац,-нца, игра, плес.
тач, тако.
тијек, трка.
тијем, тим, стога.
тја, ћа, чак.
тли, тала, земља.
тма, тама.
тмаст, тамен.
токи, толики.
толи, толико.
травити, опчињати.
травје (травље), траве.
трајати се, трајати.
трак, врпца, трака.
тратити, трошити.
трзан, травник, ливада.
тријеба }
тријеби } **је,** потреба је, треба.
тријес, тријесак, гром.
трстје, тршће.
трудан,-дна, уморан, сустао.
туст, дебео, угојен.
тустина, дебљина, угојеност.

ћаћко, (од мила) отац.
ћутјети,-тим, осјећати.

увјет, погодба.
удорац,-орца, ударац.
узаман, заман, залуду.
узгори, узгоре.
узмнажати, умножавати.
узрочити, узроковати.
уљести,-љезем, ући.
упросити, запитати.
урес, накит; љепота.
уресити, накитити.
усилан,-сиона, силан.
усилити, присилити, натјерати.
усисати,-сишем, сушити се.
усни, усне.
устарати се, остарјети.
усти, уста.
усхранити, сачувати.
уто, утој, у тај час, међутим.
утрудити, уморити.
уфање, уздање, нада.
ухилити, лишити.
ухитити, ухватити.
ухрлити, похитјети.

хар,-и, љубав, милина, љепота.
харан,-рна, захвалан.
хвоја, }
хвојка, } млада грана.
хесап, рачун.
химба, пријевара.
химбен, преварљив.
хинац,-нца, варалица.
хинити, варати.
хип, час.
хлепјети,-пим, јако жељети.
храбар,-бра, заручник, муж.
хрид,-и, стијена, крш.
хрли, брз.
хрлити, хитати.

цавтјети,-тим, цвјетати.
цаклен, стаклен.
цвијетје (цвитје), цвијеће.
цвил, цвиљење.
целов, целив, пољубац.
цијећ (цић), }
цијећа (цића), } због.
цкњети, цкним, каснити, оклијевати.
црничица, црномањаста жена.
црномаст, црномањаст.
цтити, цвасти.

челебија, млади господин.
чему, зашто.
чесвина, неко дрво (лат. ilex).
чест,-и, срећа.
честит, срећан.
чловјек, човјек.
чтовати, штовати.

штурак,-рка, цврчак.

* * *

F.L. 13-10-54

PG
1414
A5

Antologija dubrovacke lirike

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 15 01 05 008 9